

על הרמב"ם הלכות גירושין פרק א' מרום מראשון, יסייעני לבאר פרק ראשון הלכה א' ד"ה אין האשה מתגרשת וכו' והנה נתחיל בהקדמת הרמב"ם, פתח ואמר הל' גירושין יש בכללן ב' מצות א' עשה ואחת לא תעשה והעשה שיגרש בספר, וכן מנאה מצוה רכ"ב במנין לספר המצות למגרש בספר כריתות, והנה בוודאי האי עשה היא כעשה דזבחת אם תרצה לאכול תזבח אבל איכו מצווה לאכול ולשחוט כמו כן הכא אם לא תמצא חן בעיניו אינו יכול לגרשה בע"כ בלי ספר ויגרשה מביתו וע"ז בא הקרא להזהרנו דווקא ליתן לה ספר כריתות ולמעוט' דאין מתגרשת בכסף, אבל ליכא חיובא לגרשה אף לב"ש במצא בה ערות דבר רק רשות הוא דאי הו חיוב' לגרשה אם לא תמצא חן בעיניו ויהי' ענין גירושין עצמם מצות עשה א"כ יהי' מותר לגרשה ב"ט אם הגיעה השעה שלא מצאה חן בעיניו והאיך אתי שבות דרבנן ועקר עשה דאוריית' המוטלת עליו בכל רגע לגרשה והו"ל כעשה דוהשב אף דיכול לגרשה למחר מ"מ כל רגע עובר בעשה, ובוודאי אין להביא ראיה מאונס שגירש אמאי לא קאתי העשה והי' אם לא תמצא וכו' ושלחה וידח' הל"ת דלא יוכל לשלחה כל ימיו אע"כ דזאת רק מצות רשות אם רוצה לגרש, הא לית' דע"ז גופא נאמר הלאו דלא יוכל לשלחה ול"ש לאמר עשה דוחה לל"ת וכמש"כ תוס' ריש יבמות בסוגי' דעלי' ועיי' בצל"ח שהק' קו' כעין זו דלית' עשה דושחטו את הפסח וידח' לל"ת דלא תזבח על חמץ דם זבחי ולפי הנ"ל ל"ק הא האזהר' נאמר' על זאת גופ': סוף דבר השכל נוטה דעיקר מצוה מתיחס' רק אי רוצה לגרשה שיגרשה בשטר והנה בוודאי מצוה זאת היא העיקר בבעל ולא באשה שהוא המגרש ואף במתגרשה ע"י שליח שלוחו כמותו, (ועיי' בפרי מגדים לא"ח בפתחה להלכת שבת ד"ה וסבור הייתי) ובזה הי' אפשר לתרץ קו' הפ"י סוף גיטין שהק' לב"ש בעבר וגירש אמאי מגורשת נימא כל מילת' דאמר רחמנ' ל"ת אי עביד לא מהני ות' דבעשה מהני, ולפמש"כ י"ל דבאמת כיון שאם רוצה לגרשה א"כ מצוה עליו לגרשה בשטר א"כ אתי עשה ודחי ל"ת דהו"ל לאו הבא מכלל עשה דגרע ול"ש מאי אולמא האי עשה מהאי עשה כמבואר במקום אחר וכן כתבו האחרונים, ועוד דזאת העשה אפשר למיעקר ביד אדם דאם תזנה היא ועיי' בכתובות דף מ' אי אמר' לא בעינא והסביר הרשב"א דעשה דאפשר למיעקר בידי אדם ל"ד לל"ת וכן הרשב"א בתשובה ה"ה עשה דוחה עשה בכה"ג וי"ל דהכא ליכא בידה דלמא לא ירצה שום אדם לזנות עמה ולא יכולה לעקור העשה, ועוד דבאמת מעיקר עבד הבעל איסור דהא ע"ז גופא הזהיר' תורה רק בדיעבד ל"ש לא מהני דאמרינן להיפך מאי אולמ' ועיי' בנודע ביהוד' מהדור' קמא בסופו, והנה זאת יש לחקור בשטר שחרור מה דינו אי מקשינן לגט ג"כ לענין זאת והנה בשחרור מורה לנו דין תורה דאיכ' העברת עשה דוהתנחלתם והנה בוודאי ל"ש דאי עבר ושחרור דאע"ג דעבר בעשה מ"מ מקיים מצד אחר מ"ע ספר כריתות רק דמתחילה הזהיר' תורה כיון דמצוה זאת של ס"כ היא רק רשות וזאת העשה של והתנחלתם חובה עליו שלא לשחרר מ"מ מצוה הבא בעבירה היא וליכא למימר שקיים מצוה ע"י עבירה, ועוד דהא ל"ש למילף לענין זאת שחרור מגט דהא לשמואל דס"ל המפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ גט שחרור א"כ ראינו דשייך בי' הפקעה אחרת משא"כ באשה, והנה אין להתעקש ולומר אפי' לדידן שייך נמי הפקעה מצד אחר כגון שנותן מתנה לעבד שטר לקנות את עצמו, הא לית' דזה השטר לא מהני לענין היתר בת חורין דהו"ל רק כאילו

מוכרו לאחר אבל לענין איסור לא פקע כח עבדותו ועיי' בקצ"ח שהקש' ל"ל בכל שטר שחרור לשמה להני השטר מצד שטר מתנה עיי"ש ל"ד למפקיר כח עבדות כנ"ל: ואחר זאת הקדים רבינו עשרת הדברים שעיקר דיני גיטין תלוי' בהם ומנאם כסדר, ובדיבור ג' כתב ושיתנהו לה, ויש לדקדק דבכלל י' כתב ושהי' הבעל או שלוחו ואמאי לא כתב ג"כ בכלל ג' בנתינה לאשה לה ולשלוחה, הא מבטן אחד יצאו אלו העקרים דיני שליחת האשה כבאיש, והכה באמת צריך למוד בענין שליחת הגט באשה לקבלה, אמאי מהכי דהנה עיי' בתוס' רי"ד ר"פ האיש מקדש הקשה אמאי לא מהני שליחת בכל מצות עשה כהנחת תפילין וכדומה ותירץ דדבר דתלי' רחמנ' בגוף האדם כמו לאות על ידך לא שייך לאמר דיעשה גוף של השליח כגוף של המשלח וידו כידו דווקא היכא דלא הקפיד' תורה דיעשה בעצמו כגון שחיטת הפסח אבל היכ' דהקפיד' דוקא בגופו ל"ש שליחות, ויש לדקדק לפי"ז אמאי מהני שליחת לקבלה באשה הא כתיב ונתן בידה נימא דתור' הקפיד' הקפיד' דווקא אגופה וידה ולא נימא דשליח יהי' ידה, ובאמת דריבתה תורה מונתן אפי' חצירה וגנה א"כ גלי לן קרא דלאו דוקא ידה דה"ה שלוחה, והכה באמת הי' אפשר לאמר הא דהקפיד' תורה דבעי ונתן בידה היינו דוקא במגרש בע"כ אבל במדעתה שהוא מצד קנין שטרות דעלמא הסברה נוטה דמהכי שליח כמו בעלמא, דבזה לא נכתב קרא דונתן בידה ועיי' בפ"י ר"פ הזורק על שיטת רש"י דבגט מהני קניין אגב ואע"ג דלא אתי ברשותה והא דכתיב בידה היינו אם מגרשה בע"כ דגלי לן קרא קניין בע"כ בגט מה שא"כ בעלמא א"כ דווקא בעי' הגיע לידה א"כ באמת הא דגלי לן קרא מושלח ושלחה שאשה עושה שליח באמת מדעתה אבל בע"כ בעי דווקא הגיע לידה משו"ה כתב רבינו וצריך כשהגיע גט ליד האשה כיון דמייר' גם בשלא לרצונה כמוש"כ באות א' אבל באיש מהני בכל ענין, רק יש לפקפק כיון דקרא מייר' במגרשה בע"כ ועל זה קאי ושלחה דמרבין שליח לקבלה חזינן דגם בע"כ מהני שליחות, רק קשה לצייר בגרושין בע"כ שהיא תעשה שליח לקבלה, ואף שדברינו לא על אדני האמת כוננו מ"מ כ"ל אם האשה עשתה שליח לקבלה דנתינה לידו דשליח בעי מצד קניין אבל אם השליח מקבל בע"כ אף שלא חזר משליחתו לא מהני דלא גלי לן קרא קניין בע"כ רק ונתן בידה ואין לך בו אלא.

חדושו כנ"ל, ואף דמהני בחצר בע"כ, חצר שהיא עומדת בצידה גלי לן קרא דמהני כמי דומי' דידה כיון דבחד קרא כתיבא ונתן בידה כנ"ל ויבואר לקמן, ודע דר"פ הזורק הק' הש"ס בשחרור דעבד אמאי מהני ע"י עצמו מה שקנה עבד קנה רבו הנה בוודאי עיקר הקו' לא היתה מצד קניית העבד הא שפיר מהני כיון דשחרור איתא בע"כ א"כ למי יהי' כיון דגלי קרא קניינים אלו בע"כ לענין ט' אשה ושחרור מ"מ ל"ש זכות האדון בהאי קנין מה דזכי קרא לעבד דלא עדיף קניין העבד מקניית הרב עצמו דאיהו גופי' לא זכי בקניין בע"כ, ועוד הא משכחת בכתב השטר שחרור על איסור הכאה ול"ש זכי בי' מצד גוף הנייר ואפי"ה מפקיע בי' כח האדון מעבדותו אלא ע"כ עיקר קו' הש"ס היא רק הא לא נפקא מרשות האדון ועדיין מוכח בקופסו ובעי בוודאי שיצא הגט מרשותו של בעל כבכל קניינים וזו היא ג"כ ס' רש"י ר"פ הזורק דפי' דקניין אגב מהכי והקש' עליו הראשונים א"כ אמאי מצריך רבא דליקני' לי' להאי דוכת' בשכיב מרע גיטין דף ע"ז ע"ב הא לא בעו ציבורין ולא קו היא בגט בעינן שיצא עכ"פ מרשית האיש א"כ כיון

דלא יקנה לאשה האי דוכתא הו"ל רשות הבעל ואין להקשות דהו"ל להפקיר האי דוכתא הא להפקיר ג"כ אסור בשבת א"כ הי'צריך לעבור שני איסורים: הלכה ג' ונתן בידה מלמד שאינ' מגורשת עד שנתן הגט בידה או ביד שלוחה וכו' והנה לכאורה יש להסתפק בהא דבעי ונתן בידה הא כתב הר"ן בפרק הזורק אפי' נתן לה הגט מתחלה לפקדון ושוב אמר לה יהי' לך בתורת גירושין מהני ולא מיקרא טלי גיטך מע"ג קרקע אי מפקיר הגט רק לגבי דידה דמקרי הפקר לגבי חד עיי' נודע ביהודה מהדור' ת"ל סי' קנ"ד חלק יו"ד אי מיקר' גט כה"ג או הקפיד' הוא דיבוא מבעל לה דהיינו ממונו יהופך לממונה או צריך רק להגיע לה ע"י הבעל כיון דלא הפקיר רק לגבה א"כ הו"ל אתי מבעל לידה והנה וודאי בקידושין כה"ג הסברא נוטה דמהני בהפקיר פרוטה לגבה ואמר תתקדשי בו דהא אתי עכ"פ הנאת פרוטה ע"י גרמתו לה והא אפי' אחר שנתן לה פרוטה ואמר תתקדש לאותו פלוני מקודשת: הלכה ד' כיצד כתב לה הרי את משולחת וכו' והנה ידוע בנתינת גט לאשה אף המתגרשה בע"כ קני' לגט היינו לגופה דנייר אע"ג דבכל התורה לא מצינו קנין בע"כ של המקבל שאני גט דקני אף בע"כ וטעמא נ"ל דהנה מבואר בפרק מי שאחזו איתקין הלל הזקן דנתינה בע"כ שמה נתינה ויש בזה ג' חלוקי דינין דמי שנותן מתנה לחבירו בע"כ לא קני כמבואר בחולין ובריש פרק השולח ובפרעון חוב שהוא שלו ממש קונה אפי' בע"כ אפי' לא נתכוין לקנות ואף בע"כ גמור, וכל השקל' וטרי' הוא רק כגון בע"מ שתירת מחיים אי כמי בפדיון בתי ערי חומה דאף הנתינה אינה ניתנת למקבל בחנם וגם אינה שלו ממש רק באה מדעת הנותן אם ירצה ואין חיובא ליתן לו וכעין זה הוא נתינת הגט לאשה כיון דעכ"פ בלי לן רחמנא דיש ביד הבעל לגרשה אפי' בע"כ א"כ הו"ל כפדיון ביתו כיון דע"י גירושין היא מפסדת שאר כסות ועונה א"כ קני' לי' הנייר הבאה מחמת הבעל אף בע"כ, וזה נתינה בע"כ שמה נתינה וקני' ויש להסתפק להיפך דעד כאן לא מצינו רק דקבלה בע"כ הוי קבלה אבל נתינה בע"כ של נותן אי מהני לא מצינו והא דבעי' בגט ובקרבן שיאמר הבעל רוצה אכי היינו משום דבאילו דברים תלי' ברצון אבל אי נתינה בע"כ ל"ש נתינה לא שמענו וכגון בתרומה אי יצאו הבעלים ידי נתינה בע"כ דנותן דהא ג"כ החיוב על הבעלים לתת אי מהני, ולא דמי לתלי' ויהיב דקנה המקבל התם אגב אונס גמר ומקנה אבל הכא לא מייר' בתלו' רק בע"כ בעלמ': הלכה ו' ומציין שלא יהי' מחוסר מעשה בין כתיבה לכתיבה שנאמר וכתב ונתן וכו' שלא יהי' מחוסר קציצה הנה אף שגם כתב ע"ג רוח חיים קיי"ל דפסול אף שבידו ליתן לה כל הפרה אפי"ה הוא מחוסר קציצה ורצייתי לאמר דהיכא דאפשר בלא"ה לא מיקרי מחוסר, ודע דמחוסר מעשה שהוא פסול רק אי מחוסר בגט גופה איזה דבר משא"כ אי מחוסר בבעל כלום אף שהוא דבר הצריך להכשירו דגט כ"ל דלא נפסל בכך כגון אם נשטתה וצריך סמים לרפאות ומחוסר עדיין דלאו בר גירושין הוא אפ"ה לא מיקר' מחוסר דאל"כ מאי קאמר הש"ס ר"פ מי שאחזו מי שצוה לכתוב גט ונשטת' בנתיים משמע אף שנכתב קודם שטותו מותר ליתן אותו הגט לאחר שהבריא משטותו דלא תלה הכתוב דלא יהי' וחוסר רק בהכשר הגט בגופ', ועיי' בר"ן דמחוסר קני' אי מיקר' מחוסר ועיי' ברשב"א דהך בעציץ הא יכול להקנות לה דוכת' עיי"ש וי"ל דזה הדין הוא רק במגרש בע"כ דהפקעה היא ככתוב בתורה משא"כ במגרש מדעת' לפמ"ש לעיל וכן כתב הפני יהושיע ר"פ הזורק דנשתנה דינו והוא כשאר קניות שטר ולא יצא

זה הגט מהאי קרא מוכתב ונתן א"כ לא ממועט מחוסר בנתיים ולפי"ז אתי שפיר מה שהקשיתי בחידושי דף פ"ז לר"א בשגירש בעידי חתימה לשיטת הריף אמאי לא מיקר' מחוסר מעשה כיון דוכתב לא קאי רק אתורף עיי"ש דמשכחת במגרשה מרצונה, ויש לעשות קצת סמוכין כדברינו מש"ס ר"פ הזורק בהאי שכ"מ דתקיף לי' עלמ' דקאמר רבא תיזל ותיחד ותפתח וקשה הא מחוסר קנין בין כתיבה לנתינה דהא לאחר קנין נעשה הנתינה אע"כ התם במגרש מדעתה לא מגרע מחוסר מעשה בנתיים רק יש לדחות דהתם זה הקנין גופ' מיקר' הנתינה כיון דגיט' וידה באים כאחד, היינו חצירה, וכן בהקנה לה העבד וגט ביד העבד דאמרינן בכפות דמגורשת ג"כ צריכה לעשות קנין בעבד, ושוב ראיתי בר"ן בפרקבפרק המביא בתר' שהקש' על מימר' דש"ס דאשה כותבת גיטה ומקנה לי' לבעל הגט והא מחוסר מעשה קנין הוא בין כתיבה לנתינה ותירץ דמחוסר מעשה בגוף הגט בעינן א"כ בלא"ה א"ש הנ"ל בנשטת' הבעל, וכן צ"ל דאל"כ אמאי לא יפסל מה"ט בכתב גט לאשה דעלמא משום מחוסר מעשה קנין הקדושין אע"כ כנ"ל, ומ"מ הך דרשא דלה לשמה דרשינן גם במגרש מדעתה ג"כ בעי לשמה דאל"כ הו' הגט רק כמו שטר דעלמ' ובשטר פשוט לא מתיר האיסור של אשת איש שנתהוה ע"י קידושין ובעי לשמה כמו במגרש בע"כ, וכל הנ"ל הוא רק לפלפולא בעלמ' אבל לדינא חס מלהזכיר רק גם במגרש מדעתה ג"כ במחוסר מעשה בין כתיבה לנתינה פסול דדרשא וכתב ונתן בכל אופן דרשינן במגרש בע"כ ובמגרש מדעתה: הלכה ה' כתב כל הגט על העלה הזרועה אע"פ שנתן לה העציץ וכ' ופסק רבינו כרבא גזירה שמא נקטום ואפשר אם העציץ הוא דאשה וזרעים של בעל אפשר דליכא למיגזר שמא יקטום דהא כולה דידה היא ומה לו לקטום: הלכה ט' ומניין שאין נותן לה אלא בתורת גירושין וכו' שנאמר ס"כ ונתן בידה וכו' ואם אמר לה אח"כ ה"ז גיטך הרי זה גט הכה דעתו כמבואר לקמן ה' י"א שא"צ לומר לה מדאורייתא ה"ז גיטך אלא בנותן סתם סגי רק שלא יתן שלא לשמה רק מד"ס צ"ל ה"ז גיטך ועיי' בבעה"מ, והנה יש לדקדק בדברי רבינו דס"ל לקמן פ"ט הל"ו הנותן גט לאשתו ואמר אם לא תתני לי מאתיים זוז לא תתגרש ולא אמר אם תתני הא"מ לא מהני דה"ט דהרמב"ם פסק כר"מ דלא אמרי' מהן נשמע לאו וה"ה מכלל לאו לא נשמע הן א"כ לא אמר כלל הרי את מגורשת וק' אמאי פסק איכו גט הא הכא ס"ל דהרי את מתגרשת צ"ל רק מדרבנן וי"ל דהתם מיגרע גרע כיון דאמר ההיפוך לבד אם לא תתן אין את מגורשת ומכלל הן נ"ל לא אמרי' גרע מסתמא, והכה אחת יש לחקור אף להך שיטת דסוברי' דבעי' שיאמר הבעל מדאורייתא הא"מ אי מהני זאת בכתב אי כתב זאת על כתב הרא"ם אע"ג דכבר נכתב בשטר מ"מ בשעת נתינת הגט לא קאמר כלום משא"כ בכותב בשעת נתינת הגט לידה הו"ל אמירה בשעת נתינה ועיי' בנ"ב מה"ק דכתב אע"ג דאמירא חשיבא מתוך הכתב היינו בשעת כתיבה ועיי' בתוס' ר"פ ר"פ מי שאחזו אי מיקרא כתיבה אמירה והא דאמר רב כהנא בפ' מש"א דף ע"א חרש שיכול לדבר מתוך הכתב כתבו גנו לאשתי כותבי' ונותנין היינו שמצוה מתוך הכתב לסופר דבעי' צווי הבעל ויש להביא סעד לזה דיכול לדבר מתוך הכתב לאשה ה"ז גיטך דאל"כ האיך קתני כותבי' ונותנין גט לאשתו הא כיון דצ"ל הז"ג מדאורייתא א"כ צריך שליחות גם על האי אמירה א"כ כל מה דאיהו לא מצי למיעבד לא מצי משוי שליח אע"כ דחרש גופי' יכול לדבר מתוך הכתב לאשתו ולומר הז"ג וא"ל דהא מחוסר בין

כתיבה לנתינה כתיבת האי דבור כיון שצריך לנתינה גופי' לא שייך לומר מיקרא מחוסר, וג"כ אי אמרי' דבעי' שליחות בכתיבת הגט כבשאר שליחות דכל מ' דהאי וכתב קאי אבעל כמבואר לקמן שיטת החולקים בזה א"כ ק' ג"כ דהנה ועיי' בתוס' עירובין דף י"ג דס"ל דבעי' שיאמר בפירוש בשעת כתיבה שכתב לשמה א"כ הא מחוסר אמירת הבעל ואין יכול לכתוב ולא מצי שוי' שליח רק משמע מתוס' דהאי אמיר' בשעת כתיבה הוא רק מדרבנן וצ"ע בכ"ז, ודע דיש ג"כ להסתפק אי יכול לעשות שליח על האי אמירה מלבד השליח שנותן לה הגט די"ל דהו"ל מילא מילא לפי' מוהרימ"ט סי' קכ"ז רק בכל שליח כיון שמוסר לו מעשה של נתינת הגט מהכי גם להאי דבור משא"כ על דיבור לחוד ועיי' בחידושי מה שדברנו במוהרימ"ט ועיי' במרדכי ר"פ הא"מ: הלכה י"ב גט שהי' מוכח עג"ק ואמר לה הז"ג עלי מעג"ק ונטלתו אין מגורשת דבעי' ונתן בידה ולא שתקח מעצמה ועיי' בר"ן פ' הזורק ועיי' בתוס' רי"ד קדושין דף ו' והנה דעת הר"ן אפי' נתן לה בתורת פקדון ושוב אמר לה הרז"ג מהני דעכ"פ בא מידו לידה מתחלה אע"ג שלא בא בתורת גירושין מהכי והנה לפי"ז כ"ל הא דפליגי ר"י ור"ל ר"פ מי שאחזו במי שנשתתק ואמר אל תכתבו אמרי' דלא מהני חזרתו וכותבי' גט לאשתו כיון שאמר בשעת שהוא ברי', והכה בוודאי חזרת הנישתתק יש להסביר אמאי לא מהני דהכה לא אמרי' לר"י אתי דבור ומבטל דבור היינו דבור של ברי שהי' מתחלה ברי משא"כ דיבור גרוע לא מהני לבטל דיבור טוב והכה י"ל דלא פליגי רק על הכתיבה דלר"י אין כותבי' עד שיבריא אבל אם כבר נכתב נותנים מיד דעכ"פ לזאת מהכי נתינתם דאם יבריא אח"כ ויאמר הז"ג ומהני נתינה דידהו דליהוי עכ"פ נתינה מידו לידה דהא אע"ג דבעל לא ראוי לגרשה באותו עת שנשתתק מ"מ בתורת פקדון יכול ליתן לה דליהוי אח"כ בשעת גירושין נתינה מידו לידה וכן נ"ל אם שלח לה ביד שאינו בתורת גירושין מיקרא עכ"פ הגיע מידו לידה דלענין פקדון הני אע"ג דאינו מגורשת מ"מ ידו דשליח כיד בעל וה"ז נתינה מידו לידה: הלכה י"ג ומניין שיתננו לה בפני עדים הרי הוא וכו' וא"א שתה' זו היום ערוה והבא עלי' במיתת ב"ד ולמחר תהי' מותרת בלא עדים לפיכך וכו' עי' בה"ה שתמ' על טעם זה שהרי אשה דאנו יודעים בוודאי שהיא א"א והלכה למדי' הים ואמרה מת בעלי נאמנת עי"ש בה"ה ובלח"מ, והנה פעולת הגט הוא להתירה לעלמא משום איסור א"א ולאוסרה אותה באיסור חדש של גרושה והנה בוודאי אי אפשר לומר דלבעי' עדים לשוי' איסור חדש של איסור גרושה כיון דאתחזק איסורא דא"א בוודאי אמרי' מחזיקי' מואיסור לאיסור והו"ל כלא אתחזק שום היתר לעכנ' איסור גרושה ובוודאי אי אמרה היא גרושה היא וקבלנו עדותה נאמנת ושוב כשמקדשה כהן והתרו בו ב עדים לוקה והו"ל כהאי שפסק רבינו בה' סנהדרין ע"א שאומר חתיכה זו חלב והחזיקו עדותו ושוב בא א' ואכל החתיכה לוקה והכא אף דאתחזק היתר מצד איסור גרושה מ"מ מחזיקי' מאיסור א"א לאיסור גרושה והו"ל כמו שלא אתחזק לא איסור ולא היתר א"כ בוודאי נאמנת (ועיי' בתוס' ריש גטין ה"ג בחב לאחרים אינו נאמנים) וג"כ אי אפשר לומר על איסור גרושה דהו"ל דבר שבערוה פחות מב' היינו לעשות איסור חדש כמו קידושי אשה לשוי' איסור על כ"ע הא איסור גרושה לא מיקרא דבר ערוה, רק סברת רבינו היא תורה דבעי' ב' עדים דשוי' היתר באיסור דבר חדש להתירה באיסורא א"א שהי' מתחלה, ולפ"ז צ"ל בלא נתגרשה אלא מאשה דפסולה עכ"פ לכהונה כמבואר בש"ס ר"פ המגרש

אי בעי' ג"כ ב' עדי' לסברת רבינו דל"ש האי טעמא דבלא"ה אסורה לכ"ע מצד איסור א"א ולא פעל האי גיטא רק לשוי' באיסור חדש דגרושה לכהן, ועוד צריך למוד לפי דעת מהר"ם אלשקר בתשובה שצידד לומר במגרש מחמת אהבה שאינו מגורשת רק לעני' שלא תהי אגידא ביבם אבל מ"מ צד אישות כשאר לעני' כ"ע אי צריך ב' עידי מסירה ואפשר כיון שבא לאוסרה ליבם דאיסור אשת אח ע"י גירושין דידי' הו"ל איסור חדש ובעי' ב' עדים, ואידי דאיירי ב' יש לכאורה מקום אתיאתי להקשות על ס' מהר"ם אלשקר מש"ס קידושין דף ס' ע"א גמרא ד"ה מהיום ולאחר מיתה גט ואין גט ואם מת חולצת ולא מתייבמת ומתרץ הש"ס התם מה הגט משייר גמרתו מיתה עיי"ש ברשב"א ומקשה הש"ס אדרבה גט מוציא מרשות יבם מיתה מכניס לרשותו וק' מאי מק' הא התם השיור לא הוי רק לעני' תפיסת הקידושין לעלמא דהו' א"א אבל לעני' זיקת יבמין הו' גט גמור א"כ לענין עלמא שפיר הו' הסברת רבא מה שמשיר גט גומרתה מיתה אע"כ דהוי גנו לחצאין א"כ מאי תירץ רבא גם לענין יבם ושפיר פריך אביי גט להוציא ומיתה מכניס לרשות יבם, ודע דלא הי' צריך רבינו לומר דבעי' עדים לעני' חיובא דהמגרש גופא דהא ס"ל לרבינו רפ"א מה' אישות לפי הבנת ה"ה דבא על הפנוי' לוקה א"כ פעל הגט לשוי' איסור על בעלה הא ליתא אפי' אי נחשב זאת לדבר ערוה מ"מ ע"ז מהני הודאת ב"ד דעכ"פ שוי' אנפשי' חתיכא דאיסורא כיון שאמר ושניהם מודים שגרשה א"כ גם הכא לוקה ובאמת אי חשוב אף איסור פנוי' ד"ע א"כ צ"ל לדעת הרמב"ם בלא"ה בעי' ב' עדים לאו משום איסור לכ"ע רק מצד איסור בעלה גופא ובמקום אחר דברכו דמחשב אתחזק אסור בכל פנויה: הל' ט"ז תקנת חכמים היא שיהיו העדים חותמין וכו' ואע"פ שהעדים בתוכו וכו' בין בפני אותן עדים החתומים בין בפני ב' אחרים שעיקר הגירוש' בעדי מסירה, עיי' בהגהת מיימוני דלא מיקרא חצי דבר דכל כת ראתה מה שהי' יכולה לראות ועיי' בתוס' גטין ד' ס"ג, וכו' בהגה' מיימוני דבעי' צוה לעדים לחתום בפני ב' והכה י"ל דזה תלי' אי אמרי' דבעי' שליחות בכתיבת הגט וה"ה בחתימת עדים א"כ ה"ל כשליח להולכה דאפי' יש מגדולי הראשוני' שסברי דבעי' לשוי' בפני עדי' דהיינו דיעשה דבר חדש ידו כידה בדבר שבערוה דיהי' השליח תחת יד הבעל בזה בעי' ב' עדים בשעת מינוי השליחות משא"כ אי לא בעי' שליחות רק וכתב קאי אסופר ג"כ א"כ א"צ רק רצוי הבעל א"כ אין ללמוד זאת משליח הולכה ובשליח הולכה גופי' מפקפק הרא"ש בפ"ב בקדושין עיי"ש דלא מקרי דבר שבערוה והנה עיי' בהגה' אשרי בפ"ק דגיטין דהביא בשם רבינו שמחה דיכולים עידי חתימה לשוי' שליח לחתימה שהוא יחתום בשבילם והכה בשטר שחרור דאמרי' עדים בחתימה זכ"ל א"כ תיכף בשעת חתימה נשתחרר אי כמי בגט אשה במקום יבם אי אמרי' זכות הוא לה אי כמי כשזינתה תחת בעלה א"כ כ"ל דוודאי בעינן ב' עדים אחרים עומדים בשעת חתימה כיון דתיכף היא מגורשת בשעת חתימ' היינו לפי סברת הרא"ש בב"מ דף כ' דדבר שתחת יד המקבל לא בעינן אתי לידי' בסוף עיי"ש ואפשר כמי אפי' אם חתמו העדים עצמן בעינן ב' עדים אחרים עומדי' בשעת החתימה היכא דעדיו בחתומיו זכין לו היינו אי אמרי' בעינן שליחות בכתיבה היינו בחתימת העדים ועיי' בש"ס קידושין ד' מ"ג אי אמרי' שלוחו ש"א כמותו הו"ל כגופו א"כ אין מעיד על עצמו א"כ כיון דבשעת חתימת העדים הו"ל כגופו א"כ לא מהני עדות דידהו ובעי' עדים אחרים, רק י"ל בע"א המצרף עמהם סגי

דהא בוודאי עדים בחתומיו ז"ל לא אמרי' עד שחתם העד הב' א"כ בשעת חתימות העד השני כבר נשלם השליחות דעד הא' ומצרף עם אחר ומהני דעדיו בחתומיו ז"ל שייך בגט והא דבעי' ונתן בידה היינו במגרש בע"כ משא"כ מדעת קני' ככל שאר קניינים דשטר ועיי' לקמן בפ"ט ה' ל"ב מה שהערנו בדברי רבינו בעזה"י ועיי' במש"ל התם: הר' ט"ז חתמי ב' ועבר ונתני בינו לבינה וכו' ה"ז כשר הואיל ועדים שבו כשרי' והרי הגט יוצא מתחת ידה וכו' הנה רבים נתקשו בדברי רבינו אמאי כשר בלא עדי מסירה אם גם ס"ל כשיטת הרי"ף דלר"א כמי ע"ה כרתי עיי' בפ' המגרש ובר"ן מ"מ מצד דבר שבערוה בעי' ב' עדי' מסירה בנתינת הגט דהנך עידי' לא על עיקר הגירושי' מעידים, והנה נ"ל דכוונת רבינו הוא כד דייקי' ללשונו שכ' הואיל ועדים שבו כשרים והרי הגט יוצא מתחת ידה היינו דאכן דייקי' מכח עדים החתומים שבא הגט מיד הבעל ליד האשה דאיהי לא חציפה לזייף גט כזה כיון שחתמו עדים עליו א"כ אף דבשעת מסירת הגט לא היו עדי מסירה מ"מ השתא שבא לפני' באותו הגט הקיים עדיין שתצא מתחת ידה מהשתא עכ"פ חל כיון דראינו שבעלה רוצה לגרשה ובא גט מידו לידה א"כ ה"ל הגט מהשתא ע"י אכן הב"ד שהם העדים על דבר הערוה ולפ"ז בעי' השתא שיהי' גט קיים, והנה מתוס' ריש גטין משמע שזאת הסברא דבעי' לר"מ ג"כ ע"מ מצד דבר שבערוה אינו כ"כ מוסכם רק ר"ת מצריך משמע מצד חימרא בעלמא ונ"ל דהכה לכאורה אי אמרי' לא יגרש אדם את אשתו אא"כ מוצא בה דבר ערוה והנה אם זינתה תחת בעלה דקיי"ל כשם שאסורה לבעלה כך אסורה לבעול והכה כ"ז שהיא א"א תחת בעלה הראשון בוודאי לא מצי לחול איסור סוטה לענין הבעול דכבר אסורה ועומדת מצד איסור א"א א"כ אימת יחול לבתר דמגרש אותה א"כ י"ל דמשו"ה בעי' ב' עדים לשוי' איסור מחדש היינו משום דהשתא חל איסור של סוטה לעני' הבעול רק התינח דאתי איסור סוטה בשעת הגירושי' אי אמרי' אין איסור חל על איסור גם בכולל אבל אי חל בכולל א"כ חל נמי הכא בשעת שזינתה תיכף מיגו דחייל על הבעל חל כמי על הבעול דחדא איסורא הוא א"כ ר"מ לשיטתי' דס"ל כריתות דף י"ד איסור חל ע"א ע"י כולל א"כ י"ל דבאמת הש"ס הק' אמאי לא מהכי מצד הודאת ב"ד כק' עדים דמי כמו בממון גופי' ואי משום דחב לאחרינא משום דהשתא חל איסור לבעול הא לר"מ כבר חל א"כ מהני הודאת ב"ד וכן פסק רבינו בה' מ"א עיי"ש דבאיסור כולל איסור חל ע"מ ע"ה בעינן כמו שהסביר הרא"ה הובא בש"מ לכתובות בסוגי' דשני שטרות דשטר וגט היכא דיכול בעל דבר לטעון מזויף הוא אף שלא טעין מ"מ לא חשוב שטרא וגיטא דלחול כריתות ולא חשוב אלא כחספא בעלמא ועיי' בס' אבני מילואים ה' קידושין סי' ל"ז, לתירץ הראשון לרבינו אף דלא מהני נתינה קמיית' והשתא הא לא אמר הרי את מגורשת היינו השתא דאמרינן אכן סהדי י"ל כיון דרבינו סובר דכל אמיר' היא רק מדרבנן א"כ מהני עכ"פ אמיר' קמיית' אף דלא מהני הגירושין עד השתא, ועוד י"ל דהיינו טעמ' דרבינו דא"צ ב' עדים מצד דבר שבערוה דבאמת הא קיימ"ל דעדיו בחתומיו זכ"ל רק בגט אף דבידו לגרשה עכ"פ, מ"מ לא שייך דעדיו בחתומיו ז"ל דחוב הוא לה מ"מ סילוקו של הבעל שייך משעת חתימ' אם כן בשעת חתימ' המה ב' עדים והו"ל דבר שבערוה רק שאין הגט חל עד שיגיע לידה והו"ל כמגרש אלאחר ל' יום דיהיו חלין הגירושין דאין צריך עדים רק בשעת נתינה: הל' י"ז היו עדי מתוכו פסולין אפי' א' פסול וא' כשר

ונתנו לה ה"ז פסול שנמצא כמזויף מתוכו, הנה מקור הלכה זו היא ריש גטין מודה ר"א במזויף מתוכו שהוא פסול וכן בחתמו שלא לשמה אף אי לא נחתמו כללכלל כשר היכא דנחתנו פסול ולשיטת הרשב"א בחי' לריש גטין הוא פסול דאורייתא עיי"ש דהו"ל כמו תורף הגט אבל רבינו בה"ג כללא כייל דכל היכא דנזכר בדברי הגמ' פסול היינו דרבנן א"כ האי מודה ר"א פסול רק מדרבנן, ודע שיש לכאורה כאן עיון א' מה שיש לצדד בכור השכל והוא דהנה לכאורה יש לדקדק דהא מי שגירש אשתו מדעתו הטוב ורצון הוא מגרשה כדי שיהי' היא מותרת לינשא בלי שום עיכוב אם בכל פסולי דרבנן הנעשים הא לא ידע המגרש בשעת גירושין אמאי לא נימא דנתבטל כל הגט מכל וכל דאדעתא דהכא לא גירשה וכעי' זה נסתפק המש"ל מי ששוי' אשה לקדש לו אשה וקדשה בספק קידושין די"ל דעל ספק לא שוי' שליח, דקיי"ל דכל היכא דנעשה הפסול בנתינה לא מהכי דברים שבלב דהא אפי' תנאי שאינו כפול לא מהני דלא אתי מחשבה ומבטל מעשה כהאי וי"ל דהא עכ"פ פעל מעשה שמותרת מצד א"א אבל אי נעשה הפסול בחתימת עדים ופשיטא להנך שיטות גדולי הראשונים דס"ל דבעי' שליחות בכתיבה א"כ בוודאי אי חתמו שלא לשמה לכ"מ אי נמי לר"א אף דלא בעי' כלל חתימות עדים מ"מ כיון דעכ"פ מדרבנן בעי אמאי מתגרשה באותו הגט נימא דלא מהני הגט ונתבטל מכל וכל, וגם הערנו עיי' בחי' ד' י"ח דתקנו דאשה נותנת שכר הסופר והא דמהני הא בעינן וכתב טעמא מבואר בש"ס משום הפקר ב"ד אף אי לא ידעה לאקנוי' א"כ בכל פסול דרבנן בוודאי לא מקנו רבנן הגט לבעל א"כ אמאי לא נימא שהוא פסול מדאורייתא, שוב ראיתי קצת דברי מרומזי' בפ"י שכ' השתא דתקנו דכותבי' בגט כדת משה וישראל מ"מ בכל פסולי דרבנן יש לפסול מדאורייתא דהא על תנאי זה כתבו ועיי' בפרק י' מי שאחזו מה שהביא בשם גט פשוט על מתניתין: הל' י"ט העדים שנותנין לה הגט בפניהם שצריכי' לקרות ואח"כ יתננו לה עיי' בדף י"ט ע"ב ועיי' לקמן בה' כ"א הרי שלא קראו הגט בתחלה ונתן לה הגט בפניהם זרקתו לאור או לים אע"פ שבעל אומר גט כשר הי' ה"ז ספק מגורשת וכ' ה"ה פי' כי היכא דאם קראו לא נאמן לפסלו כך אין נאמן להכשירו היכא שלא קראוהו מתחלה, והנה לכאורה יש לדקדק הא קיי"ל עיי' בסוגי' דב"ב ד' קל"ו דבעל שאמר גרשתי את אשתי נאמן הואיל ובידו לגרשה א"כ אמאי אין נאמן מכ"ש הכא דגיטה בידה הוא דאיתרע עכ"פ חזקת אישות לומר דגט כשר הי' במיגו דבידו לגרשה רק די"ל כיון שאין דבר שבערוה פחות משכים אפי' שניהם מודים לא מהני א"כ כיון דעדים גופא היינו העדי מסירה אין יכולין להעד בבירור שגט כשר הי' רק אנו מאמיני' לבעל מכח מיגו א"כ ע"ז ליכא עדים והו"ל כמגרש בלא עדים וצ"ל דמיירי בלא עדי תחימה, רק ראיתי רבינו לקמן לשיטתו דס"ל דבעל שאמר גרשתי את אשתי איכו נאמן אף שבידו לגרשה דבעל חשוד שקלקל בידי שמים כמי: הל' כ"ב זרק לה גט לחצרה לבין החביות בפני עדים ובקשו ומצאו מזוזה או שטר אחר אין חוששי' לה שזה שנמצא זה שזרק ובדברי רבינו יש קצת לדקדק בלשונו שכתב זרק לה גט לחצרה לפני עדים משמע דעדים ראו גט ועיי' היטב בש"ס פסחים דף י' בקבר שנאבד בשדה דאמרי' זה שנמצא זה שנאבד: ול' כ"ג העדים שחותמי' על הגט וכו' הואיל וחתימת העדים בגט מדבריהם כמו שבארנו עיי' בהגהת אשרי בפ"ק דגיטי' דעידי חתימה יכולין לעשות שליח לחתום בשבילם ועיי' בסוגי' דאומר אימרו א"כ אין מקום להצריך

לרשום אם אין יכולין לחתום רק יש להם לשויל שליח ויש לדון אי שייך בכה"ג כל מה דאיהו לא מצי למעבד לא מצי משויל שליח ועי' בסוגי' דנזיר י"ב, קדושי' דף כ"ז, רק י"ל דבכה"ג ל"ש היכא דאינהו לא מצי לחתום דהוה ככאיב להו כאיב' והנה איידי דאיירי בוודאי יש לפקפק בדברי הג"א בשם רבינו שמחה דהאיך מהכי חתימה על ידי שלוחם הא הו"ל עדות שאי אתה יכול להזימה כיון שהעדים מצד עצמותם לא חתמו רק הסופר א"כ יכולין להכחיש הסופר שהם לא ציוו לחתום והו"ל עדות שאי אתה יכול להזימה ועיי' בהגהת מרדכי סוף קדושין אי העדים בעצמן יכולין להכחיש שזה אין כתב ידם והוכיח דאל"כ הו"ל עדות שאי יכול להזימה א"כ בסופר הו"ל א' במקום שנים, ועיי' בנודע ביהודא מה"ק אי בעינן בעדות גרושי' עדות שאי אתה יכול להזימה ועיי' בריש מכות: הל' כ"ד אע"פ שחתימת העדים בגט מדבריהם התקינו שיהיו העדים מפרשים שמותיהם בגט, מקור הלכה כובע מש"ס דף ל"ו ע"א ד"ה מפני תקון העולם רבא מתרין לא צריכא אלא לר"א דס"ל עידי מסירה כרתי תקינו ע"ח ועיי' שם ברי"ף וכן ס"ל לרבינו דעומדים בחדא שיטתא רב יוסף אמר אפי' תימא ר"מ ומאי תיקון התקינו שיהיו העדי' מפרשים שמותיהם ופי' רש"י מעיקרא לא היו חותמים אלא אכי עד ולא כתב שמו כלל, והכה איידי דאיירי בהאי ענינא אכתוב מה שיש לדקדק בדברי תוס' ריש גיטין שהוכיחו דהלכה כר"א בגטין ד"ה דף ד' ע"א דקיימי לן הלכה כר"א בגטין דכתבו להוכיח מש"ס דסנהדרין דף כ"ח מהאי מתנתא דחתימא עלי' תרי גיסא קאמר רב יוסף זיל אקני' עיי"ש דהוכיחי מדפריך רב יוסף אליבא דר"א ע"כ ס"ל כר"א והכא ר"י מתרין אליבא דר"מ לעולם ע"ח כרתי וא"כ אם כסמוך על דקדוק תוס' אם כן יהיה סתירה בסוגי' הש"ס וצ"ע כעת, ואולי תרי רב יוסף הם, והנה כי כן אמאי נקט רבינו תרתי חומרות דקאמר דלר"א בלא עדי מסירה נמי מגורשת אם עבר ונתנו רק בעי עדי חתימה א"כ ע"כ ס"ל דהאי תקון העולם במתני' לר"א שנוי' כתירוצי דרבא א"כ א"ל דבעי שיפרשו שמותיהם הא תירוצו של רב יוסף הוא מהנך תרי דתירוצי סתרי אהדדי ולפי הנ"ל ניחא דרבינו הוכיח דע"כ תירוצי דר"י הוא קאי גם אליבי' דר"א ושני תקנות התקינו דאל"כ יסתור דברי רב יוסף כקו' הנ"ל, והנה באמת צ"ע קודם שתקנו שיהיו מפרשים שמותיהם א"כ האיך שייך עדים החתומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותם ופי' משום דלא חציף אינש דילמא עדים יכחישוהו ואי לא חתימא שמותם כלל ל"ש זאת ועיי' בב"ש סי' קל"ז סעי' א' שהקשה קו' אחרת בהאי שהעדים יפרשו שמם דמעיקרא כמי היו מפרשין שמם ועיי' בלח"מ וכן התקינו שהעדים יחתמו זה בפני זה ואם חתמו זה שלא בפני זה ה"ז גט פסול עיי' בלח"מ שדקדק בלשון רבינו אמאי לא כתב בריש הל' בדין מפרשי' שמותיהם שאם לא פרושו ג"כ פסול אע"כ דכשר וכתב שפירש כמו שפירש הטור דמעיקרא היו כותבין שמותן רק שמות אביהם לא כתבו: וכן התקינו החכמים שיכתוב זמן בגט ומקום כתיבתו כשאר שטרות שמא תהי' אשתו קרובתו ותזכה תחתיו וכ' עיי' בתוס' גיטין ד' י"ח היכא יכול להפנות הא א"ל חזקת א"א ונימא השתא איתרע ותירצי דאית לן חזקה המתנגדת היינו הרי גרושה לפנינו וחזקת צדקות דודאי לא זינתה ועיי' בפ"י שם שהרחיב הדבור ושי'ופי' בדברי תוספ' שכוונת תוס' ב' חזקות להדדי, ודע שחזקת צדקת בהאי חזקה יש לערער קצת האיך שייך חזקה הא מה לי איסור א"א ומה לי איסור פנוי' לשיטת הרמב"ם דס"ל בא על

הפנוי' לוקה עיי' בס"א לה' אישות ועיי' בחידושי' לסוגי' זו א"כ נשאר קו' תוס' לרבינו ולא שייך קו' תוס' רק אי בא על הפנויה הוא רק איסור דרבנן א"כ באיסור דרבנן לא זהירי אינשי, ונ"ל דיש כאן חזקה אחרת לפי דעת רבינו והוא חזקת היתר לבעל דאי אמרת שזינתה כשהיתה א"א א"כ כשם שאסורה לבעל כך אסוכה לבעל אבל בזינתה בפנוי' מותרת לבעל אף שלא הי' חזקת כשרות לבעל מצד איסור אישות מ"מ השתא הרי היא גרושה לפנינו אנו דנין אף שאין אנו דנין כלל אבעל מ"מ שייך חזקה לצרף לחזקת גרושה לפנינו, איברא לכאורה הא ליתא דהכה עיי' בסוגי' סנהדר' דף מ"א שהק' הש"ס היכא משכחת מיתה בעדים שהעידו על זנות אשת איש והא יכולי' לומר לאוסרה על בועלה באנו עיי"ש ותירץ הש"ס כשזינתה וחזרה וזינתה עם אותו בועל גופי' א"כ בלא"ה לא שייך חזקת צדקות של תוס' דע"כ כבר זינתה דאל"כ בלא"ה א"צ לחיפוי דהו"ל עדות שאי אתה יכול להזימה אע"פ שזינתה כבר מקודם א"כ לא שייך חזקת צדקות, מ"מ גם תירוצי הנ"ל נסתר דלא שייך חזקת כשרות אבעל דהא כבר זינתה עמו רק כ"ל דבאמת יחפה ויאמר גם בבעילה הראשונה גירשה וכבר היא מגורשת ובוזה יש ליישב מה שמקשים העולם על תוספ' הרא"ש הובא בר"מ בכתובות ד' ג' עיין בחידו' שכתבנו באיזה דרכים ואין כאן מקום להאריך: הל' כ"ה גט שיש עליו עדים ואין בו זמן או שהי' מוקדם או מאוחר או שנכתב ביום ונחתם בלילה זכו' כל אלו פסולין, והנה במוקדם דעת רבינו שהוא רק פסול כשאר פסולי דרבנן ודעת הרא"ש בהלכותיו שהוא בטל ותמה ב"י מאי שכא מכל שאר פסולי דרבנן שהוא רק פסול דרבנן והכא בטל, והנה נ"ל דרא"ש ס"ל כרי"ף דעדי חתימה נמי כרתי א"כ הו"ל חתימת עדים שנחתמי' על השקר דהא נכתב בגט שגרשה מאותו זמן אף בכל גט שבעל נותן כמה שנים לאחר כתיבה דכשר מ"מ בגוף הגט לא יכתב שקר והם על כתיבת הגט מעידי משא"כ בנכתב פסול דגט דהו"ל עדות שקר ואף אם לא נחתם כלל בע"מ כמי כשר מ"מ הכא הוי כעדות מוכחשת כנ"ל: והנה בדין מאוחר נחלקו אבות העולם ה"ה התוספ' ראב"ד ורבינו, דעת רבינו שפסול וכ' הר"ן טעמא משום דשייך חפוי כמו באין בו זמן כמובן וראב"ד ס"ל דמגורשת מיד רק הבעל אוכל פירות עד שעת הזמן דלענין זה איחרו והנה נ"ל בשחרור דעבד אם איחר הזמן לשיטת הראב"ד דאין לומר דאיחר לענין עבדות שמחייב לעבוד לו עוד דאי מחויב לעבוד א"כ קנוי הוא לו עדי' והדרא קו' הש"ס לדוכתי' מה שקנה עבד קנה רבו ולא שייך גיטו וידו באין כאחד כיון שעדיי' צד ממון קנוי' לו ואי הו"ל באמת כתנאי ולא שיורא רק באמת הוא משחרר לגמרי גם לעני' עבדות ושייך שפיר גיטו וידו וכו' רק אח"כ צריך לעבוד לו עוד א"כ הו"ל כמתנה על משכ"ב דהא בני ישראל עבדי כתיב ולא עבדי' לעבדים, רק נ"ל ליישב חדא דזאת לא מיקר' מתנה על משכ"ב דעבד אין מוזהר בזה ואף אם ישוחרר יהי' בר ישראל הא בשעת שחרורו מהני תנאי דעדיי' עבד הוא, ועוד נ"ל לכלל גדול דבכה"ג היכא שמתנה על משכ"ב בשחרור עבדו דלא שייך לומר דלא מהני תנאי דכל הסברא כ"ל דלא אתי דבור ומבטל מעשה היכא דאתי לעבור על דברי תורה משא"כ הכא המעשה גופי' היא לעבור וא"כ נגד המעשה התנאי.

לא הוי מתנה עמשכ"ד דהא התנה אם לא תעשה זאת אל תהי' משוחרר ולא יעבור בעשה של והתנחלתם וטעם במתנה עמשכ"ב דמעשה קיים עכ"פ משום דתנאי הוא תנאי

ומעשה בדבר אחד דהא עכ"פ נעקר המעשה דהתנאי אין יכול להתקיים דהא הוי מתנה עמשכ"ב א"כ ע"כ נתבטל התנאי ואי אמרת דהמעשה נגרר אחר התנאי א"כ עכ"פ יתבטל המעשה והו"ל כתנאי ומעשה בד"א לשיטת תוס' בסוגי' דתנאי כפול דהתנאי סותר המעשה ועיי' בתוס' כתובות ד' מ"ו שנדחק בקו' בע"מ שאין לך עלי שאר כסות ועונה אמאי מקודשת ניהו דתנאי בטיל מ"מ גם הקידושי' נתבטלו, ולפי הנ"ל ניהא ואין כאן מקומו להאריך: ונחזור להנ"ל ודעת תוס' גיטין ד' י"ז דגט מאוחר כשר לגמרי רק שאין חל רק מאותו זמן הנכתב בגט והביאו ראי' מש"ס דב"ב ועיי' בחידושי' שתירצנו קו' תוס' דשייך גם בשחרור דעבד חיפוי, ודע דיש לעיין דהנה בשטר שחרור שאין בו זמן בוודאי ל"ש תירוץ תוס' דהרי הוא משוחרר בפנינו דנימא למפרע הוא משוחרר דאיכא כאן חזקת כשרות דאדון המתנגדת דנימא עד השתא לא עבר באסור עשה דמשחרר עבדו ועוד יש לעיי' בחתימת עדי' שייך קצת חזקת כשרות אי מצד מסייע לעוברי עבירה או יש ג"כ לאדון קצת לאו דלפני עור וכו' היינו לר"מ דע"ח לבד כרתי א"כ אוקמי' אחזקת כשרות דהשתא הוא דנכתב ונחתם, ועוד בשחרור תיכף בשעת חתימת העדים אמרי' עדי' בחתומיו ז"ל א"כ מיד בשעת מעשה דידיהו נשתחרר א"כ בוודאי שייך קצת לפני עור ועיי' בריטב"א קידושי' ד' מ"ב ועיי' ב"מ ד' יוד ד"ה בהן ועיי' שם כן כ"ל עוד י"ל דמשכחת חיפוי בעבד לפ"מ דקיי"ל אין שליח לדבר עבירה א"כ באומר צא הרוג את הנפש חייב השליח ולא השולח אבל אי לאו בר חיובא השליח א"כ המשלח חייב וכן להיפך אי המשלח לאו בר חיובא שניהם פטורים א"כ אי העבד יצוה צא והרוג נפש כגון למי שאינו בר חיובא א"כ אם משוחרר הוא הו' העבד בר חיובא והמשלחו לאו בר חיובא א"כ חייב העבד אבל אי לאו משוחרר הוא א"כ לאו בר חיובא הוא ופטור המשלח רק לכאורה הא לית' דבכי כח נמי מוזהרין על שפיכת דמים וגם ג"ז לה מאשה ואין מקום לדברינו רק בעוברים דבני נח מצווים וישראל אינו מוזהר ואין פה עת האסיף ובאנו רק לברר דעת הרמב"ם, וג"כ משכחת בעבד חפוי אי הוזם אי עבד הוא ליכא בר עדות ולא שייך ועשייתם לו כאשר זמם אם הי' רוצה לחייב חבירו מיתה א"כ יטעון להיפך דעדי' עבד הי' רק י"ל דכבשי לשטרה ולא מהכי זמן: הל' כ"ו חתך ממנו זמן ונתן לה או שלא כתב שם היום אלא בשבת ראשונה או שני' בחודש פלוני וכו' וכן אם כ' בו היום גרשתי' כשר שמשמעו היום הזה שהוא יצא בו הגט, הנה דעת רבינו בגזי' לזמן שכשר לגמרי ומחלק בין גט שאין בו זמן שהוא מג' גיטי פסולי' ועיי' ברשב"א בסוגי' והראב"ד חולק בזה, והנה באמת י"ל כוונת הש"ס הוא באמת שבעל יגזה הזמן לאחר שנתנו לה ובשעת גירושי' הי' בו זמן ורק יטעון הבעל רק לאח"כ גזי' לי' ויטעון שהי' כתוב בו הזמן קודם הזנות ובזה מתרץ הש"ס לרמאות כזה לא חיישי אבל באמת אי גזי' לי' קודם נתינה הו"ל כגט שאין בו זמן, ואף דלשון הגמ' גזי' לי' זמן ויהבי' נהליה פ"י הוא יגזה זמן לאחר גירושי' ויתננה לה והכה בוודאי ע"ז אנו מאמינים לבעל שגזי' לזמן לאחר נתינה דע"כ בגט הי' ככתב זמן דאל"כ לא חתמו עדים עליו כדמתרץ כדמתרץ הש"ס מעיקרא אין בו זמן אהני דלכתחלה לא תנשא א"כ אוקמי' לגט אחזקת כשרות דאי אמרת דגזי' לי' לזמן קודם נתינה לידה פסול מדרבנן הוא א"כ אמרי' בוודאי גזי' לאחר נתינה וכן סברה זאת מבואר מדברי רבינו לקמן ספ"ז מהלכות אלו דלא חיישי' שמא ביטל בעל הגט הנשלח ע"י שליח ממדינת הים דאוקמי' אחזקתו עיי"ש

ה"ה הכא, ומה שיש לדקדק בדברי רבינו שם מבואר במקומו בעזה"י, ולפי"ז בגזי' לזמן בוודאי יכול לחפות ול"ק קו' התוס' דלימא אוקמי אחזקת א"א דלא גרשה עד השתא לפי סברת ר"ש הובא בר"ן חולין י"ב בסוגי' דרוב בחלב בהמה טרפה ע"י סירכא דהיכא דלא שייך ברגע זאת איתרע חזקתה אמרי' למפרע נעקרה כיון דבלא"ה עד השתא הי' חזקה בטעות ועיי' בפ"י שביאר בזה דברי תוס', ולפ"ז בגזי' לזמן שבעל טוען שגזי' ע"כ אמרי' שכבר גירשה בשלמא בלא גזי' לזמן י"ל שנתן לה כבר ע"מ שיחול מעתה א"כ יכולין אנו לומר אוקמי אחזקת א"א עד השתא משא"כ בגזי' ממ"כ אי אמרת דלא גירשה א"כ צ"ל דהשתא חל גנו ברגע זאת והשתא הגט פסול מדרבנן א"כ צריך אתה לעקור חזקת הגט וע"כ צ"ל שגירשה קודם גזיית זמן א"כ ע"כ קודם רגע זאת נתגרשה כי היכי דלוקי גט אחזקתו א"כ כבר הי' מוחזקת היא אצלנו עד השתא בטעות בחזקת א"א א"כ הדרה סברת ר"ש אמרי' למפרע היא נתגרשה קודם הזנות וא"צ לחזקת צדקת תירוץ השני דתוס' כנ"ל: הל' כ"ח האומר לב' כתבו וחתמו גט לאשתי ונתאחר הדבר ימים או שנים וכו' הנה מדברי רבינו הוכיח הטור דס"ל לרבינו דין נכתב ונחתם הגט קודם נתינה שכה או יותר דלא מיקרי מוקדם רק בין כתיבה לחתימה או הקדים הזמן מוקדם הכתיבה, מדכתב ונתאחר ימים או שנים ויש חולקין דאין לו תקכה רק ע"י שליח דמפקע לקלא ועיי' בכ"מ שתמה על דיוקו של הטור, ונ"ל דהוכחת הטור הוא מדמחלק רבינו או שנמצא הגט בטול והוצרך לכתוב לה גט אחר כשר ולמה לא כתב זאת בגווני במה שצווה לכתוב ולחתום וחתמו ואיחר הדבר עד שנה שצריך לכתוב גט אחר משום מוקדם אלא ע"כ משמע דב"ק מיירי בלא נכתב עדיי' אבל אי כבר נכתב כשר דמוקדם בין כתיבה לנתינה לא מגרע, ולפי הנ"ל דאמרי' דלא משכחת עדים המעדים על חיוב מיתה שיהי' צריך לחפות רק בזינתה וחזרה וזינתה א"כ י"ל סברת הגה' אשרי דהיכא דמזנית הגט זכות הוא לגבה א"כ אמרי' עדין בחתומיו ז"ל א"כ צריך רק להגיע לידה ומגורשת למפרע א"כ בגט המוקדם רק בין כתיבה לנתינה כדין יחפה כנ"ל: בעזרת יוצר, נוצר תורה, כאישון, גמרנו ביאור פרק ראשון: פרק ב' אחד ואין שני יסייעני לבאר פרק שני הלכה א' זה שנאמר בתורה וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה אחד הכותב לה בידו או שאמר לאחר לכתוב וכו' לא נאמר וכתב אלא להודיע שאין מתגרשת אלא בכתב והכה בהלכ' צריכי' אנו להרחיב קצת הדיבור שהוא יסוד גדול בדיני גטין והוא דהנה בדין כתיבת הגט אי בעי' שליחות יש ב' שיטות עיי' בש"ס המביא בתרא כ"ד שיטת תוס' דכתיבת גט לאו מדין שליחות נגעו בה דוכתב לא קאי דוקא אבעל, ושיטת ר"י הביאו הרא"ש דבעי' דין שליחות ותוס' הוכיחו דאל"כ אכתי ק מאי מהני עומד גדול ע"ג הא עכ"פ לאו בני שליחות נינהו, והנה כבר דברנו במקום אחר מזה אע"ג דגבי קטן לא שייך שליחות מ"מ אי שכרו מדין פועל מהני אם שכרו לכתיבת הגט דפועל עדיף דידו כיד בעה"ב כמבואר ריש ב"מ בסוגי' דתופס לב"ח אוקמי הש"ס מהאי דשכרו ללקט מציאות תירץ הש"ס שאני פועל דידו כיד, בעה"ב והא בתופס לב"ח אפי' שליחות לא מהכי לשיטת תוס' דלא ס"ל כרש"י אפ"ה פועל מהני א"כ חזי' דפועל יצא מגדר השליח א"כ לפ"ז אית להו תברא לקו' תוס' על הנך שיטות דס"ל דבעי' שליחות ממתני' דהכא וי"ל דמתני' דהכא מיירי בשכר את הקטן וא"כ מדין פועל מהני אבל קו' הש"ס היא אכתי לאו בני דעה נינהו ובזה יש ליישב קצת שם דף כ"ג אלא מעתה נכרי וישראל

עומד ע"ג נמי יהא כשר היינו בשכרו, איברא לכאורה עדיי' הדבר צריך תלמוד דפקחתי עיני בדברי רבינו בה' רוצח פ"ב הל' ג' וז"ל השוכר הורג להרוג חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ולפי דברינו הלכה זו צ"ע דהנה טעמא דרבינו הוא משום דאין שליח לדבר עבירה פטור בדיני אדם כמבואר בקדושי' מ"ג צא והרוג הנפש שליח חייב דאין שליח לדבר עבירה ואי כדברינו הנ"ל א"כ ק' האיך יצא לרבינו דאם שכר להרוג דג"כ אין שליח דלמא כה"ג יש שליח דיצא מגדר השליח דנעשה יד פועל כיד בעה"ב וע"ז המעשה נעשה פועל שלו וקרא דממעט דאין שליח לד"ע היינו מטעם שליחות ואי טעמא דרבינו משום דאי לא שכרו אף בדיני שמים יפטור דלא עביד מעשה כמבואר במ"ל עיי"ש מ"מ משכחת דעביד מעשה בלא פועל כגון שהלך שליח ומסר לו חרב בידו וכגון בהאי שולח הבעירה ביד חרש ושו"ק ונותן השלהבת בידו, והנה מהאי דשוכר עדות שקר דיחשוב המעשה עליו על המשלח ניהו דהוא גופי' עביד מ"מ הו"ל רק ע"א, ועוד הו"ל מעיד בפני שלא ב"ד משא"כ הכא, רק יש לחלק דהנה בפועל היינו טעמא דהו"ל כמכירה לזמן ולשעה זאת מש"ה כעשה ידו כיד בעה"ב א"כ בהאי פועל הו"ל מכירה לדבר איסור האי הורג שמשכיר עצמו למשלח זה להרוג האי קנין לא מהני והו"ל מקח הנעשה באיסור א"כ נשאר תורת שליחות ואין שליח לד"ע, ועדיין צ"ע דהא גם עבד כ' רבינו או ששלח עבדיו והנה הא דבעי' בעבדא של אשה דמגור' ע"י קבלתו בכפות בתורת חצר ולא מתורת פועל, התם שאני דה"ט כמבואר ד' כ"ג עבד אין נעשה שלית לקבל גט משום דאינו בתורת גטין וקדושי ואף עבד של בעל המשלח דשאני התם דמידי דאינהו לגופי' לא שייך אינו יכול לעשות לחברי' דניהו דפועל הוא מ"מ גם כחו איכא מעורב דאטו אם שכרו ללקט מציאות ובשעת הגבהה מכוין לקנות שלא לבעה"ב שקנה בעה"ב ואף בעבד מה שקנה עבד קנה רבו ה"ט משום דאינו יכול לחזור מעבודתו מ"מ בגטין לא שייך מצד דנעשה פועל שלו דיכול להיות שליח בדבר דלא שייך בו לגופי' לא מצי עביד כנ"ל ובמקום אחר נדבר עוד מזה: וכן מצאתי לאח"ז בשער המלך בה' שכירות שכתב סברה זו לענין נכרי אף שאין לו שליחות מגם אתם מ"מ אם שכרו ישראל נעשה שליח, שוב עיינתי בס' נתיבות משפט על חשן משפט סי' קפ"ח ס"ק א' שחוקר בדברי אלה ושמחתי כמוצא שלל רב כי כוונתי לדעת הגדולים: ולעיקר נ"ל דהיינו טעמא לחלק בין האי לתופס לב"ח באמת דפועל ג"כ ה"ט משום שליחות רק תי' הש"ס הוא דהא הרא"ש כ' דהיינו טעמא דלא מהני שליחות דלא מצינו שליחות רק כגון לה בשחיטתבשחיטת הפסח או קדושי' דלא חב לאחריני אבל תופס לב"ח, היכא דחב לאחריני אין כח בידו לשוי' שליח א"כ תירץ הש"ס הכא היא בפועל דהגיע לשליח גופי' הנאה מאותו שליחות דשכרו ונטל שכרו א"כ יש כח בידו להיו' שליח לחבירו אף דחב לאחריני כמו התופס עצמו אבל באמת פועל גופי' ג"כ מצד שליחות נגעו בה כנ"ל נכון, ודעת רבינו לפי מאי דמשמע מרא"ש שם כ"ב דס"ל דבעי' שליחות בכת' הגט דכתב דפסול כתיבת עבד תלי' אי בעי' שליחות בכתובה ורבינו ס"ל דפסול הכתיבה: הל' ב' אמר לב' כתבו גט וחתמו ותנו לאשתי הרי אלו כותבין וחותמין ונותנין וכו' עיי' בס' דורש לציון דריש י"ג שהק' לשיטת ר"ת בנזיר ד' י"ב דהק' האיך אשה שוי' להברתה שליח לוי' את הקמח ותפריש חלה הא הוי' לי' מינוי השליחות על דבר שלב"ל כיון דמחוסר לישה, והק' הדורש הנ"ל הא בכתבו ותנו ג"כ מחוסר כתיבה א"כ על הנתינה

הו"ל דבר שלב"ל, ולפי הנ"ל באמת י"ל דעל הנתינה באמת שוכרו רק המנהג אצלינו דנעשה ג"כ שליח ועיי' התם בהגה' בנו מהר"ש לאנדויא דמיישב דהתם מתחיל השליחות משעת כתיבה ונמשך עד שעת נתינה וכולי' חדא שליחות היא ועיי' בפני' בחידושי דהוספתי להקשות לשיטת הר"י הביאו הרשב"א בחולין דס"ל דתי' הש"ס דגדול עומד ע"ג היינו והאי גדול מכוון לשמה ג"כ ק' הא מחשבתו לא מהני רק בשעת כתיבת הקטן והו"ל מחוסר מעשה וגם אכל גט ק' כיון דלפי סברת הר"י עיקר מינוי שליחות הוא על המחשבה היינו על הכונה א"כ נעשה שליח על דבר שעדיי' ל"ב לעולם דצריך כתיבה מקודם ושמעתי מפה הקדוש אמ"ו זצק"ל דסברת ר"ת היא רק התם בחלה שיתחדש מעשה חדש המביא חיובא דחלה ע"י דחיוב חלה על עיסה הוא א"כ הו"ל מחוסר עדיי' האי שליחות משא"כ בכתיבת הגט: וכן אם אמר לסופר כתוב גט לאשתי וכו' והוא מגרש בו בכל עת שירצה וכו' מכאן כמי משמע דס"ל דמאוחר בין כתיבה לנתינה אינו מעכב ורק י"ל דבאמת בכ"ז שירצה ע"י שליח מיירי: הל' ג' וכותבין גט לאיש אע"פ שאין אשתו עמו וכו' עיי' בכ"מ ועיי' בתוס' ב"מ ד' י"ב ד"ה כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו הא מיחזי כשיקרא ותיר' כיון דלוה גופי' כותב חיבתו לא שייך מיחזי כשיקרא, צ"ע בעדי חתימה בגט אי שייך תיר' תוס': הל' ד' בשעת הסכנה כותבי' ונותני' ואשה נותנת שכר הסופר, עיי' במ"ל ועיי' בסדר הגט לרא"ש דס"ל דבאמת הבעל נותן שכר הסופר רק תקנו דאם היא נותנת ג"כ כשר דהפקר ב"ד הפקר כן פי' רש"י גיטין ד' כ"א, ועיי' בסדר הגט לרא"ש שכ' והבעל נותן שכר הסופר ואם נותנת האשה כשר דמשום עיגונא הקילו והפקירו ממון דאשה כאלו נתן הבעל, והנה לכאורה לזאת תלי' אי אמרי' דקני' דרבנן מהני לדאורייתא ועיי' באה"ע סי' כ"ח בשם ר"י ועיי' במרדכי כ"פ הזורק דס"ל דקני' דרבנן לא מהכי על האי תיזל ותיחד ותפתח הק' הא דברי ש"מ ככותבי' ומסורין דמי ופי' דקנין דרבנן לא מהכי ועיי' רש"י ר"פ הזורק דפי' בהאי תיזל תיחד ותפתח מצד קנין אגב נגעו בה וע"כ ס"ל לרש"י דקנין אגב דאורייתא דלא כתוס' ב"ק דף י"א, או דס"ל לרש"י דקני' דרבנן מהני אפי' לגט שהוא צריך קני' דאורייתא וע"כ ס"ל לרש"י כתי' הרשב"א על קו' המרדכי התם אמאי צריך קני' הא דברי ש"מ ככותבין וכו' ותי' דהיינו לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה, ומ"מ הכא נ"ל דהיינו טעמא דמהני דאפקעי' רבנן לקידושי' מיניה רק לפ"ז ל"ל להפקר ב"ד בלא"ה בנתינת הגט כזה בלי הפקר יפקיע נתינת הקדושי' רק ע"כ צ"ל דהפקר ב"ד מהני אפי' בדאורייתא ועיי' בסוגי' דפרוזבול בגיטין הל' ה': הל' ה' וצריך שיאמר הבעל עצמו לעדים כתובו וחתומו הרי שאמר וכו' אבל אם אמרו הם לסופר לכתוב ולעדים יחתמו אע"פ וכו' הז"ג בטל שהרי כתבו מי שלא אמר לו הבעל לכתבו עיי' בר"ן ס"פ התקבל מה שהביא בשם הרמב"ן ועיי' בלשון המרדכי אף אם שוי' שלוחים גם על הנתינה מ"מ מחשב מילי, וכ"ל דהא דבעי' שמיעת הבעל היינו דווקא למי שצריך לכוון לשמה אבל זה שכותב א"צ לשמוע מפי הבעל דהא חלוקים הם עיין ברשב"א בחי' לחולין ד' י"ב דפי' גדול עומד ע"ג והוא מכוון לשמה דכשר אף ע"י חרש וחרש אף מדבר ואינו שמע ואפ"ה כשר וע"כ שהכותב א"צ שישמע מפי הבעל רק העוה"ג מי שמכוין לשמה ועי' מה שהקשינו לדעת הרשב"א, ודע דלפ"מ שהערנו בחידושי' לסוגיא זו דלפי ס' המרדכי ס"פ התקבל דשליח לקבלה עושה שליח ולא מקרי מילי משום

דנעשה שליח על גמר הדבר דהא א"צ מעשה אחריו לפ"ז בגט אשה היכא דאיכא זכות כגון במקום זנות א"כ הו"ל גמר הדבר, והנה דע כר"א אי אמרי' עדי מסירה כרתי א"כ ע"כ בעי' עדים בגט א"כ הו"ל מילי מ"מ היכא דעדי' בחתומיו זכין לו א"צ ע"מ דהא תיכף נתגרשה והשתא איכא ב' עדים בשעת חתימה היינו העדי' החותמי' והא דבעי' ע"מ היינו במגרשה בע"כ ובתורת גט משא"כ במגרשה מדעתה דנתגרשה מתורת קני' א"צ ע"מ וביותר לפי דעת רבינו דס"ל דע"ח לבד מהני אף לר"א א"כ י"ל בכה"ג מילי ממסרי לשליח מ"מ י"ל דפסול מדרבנן אף דמדאורי' כשר ולא הו"ל מילי מ"מ פסול בכה"ג מצד גזירה דחתם סופר ועד דתצא מיני' חורבה בכה"ג, ודע דיש קצת ראייה מסוגי דכאן לס' הרשב"א ר"ג שכתב לר"א דס"ל ע"מ כרתי והאיכותב קאי רקאכתי' וקאמר הש"ס מודה כ"א במזויף מתוכו שפסול ופי רש"י ותוספ' מדרבנן ורשב"א כתב שהוא פסול מדאורייתא כיון שחתמו הו"ל כשאר תורף כיון שהוא נצרך לגט, והכא מוכח דאל"כ אמאי פסלי' באומר אמרו משום גזירה דחתם סופר או להיפוך חתם סופר משום אומר אמרו הא הו"ל גזירה לגזירה דאף בלא יחתמו המה רק אחר' הו"ל רק שלא לשמה בחתימה שפסול רק מגזרת אטו כתיבא אע"כ שהוא פסול מדאורייתא רק לפי ס' התוס' ד' ס"ו, ד"ה הא כתב הגט ככתבו לר"מ אף דכתיבה א"צ לשמה מ"מ בעי' צווי הבעל א"כ י"ל ה"ה בחתימה לר"א, ודע דבשטר שחרור הא מקום לומר דליכא חשש דמשום כסופא דסופר יאמרו לו לחתום כיון דעדי שטר שחרור עבדי ג"כ איסור דמסייע ידי עברי עבירה כיון דהמשחרר עובר בעשה א"כ ל"ש כסופא דילמא אינו רוצה להכשילו, א"כ אפשר דוודאי אדון בשחרור עובר אלפני עור שהביא עדים לאיסור ג"כ א"כ אפשר בלא"ה מילי לא מימסרן לשליח בכתיבת השטר השליחות נתבטל דאין שליח לדבר עבירה כיון דזה המצוה לעדים עובר בלפני עור א"כ כיון דאין שליח לד"ע ממילא נתבטל כל השליחות והו"ל ככתב שלא בציוה הבעל עיי' תוס' ב"מ י"א ד"ה כהן דאמר לישראל וכו' ולפי הנ"ל י"ל דלב"ש דס"ל דלא יגרש אדם א"א א"כ מצא בה ד"ע א"כ מילי מימסרן לשליח גט בכתיבה כיון דאיכא זכות לה עדיו בחתומיו ז"ל א"כ הו"ל גמר מעשה ואי עבר וגירש אף דמגורשת לב"ש מ"מ עובר בעשה דהו"ל לאו הבא מכלל עשה א"כ אין שליח לד"ע ובלא"ה נתבטלה השליחותהשליחות כנ"ל ואין להקשות לב"ש היכא כתיבא בקרא ונתן לה הא לדידי' מגורשת מצד החתימה דעדי' בחז"ל דלא בעי' אפי' הגיעה לידה עיי"ש ברא"ש ב"מ דכ' וברי"ף הא ליתא דגם ע"מ כרתי לר"א א"כ בעי' כתיבה עיי' במהר"י טראני סי' קכ"ז ח"א: הל' ו' אמר לב' או לג' אמרו וכו' הז"פ עיי' בכ"מ מה שהעיר בדברי רבינו והנה עיי' בהגהת אשרי בהמביא בתרא דהביא בשם ר"ש דע"ח יכולי' לשוי' שליח לחתום בשבילם והביא ראי' כמו לר"א דס"ל דהאי וכתב דקרא קאי על הבעל ואפי"ה שוי' שליח לכתיבה ה"ה האי וכתב לר"מ קאי אעדי' ויכולי' ג"כ לשוי' שליח, ודבריו צריכי' ביאור הא לר"מ ל"ד להך דר"א דהא גם לר"מ קאי האי וכתב אבעל כלר"א דחתמת ב"ד כמאה עדים דמו ול"צ עדים א"כ ע"כ פי' לר"מ או לר"א הכתיבה קאי אסופר ג"כ כעל הבעל וה"ה לר"מ קאי ג"כ אבעל כמו אעדים א"כ מאי ראי' מייתי הא האי וכתב לר"מ קאי אסופר ואי כוונתו אי דס"ל דשליחות בעי' בכתיבת הגט דקאי אבעל כיש מן הראשונים ואי כתב סופר בעי' תורת שליחות א"כ היכי מדמה ראי' זו להך דינא דהכי הו"ל שליח עושה שליח בעדים העושים

שליח לחתימה א"כ הו"ל מילי ולא מימסרן לשליח אחר וצ"ל דחסר כאן קיי"ל מילי לא מימסרן לשליח בכתיבה לר"א א"כ אף לר"מ כמש"כ התו' דלהכי צריך לעשות צווי היינו דווקא אי איתן העדים שבעל שו"י שלוחין אין יכולים לצוות לאחרים לחתום אין שליח ע"ש במילי משא"כ אי שו"י הנך עדי' רק שליח לחתום שמותם גופא היינו דאמרו לסופר שיחתום שם העדי' שמינה הבעל ולא שמם כה"ג משמע שמירי רבינו שכ' שצווה לסופר לחתום כה"ג שליח שו"י שליח על הכתיבה דכמו לר"א מהני הכתיבה ע"י סופר משום דהסופר כותב בלשון הבעל שהוא המדבר כמש"כ כותב הסופר בשם העדים מיהו הדבר ק"ק כה"ג דסיפר חותם שמות העדים המשוים לו לשליח אמאי מהכי לר"מ הא הו"ל עדות שאי אתה יכול להזימה ועיי' בהגה' מרדכי סוף קדושין שציידד בכל עדות בשטר אמאי נאמנים העדים לומר לו חתמנו דהו"ל עדות שאי אתה יכול להזימה דיאמרו לא חתמנו משא"כ כאן דיכולים לכחוש הסופר שלא צוו אותו לחתום שמם וכתב ידן גופי' ליכא, ועוד דהא התקין ר"ג שיהיו העדי' מפרשים שמותיהם משום שימצאו עידי קיום דאי לא יפרשו לא ימצאו כ"כ עדים שיכירו שזה חתימתן א"כ אי חותם הסופר שמותיהו א"כ הו"ל כמו בפלוני עד ועוד הו"ל כמי שלא נחתם רק עד א' והכה בוודאי בגוונא הנ"ל דהיכא דסופר חותם שמותם בשליחותם אף אם הסופר הוא קטן ואחרים עומדי' ע"ג כמי מהני דהוא איכו מעיד כלום רק דבא בשליחות העדים ובדברי ר"ש הנ"ל הי' אפשר מקום ליישב החלקת מחוקק הובא בחידושינו ר"פ השולח שהמציא בסי' ק"כ ס"ק ט"ז דשנים סופרים שכותבין הגט פסול דכתיב וכתב לשון יחיד ולא שנים ועיי' בשעה"מ שמחלק דוקא בתורף והקשיתי היכן ראה למיזרש מהאי וכתב דב' פסולין לר"א הא לר"מ קאי אחתימה לפ"ז י"ל לר"מ אי הלשון אין סובל רק אחד לימא דקרא הקפיד דווקא אחתימת הבעל דחתימת ב"ד כק' עדי' ואי יש דרשה לר"מ דקאי אחתימת העדי' גופא מ"מ ע"כ צ"ל דהלשון סובל לשון רבים דהא קאי אחתימת העדים א"כ האיך אפשר דלר"א קאי רק אאחד מה לי לר"א או לר"מ וע"ז הארכנו שם בראיות ברורות ולפי ס' הר"ש נימא דבאמת קאי לר"מ אחתימת העדים היינו ב' עדים ומ"מ הלשון וכתב קאי רק ליחיד היינו אחד מהני כותב עדותו ועדות חבירו בשליחות השני וחותר שמו או סופר דעלמא חותם שמות שניהם ל"ש הכא להקשות מי איכא מידי דאיהו ל"מ עביד ושליח משו"י דהא כ"א ראוי' לחתום ומ"מ דברי החל"מ צ"ע ונדבר עוד מזה לקמן בעזה"י: ודע דאם פקח כתב בכתב לסופר שיכתוב אף דקיי"ל דבעי' עד שישמעו קולו כמבואר בש"ס גיטין דף ע"ב מ"מ בפיקח בכתב כשר דלא ממעט רק חרש משא"כ מי שראוי לבילה פיקח כשר והר"ן התם ס"ל דבטל אף שכתב לסופר והביא תוספתא פ"ב דגיטין דכתב שהוא בטל דמבואר בהדי' בתוספתא רק בדברי התוספתא מצינו גרסות מהופכות דתוס' עירובין דף י"ג ע"א הי' הגירסא פסול רק מדרבנן וכל מאי דפסול אם לא שמעו מבעל הוא רק מדרבנן וגרס' פסול וטעמא דרבינו ג"כ באומר אמר דפסול רק מדרבנן אף שלא שמע הסופר בס' הר"ן מ"מ פסול אבל הר"ן גורס בטל משמע מדאורייתא ואפשר לומר דלכ"ע אם הסופר עומד בשעת כתיבת הבעל שיכתוב לכ"ע הוי כאמירה בפה וכמו דקיי"ל לרבנן עדים דכתיבה כדיבור והו"ל מפיהם ולא מפי כתבם רק אם שלח הבעל בשעת ראי' אינו כדבור וכמו שהבאתי בחידו' ר"פ מ' שאחזו ס' זו בשם כנודע ביהודא ועוד יש מקום לפסול בשלח כתבו לסופר דהו"ל לגבי העדים

כמעידים מתוך הכתב ואכן קיי"ל מפיהם ולא מפי כתבם אף דהם אין מעידין על גוף נתנית הגט דעידי חתימה אין יודעי' אם מגרשה או לא מ"ו מעידין על גוף הכתיבה שבעל רוצה לגרשה והוא הכתב הגט דגט וכתב בשם הבעל אנא פלוני המגרש א"כ בעינן שישמעו מפי הבעל משא"כ אי חזו רק בכתיבה דבעל א"כ אינן מעידין גוף המעשה הנראה להם רק מפי כתב אף דאין עידי גט רק לקיום המעשה כמו בעלמא לשיקרא מ"מ פסול, ועיי' בתוס' שהקשה באומר אמרו דהו"ל עד מפי עד ותי' משום דל"ד האי עדות דאתי רק לקיום הדבר ולא איברא האי עידי לשיקרא ואי ס"ל לרבינו שמחה כהנך שיטות דע"י כתב ע"י סופר כשר או כס' התוס' דהא דבעי' שמיעת הבעל הוא פסול מדרבנן אתי שפיר כנ"ל דמכשיר או צווי העדים לסופר לחתום בשם כנ"ל: הל' ח' הבעל שהביא גט בידו חתום ואמר תכו גט זה לאשתי הרי אלו יתנו לה אמר לאחרים לכתוב גט ולחתום בו בטל או פסול וכו' עד שיגיע גט כשר, כ' הכ"מ בריש הלכה זו דרבינו אתא לאשמעי' דבעי' שהביא גט בידו חתום שכשר לגרש בו ולא חיישי שמא נכתב בפסול דאינו חשוד לקלקל בידי שמים עיי"ש ואף דרבינו לקמן חייש דחשוד לקלקל בידי שמים דבעל שאמר גרשתי את אשתי איכו נאמן מה"ט התם אין הגט מוכיח כלל רק מכח אמירה דידי משא"כ הכא כיון דגט בידו וחתום עליו עדים כמדויק בדברי רבינו גט בידו חתום א"כ כיון דלא חציף איניש לזייפה וע"כ דנחתם ע"י עדים א"כ העדים אינם חשודים לקלקלה ולא חתמו על גט פסול וא"כ לקמן חייש רק דאיכא חששא בצירוף דחס על פשיטי דספרי משא"כ הכא דכ' גט א"כ לא שביק היתירא ואכיל אסורא, ובסוף ה' רבינו מדקדק הכ"מ אמאי לא הביא רבינו דין דנאבד הגט דג"כ יש כח בידם לכתוב אחר לאפוקי ממאי דסובר רבא בהו"א דסבר נגמר שליחותיהו עיי' ש"ס ס"ג, ונ"ל דהנה עוד יש דקדוק קלוש בדברי רבנו דנקט שנמצא פסול או בטול לאחר שנתנו לה שכ' וחתמו ונתנו לה ומן הנתינה לא הוזכר בש"ס רק ספיקו דש"ס כיון דגם על הכתיבה עשאו שלוחים אי נמצא פסול א"כ כבר נגמר השליחות של הכתיבה אף דלא גמרו עלעל הנתינה א"כ לית להו רשות לכתוב, ונ"ל דרבים ס"ל כהנך שיטות שהבאנו דלא בעי שליחות בכתיבה כלל א"כ ק"ק לפרש ספקו דש"ס דאיכא פסול בכתיבה דנהוי גמר השליחות כיון דא"צ מינוי שליחות רק צווי הבעל א"כ אין ראונו דרוצה לגרשה א"כ אמאי יפסלו לכתוב גט אחר זאת נגד הסברא בשלמא אי בעי' שליחות א"כ י"ל על גט זה לא שוי' שליח בפני עדים, אע"כ דמיירי דנמצא פסול בלאחר נתינה היינו י"ל דכוונת רבינו בנתינה עצמה נמצא הפסול, עוד י"ל דה"ט דלא משכחת דינו דש"ס באיכא פסול בכתיבה וממילא א"צ להביא דין נאבד, דהנה עיי' בר"ן כ' על מימרא דרב חסדא יכולנא למיפסל לכלא גיטא שהביא ב' שיטות אי צריך הבעל למסור לסופר הקלף והדיו וא"כ השתא דתיקנו חכמינו ז"ל דאשה נותנת שכר הסופר צריך הסופר לקנות הקלף בתורת שליחות הבעל ואי הקלף דסופר צריך הבעל לקנות לו מידו דאין הסופר יכול לקנות ולזכות בדבר שהוא לאחר עיי"ש בר"ן א"כ מאי ספיקו דש"ס בנאבד אי נגמר שליחות או לא ממ"נ הא בעי' דנתינת הקלף מבעל א"כ אי נותן קלף אחר א"כ השתא שוי' שלוחים, ודוחק לומר דספיקו דש"ס הוא על קניית הקלף בעד הבעל, רק בדין קמייתא דנמצא פסול בכתיבה י"ל דספיקו דש"ס הוא בוודאי אי כתבו עדים פסול בגט הניכר כגון שינוי שמה א"כ הו"ל היזק ניכר בוודאי צריכי' ליתן לו נייר אחר לשלם

א"כ קני' כדין כל מזיק שא"צ קנין היינו הניזק א"כ ממילא הנייר דבעל וספיקו הו' אי נתבטל מן השליחות ועיי' לקמן שכתבנו בכתבו הסופר שלא לשמו בגט אי חייב לשלם הקלף אי הוי היזק כיכר כיון דגוף הכתיבה הו' ניכר א"כ בשלא לשמה הו' פסידא של נייר ניכר בכת' או דלמא דאנו דנין רק על הכתיבה בכונת לשמה איכו ניכר וכעי' ס' זו הובא בחי' רמב"ן ב"ב, משא"כ בנאבד א"צ לשלם דאין חייב באחריות א"כ צריך להקנות קלף אחר א"כ ממ"נ אי אקנא הוי' מינוי שליחות מחדש הוא וי"ל דע"כ דספיקא דש"ס הוא באמת כן דהנה עיי' בר"ן דף כ' שהביא דיש סוברים דלא בעי כלל קנין השליחות של סופר כיון דחכמים תקנו דאשה נותנת שכר סופר אקני' רבנן הקלף גופי' לדידי' א"כ באמת ס"ל על זאת השליחות גופא מסופק הש"ס בנאבד קודם תקכה דבעל צריך לתת הקלף א"כ ע"כ צריך להיות הוא שליח הבעל לקנות קלף א"כ אי נתבטל השליחות אבל בכתיבה כיון דא"צ שליחות ל"ש לומר נתבטל השליחות ומשא"כ לדינא קיי"ל דאשה נותנת שכר וע"כ דאקנוי' רבנן לבעל מכח הפקר ב"ד בלי שום קנין א"כ לא הביא רבינו דין נאבד ועדיי' צ"ע.

ובאמת י"ל דהא דמסופק הש"ס בנאבד או נגמר שליחותיהו אי בעי' מסירת הקלף מידו דבעל י"ל דמיירי דביד האשה נאבד וא"צ לשלם השליח ובמגרשה שלא יחל עד ל' יום א"כ צריך שיהי' קיים בשעת חלת הגט וא"צ לשלם, עיי' בב"ש אי תלי' בדעת המסדר תלי' בסברה: שוב מצאתי במרדכי ס"פ האומר שכתב בשם רבינו יואל שהרגיש בזה, וכתב דהיכא דעשאו שליח לכתיבה ולנתינה א"צ מסירת הקלף והטור כ"כ בסי' קכ"ו בע"א בשם הרמ"ה: הל' ט' אמר להם הבעל כתבו וחתמו ותנו לשליח פי' רבינו הך בעי' כפרש"י עיי"ש בסוגי' והרי"ף האריך למענייתו ופי' דספיקו דש"ס לענין אי יכולין להיות שליח להולכה עיי"ש ועיי' במש"ל בה' זו דקש' לי' דכאן היפך רבינו מהיפוך להיפוך לדעת הרי"ף דשניהם קשה להולמן דרבינו לא הביא רק בעי' בתרא כמו שמדקדק הכ"מ דהו"ל להביא גם בעי' קמייתא דגם בזה הו"ל ספיק', והרי"ף לא הביא רק בעי' קמייתא ועיי' ברבינו בפ"ט מה' זו דין ל"א ומש"כ שם המגיד, משנה ואף דרבינו פסק כל היכא דקאמר בש"ס את"ל בהכי את"ל מ"מ הך ויולך לה מהו אינו כמו את"ל דנימא דפוסק בבעי' קמייתא דיכולי' לכתוב גט אחר בבעי' שני' הספק, ועיי' בקצ"ח ח"ב סי' רכ"ה: חל' י"א אמר להם הוציאוה וכו' ה"ז ספק מגורשת וכו' עיי' לקמן בה' רבינו פ"ד ה' י' וי"א ה' בו במשמע ב' ענינים או שהי' בכתבו או אפשר שיקרא ממנו ענין אחר ה"ז פסול לפי ס' רבינו דגנו הנשמע מלשונו ענין אחר ה"ז פסול לפ"ז בכל הספיקות בענין לשון גירושין כגו' הך דהיכא בלי ספיקו דש"ס מצד עצמותו הוא פסול מדרבנן וסברת רבינו הוא כמו שכ' הש"מ כתובות דף צ"ב בשם רא"ה דמשום הכי ע"מ כרתי לר"א דאל"כ לא מיקרא שטר או גט לעשות קנין בשטרא שיש ביד הב"ד לטעון מזויף הוא אף שלא טוען מ"מ לא חשיב שטרא ה"ה בזה דיכול לטעון לא לכך כוונתי א"כ לפי ס' הרא"ה בכל ספיקות דש"ס היכא דהו' ספק בלשון השתא דהי' ספיקא א"כ יש ביד הבעל לטעון לא לכך הי' כוונתי הי' מקום לפוסלו מדאורייתא דהשתא לא מחשב כריתות רק דברי רבינו הם נגד סברתו שפסק דגם בספק דש"ס בלשון הגט ג"כ ספק מגורשת וצ"ע לכאורה: הל' י"ב האומר וכו' בד"א בברי' אבל במסוכן ואמר הרי וכו' עיי' בש"ס גיטין דף ס"ח דבברי' אמרי' דרצה משחק בה משא"כ בשכ"מ, הנה מי שמגרש מחמת חולי

צ"ע קצת עיי' בש"ס ב"ב דף מ"ח בסוגי' דתלוי' וזבין דציידד הש"ס דכל מכירה להוי מכירה באונס אגב אונסא דזוזא מוכר ותיירץ הש"ס אונס ממונא שאני, והיינו דהך גיטא דשכ"מ צ"ע דלהוי כמגרש מחמת אונס ולפי מסקנת הש"ס התם דתלוי' וזבין הו' זבינא א"כ י"ל באמת בכל זבינא הוי תו"ז מחמת אונס רק לפי הו"א דר"ל הש"ס להניח מכל זבינא ע"ז מדחי דאונס מממונא שאני א"כ במגרש מחמת אונס מיתה להוי תלוי' וזבין אף דהוי מכירה וגט הוי' תלו"ז כמבואר בש"ס שם משום דנפטר משאר כסות מ"מ במגרש קודם מיתה לא שייך תלו"ז דבלא"ה נפטר רק צ"ל דל"ש הכא מכירה בע"כ דהא בלא"ה ימות אף אם לא ימכור: הל' י"ג בריא שאמר כתבו גט והרב א"ע מיד וכו' עיי' בכ"מ שהביא התוספתא נותני' כ"ז שיש נשמה בו וכתב הכ"מ דרבינו מפרש דמתניתין דגיטין ד' ע"א מיירי דכתבו ונתנו לה הגט קודם נפילה כדמשמע מלשון רבינו והתוספתא מיירי בכתבו ונתנו לאחר כפילה והנה לפי פ"א זה במתני' ע"כ מוכח דא"א עדים על מינוי שליחות הולכה כמבואר בדברי רבינו פ"ג מה' אישות וגם הראב"ד מודה בגט דאל"כ בלאו גילוי מילתא דנפילה ג"כ חזי' אי בירר עדים ואי לא לא מהני הגילוי מילתא אע"כ דא"צ עדים רק צ"ע אי מיירי בנתנו לה קודם נפילה כיון דבשעת נתינה לא ידעו השלוחים אי כוונתו לנתינה עד שכפל מהגג א"כ הו"ל לר' ירמי' למידק על מתני' זאת דאתי' כר"מ דלר"א בעי' נתינה לשמה א"כ לא הי' לשמה בשעת כתיבה ואמאי שביק עד מתני' לקמן דף פ"ו ע"ב ולפי האמת לא קיי"ל כהאי סברא דנתינה א"צ לשמה, מ"מ ק' הא בשעת נתינה לא הי' מבורר לעדים שכוונתו הי' לנתינה א"כ אף שנתגלה למפרע מ"מ להוי כמגרש בלא עדים ואין דבר שבערוה פחות מב', רק רבינו אזיל לשיטתו דאפי' נתנו בינו לבינה מהני בדיעבד וא"כ י"ל דכה"ג לא מיקרי מגרשה בלא עדים כיון דעדים באמת בשעת נתינה נתינה טעו וסוברים דשוי' שליח בפירוש גם על הנתינה אף שמצד הדין באמת לא שוי' מ"מ כוונתו הי' להעיד על הנתינה ממש שראו עלי' הגירושין רק שמצד אחר פסול משום דלא שוי' שליח וע"ז מהני גילוי מילתא למפרע ול"ד להעדים שראו ספק קרוב לו או לה עיי' בתשובת מיי' סי' א' לה' גירושין: ספק מעצמו נפלו או דחפתו רוח הז"ג עד שיודע לך בוודאי, כן הי' גירס' הראב"ד שהשיג עליו וגי' הרא"ש וטור ספק מגור', ונ"ל דלמאן דפסק מגורשת ה"ט דבאמת יש כאן חזקת כשרות דבוודאי לא יהרוג עצמו דעובר על לאו שבתורה ואת דמכם לנפשו' אדרש ואין לך איסור חמור מזה א"כ יש סברא לומר דדחפתו רוח עד דידעי' בבירור ובוודאי לפענ"ד לפי גוונא דתוספתא שעדיי' חי' לאחר כפילה נותן כ"ז שיש בו נשמה פשיטא דהו' מומר מ"מ איכא נגד חזקה זו חזקת הגט דעומד מעיקרא לנתינה כמש"כ כה"ג רבינו ספ"י מה' גירושין וכה"ג כתבו לעני' שטר פרוע אוקמי אחזקת שאינו נפרע ולפי גירסא דבוודאי מגורשת, וכן מי שהי' מושלך בבור ואמר כלה שומע קולי וכו' עיי' בהמגיד ובכ"מ אמאי לא הביא רבינו: הל' י"ד וכן אם הגיע לשכרותו של לוט ואם לא הגיע ה"ז ספק עיי' בה"ה שנתן טעם לרבינו וק"ק אמאי צריך לזה הטעם הא כבר ביאר רבינו לעיל בה' אישות פ"ד ה' י"ס ומתישבן בדבר זה ופי' ה"ה שם משום דבחומר ערוה יש להחמיר א"כ ה"ה הכא בלא הגיע לשכרותו של לוט ה"ז ספק מצד חומר ערוה: הר' ט"ו אמר כשהי' בריא כתבו ותנו גנו לאשתי ואח"כ נבעת ממתי' עד שיבריא ואם כתבו ונתנו קודם שהבריא ה"ז פסול, עיי' בכ"מ שתמה הא בש"ס מבואר שהוא בטול אליבא

דר"י ורבינו פסק כר"י ועיי' בהגה' מש"ל מה שהביא בשם ספר גט פשוט דע"כ פסול דאי בטול ע"כ נתבטל כל השליחות א"כ שוב כשהבריא אמאי א"צ לחזור ולימלך וע"ז הקשה ממ"ש מאי דאחדא במתני' ס"פ המביא עיי"ש, ול"נ לתרץ דברי רבינו דהנה עיי' בש"ס ר"פ ומי שאחזו דף ע' גמרא ד"ה אמר ר"ש ב"ל כותבין ונותני' גט לאלתר ור' יוחנן אמר אין כותבין עד שיבריא פתח רשב"ל בכותבין ונותנין וסיים ר"י בכותבין לחוד משמע אבל אי כתבו כבר בעת בראותו נותנין מיד וע"כ טעמא דר"י הוא דהא כבר ידע' דפלוגתא הראשונים דבכתיבת הגט א"צ שליחת רק צווי הבעל א"כ י"ל דה"ט דר"י כיון דבשעת שטותו אין הבעל ראוי' לגרש א"כ אי כותבין בעת שטותו הו"ל כתיבת הגט שלא לשמה כמו מי שכותב גט לאשה דעלמא כמבואר יבמות י"ב לכשאכנסנה אגרשנה וע"כ דכוונת הסופר היא אם יבריא ויהיה ראוי' לגט לתת א"כ הו"ל לשמה מ"מ השתא בשעת כתיבה אינו מבורר אם יבריא אף דסמ' בידן הא ר"י לס"ל האי סברה א"כ אמרי' אין ברירה ועי' בש"ס ביצה ל"ז דר"י ס"ל אף באיסור דרבנן אין ברירה וע"כ דס"ל בוודאי א"ב א"כ אף אם יבריא אח"כ אמרי' א"ב ובטל הגט לגמרי משא"כ אם נכתב כבר בעת בריאותו ואף השתא בשעת נתינה הוא שוטה מ"מ יכולי' ליתן שיחול אם יבריא משא"כ לדינא פסקי' דיש ברירה רק מדרבנן לחומרא א"ב א"כ הוא רק פסול ומש"ה נקט ר"י רק אין כותבי ועיי' לקמן פ"ג דמשמע מדברי רבינו דס"ל אין ברירה מתורה: הל' ט"ז מי שנשא וכו' וכשם שכונס ברמיזה כך מוציא ברמיזה עיי' במש"ל כתב בהגה' כ' הכמ"י ר"פ חרש הא דמגרש ברמיזה דווקא מקדש בכסף אבל מקדש בביאה אין לה תקפה, וכמו"כ כ' פ"ה מה' יבום כ' ה"ה קטן שבא על יבמתו פחות מכן ט' קנה מדאורייתא משום דיבום א"צ כוונת קנין דהא אפי' נתכוין שלא לקנות קנה, והכה עיי' במש"ל בה' יבום שמסיפק ביבום אי בעי' ב' עדים דהו"ל ג"כ דבר שבערוה ואין דבר שבערוה פחות מבי, לפ"ז לכאורה יקשה היכא ביבם קטן שבא על יבמתו קנה הא מבואר ברמב"ם פ"ו מה.

אלו ה"ט, דאין קטנה עושה שליח לקבלה דשליח קבלה צריך עדים ואין מעידים על הקטן א"כ מבואר מדברי רבינו אף בדבר ערוה שא"צ עדים לבירור הדבר אלא גזה"כ הוא שאין מעשה הקידושין חל ואפ"ה לא' מהני עדות בקטנה משום דאין מעידין על הקטנה א"כ ה"ה ביבם קטן אי מחשב כדבר ערוה אמאי מהני עדים ואף שלא קנאה להתחייב הבא עליה במיתה מ"מ איסור ערוה איכא כאן ואפשר לפ"מ דמשמע מדברי רבינו פ"א דטעמא דעדי' בגט משום דאי אפשר דהיום תהי' בחזקת איסור א"א ולמחר תהי' מותרת ויפטור הבא עליה ממיתה, וכן בקדושי' בא החיוב ע"כ צריכין אנו לעדי' משא"כ הכא דבלא"ה יבמה לשוק איכא באיסור לאו ומיתה והשתא נתוסף רק איסור בעלמא א"צ עדים: הל' י"ח המקדש קטנה ע"י אביה וכו' אין עושה נערה לקבל גיטה וכו' עיי' בלח"מ שהק' על רבינו דבה' אישות פסק רבינו דנערה יכולה לעשות שליח קבלה ומ"ש גירושין ונ"ל דהנה עיי' בקידושי' דף מ"ד ע"ב דמסופק הש"ס אי נערה יכולה לעשות שליח דאי כיד אביה דמי' אי כחצר אביה והא דמסופק הש"ס אי כחצר אביה אינו יכולה לעשות שליח אף דקיי"ל שליח עושה שליח עכ"פ חצר כמי שליח הוא ע"כ צ"ל דשליח קבלה בגירושי' מיקרא מיילי דלא כמרדכי ס"פ האומר דכ' כיון דגמר הדבר הוא לא מיקרא מיילי אלא מעשה רק י"ל כס' המרדכי ר"פ האיש מקדש דשליח

הולכה של בעל בקדושי אינו יכול לעשות שליח משום דהו"ל מילי אף דמוסר לו כסף קדושין דילמא לא תרצה לקדשה א"כ ה"ה בגט בשליח קבלה דלמא לא ירצה לגרשה א"כ אף דשליחות דנערה התורה זכי לה השליחות מ"מ מיקרא מילי משא"כ בקדושין י"ל דס"ל לרבינו אף דג"כ תלי בדעת הבעל דלמא לא ירצה לקדשה כיון דג"כ תלי בדעתה כבדעתו לא מיקרא מילא משום דתלי בדעת אחרים דהא ג"כ בדעתה תלוי דלא כמרדכי משו"ה לא מיקרא מילי ונעשה נערה שליח: הל' כ' מי שהדין נותן שכופי אותו לגרש וכו' ויכתוב הגט והוא כשר טעמא דהאי דינא איכא בש"ס ב"ב דף מ"ח הובא האי משנה דעירובי ושקיל וטרי' הש"ס התם דטעמא דע"י כפי מהני אף דבעי דעתו דבעל משום דתלוי וזבין הו' זבינא ודחי הש"ס דטעמא התם מצוה לשמוע דברי חכמים עדיף, והכה בוודאי לפי האמת דהוכיח הש"ס דתלוי וזבין הוה זבינא א"כ ע"כ טעמא בגט כפשוטא כפי הו"א משום דתלוי וזבין ה"ז דהש"ס דחי רק דהתם ליכא למשמע מיני, רק לפ"ז אי טעמא דכפי מהני בגט הוא משום תלוי וזבין ומאי תלוי וזבין הוא בגט שנפטר משאר כסות ועונה א"כ בארוסה דאינו מחויב בכל אלו הוי תלויה ויהיב א"כ ע"כ נתת דבריך לשעורין דבארוסה עי כפי הו' תלוי ויהיב, איברא עיי' תוס' ב"ב דף מ"ח, ד"ה אילימא שכ' דדבר שאדם מחויב לעשות הו' כמכירה והו' תלוי וזבין ועיי' בסוגי' דסיקריקון בחיד', ועוד דהאי טעמא הוא משום דנפטר משאר כו"ע א"כ אם מקדש אחרת שאם יגרש זו תהיה מקודשת א"כ לא נפטר ע"י גירושי מכלום דהא חיובא בא ע"י קידושי אחרת, כנ"ל, ודע דבענינידבעניני גט איכא ג' מיני כפיה, א' בכתיבת הגט גופא דבעי בדעתו דבעל ובאמירת פיו לסופר שיצוה לסופר כתוב, ושנית ענין הנתינה ובנתינה עצמה אנו דכין על ב' דברי' חדא על גוף נתינת הנייר שהוא צריך לתת לה במתנה גמורה ושנית עני' מכירת האשה גופא שמפסיד ע"י נתינת הגט גופא שיעבודו שהי' לו על האשה, והנה הא דמהני כפי בכתיבה אף שלא הטיל עדיין בשעת כתיבה כלום דעדי' מחויב בשאר כסות ועונה אע"כ משמע דלא כרי"ף בדיני תלוי וזבין דאם זקפו הלוקח למוכר דמי קניינו דמיקרא תלוי וזבין ה"ה הכא הו"ל כה"ג רק לפי ס התירה ניחא, ומגוף נתינת הגט היינו גופי' דנייר ל"ק הא הו"ל תלוי וזבין הא משכחת בכתיבו על א"ה דלית לי בעלים, ודע דהשתא דתקנו דאשה נותנת שכר הסופר א"כ ע"כ משום אקנינהו רבנן והפקר ב"ד הפקר ולפי' תי' אחר ברשב"א בחיד' לגיטי' דף כ' דלפי האמת דמסיק הש"ס ד' כ"א דאשה ידעה לאקנויי טעמא דאשה נותנת שכר הסופר ואשה אקנוי' לבעל א"כ בגט ע"י כפי' א"כ לו יהי' דמהני הכפי' לעני' נתינת הגט דהו"ל תלוי וזבין משא"כ לעני' קניית הנייר של הבעל דבא ג"כ בכפי' הו"ל תלוי וקני' ועיי' רבינו ה' אישות דס"ל תלוי וקני' הו קנין א"כ ניחא משא"כ להנך החולקי' על רבינו עיי"ש בה"ה ובח"מ סי' רכ"ב שהביא בשם גאון דתלוי וקני' לא הו' קנין א"כ ל"ק הבעל הנייר וממילא אינה מגורשת ומשכה דעירוכי' קודם התקנה נשנית או דמיירא שכ הגט ברצון רק אח"כ התחרט והו' הכפי' רק על הנתינה משא"כ רבינו שכתב וכותבי' הגט משמע דגם הכתיבה היא בכפי' ק' כנ"ל, רק דרבינו לשיטתו דס"ל דתלוי וקני' הוה קנין ניחא והנך החולקים י"ל באמת ע"י כפי' בכתיבה לא מהני או דס"ל כס' הרא"ש בסדר הגט דהשתא ג"כ אם האיש נותן שכר הסופר רק שתיקנו דגם אם האשה נותנת שכר הסופר לא מיפסל בכך א"כ יש מקום גם בכפיית הכתיבה דאם הוא נותן שכר הסופר או כותב

הוא בעצמו, רק לפ"מ שבארתי בסוגי' דסוקריקי' דטעמא באמת דבלבו אינו כן רק לא אתי מחשבה ומבטל הדבור של רוצה אני א"כ אם הוא בעצמו, כותב הגט דבעי' כוונתו לשמה א"כ י"ל דלא מהני, והכה עיי' בפ"י גיטין דף כ' שהאיר בדבר חדש דלימא בכל גט אומן קונה בשבח כלי וליהו' גט דסופר א"כ בקטן האיך קתני במתני' דבגדול עומד ע"ג קטן כשר לכתיבת הגט הא קטן קונה הגט בכתיבה אף דקטן ל"ל קנין מ"מ ע"י פעולתו מה שהשביח קונה ובוודאי לא מיקרא מדעת אחרת מקנה דהא דקנין אינו בא ע"י הבעל רק ע"י פעולתו קני וכמש"כ תוס' ר"פ ב"מ דקונה השכר פעולתו א"כ ק' האיך יכתב הא קטן אינו מקנה כלום כהאי דלולב וערבה לא ליקני אינש הושענא והנה בכל סופר דקי"ל אמר כתבו ותנו גט לאשתי אף דלא מזכין לאחר הכתיבה לבעל הגט אפ"ה מגורשת התם שאני כמבואר בטור סי' ק"כ בשם הרמ"ה דאם שוי' שליח על הכתיבה ועל הנתינה השליח במקום הבעל קאי אף שלא קכה הבעל הגט דהא אף במשלם לו שכרו מ"מ צריך זכות מחדש דהא הפועל גופא אינו יכול לזכות בעדו כמבואר בר"ן גיטין דף כ' דאם הקלף של הסופר א"י לזכות בעד הבעל ובאמת י"ל בין דגוף הדבר הי' מתחלה דבעל מ"מ קטן דפסול לנתינה אין כעשה שליח ק' קו' הפ"י רק י"ל דעכ"פ משכחת בכתבו על איסורי הכאה דליכא קנין בגופו דגט וגם ל"ש אומן קונה בשבח כלי, בגט דאי אמרת קונה א"כ ל"ל שוי' כלום דלגבי קטן לא שוי' כלום דהו"ל כתיבתו שלא לשמה א"כ ליכא שבח כלי אי אמרה דקונה גרע טפי ול"ד לשאר אימן קונה דאף אי קונה האומן נשאר בתקפו השבח של הכלי משא"כ הכא, ואין להקשות מתוס' גיטין דף כ' ע"ב ד"ה שתירץ דאפשר לדחו' דהאי דקתני האשה כותבת את גיטה מיירי בקלף דבעל ולעולם אשה לא ידעה לאקנויי, הא ליתא אף דקלף של בעל מ"מ היא קני' משום אומן קונה בשבח כלי וע"כ מוכח דאשה ידעה לאקנויי הא ליתא עכ"פ אף דאשה קניי' הקלף מ"מ אינו מוכח מכאן דאשה ידעה לאקנויי לקלף שהי' שלה מתחלה משא"כ הכא היא לא ידעה שהיא קונה ע"י כתיבה א"כ גמר' ומקנה לי' ולא מוכח מידי: הל' כ' ולמה לא ביטל הגט שהרי הוא אכוס וכו' אבל מי שתקפו יצרו וכו' דברים אלו ראויים לאומרם והמה על אדני השכל הטבעו, ויש להם רמז במקרא דהמשורר אמר טוב לי כי עונתי למען אלמד חקיך היינו כל דבר שבא ע"י עינוי וכפי' אינו טוב דאם טוב היא הי' עושה אותה מדעתו משא"כ למען אלמוד חקיך הוא טוב אף שבא ע"י כפייה: פרק ג הל' א' כל גט שלא ככתב לשם האיש וכו' ולשם האשה המתגרשת אינו גט, הכה בענין כתיבת הגט לשמה יש להאריך קצת הכה ידוע דגט הנכתב בסתמא אינו גט אף שלא נכתב שלא לשמה רק סתמא ג"כ אינו גט עיי' בזבחים פ"ק דטעמא דסתם אשה לא לגירושין קיימא ודע דמצינו בלשון הגמרא רק לשמה וכתב לה לשמה ולולי דמסתפינא אמינא הא דפסול בסתמא היינו דוקא סתמא דאשה שלא התכוין לשמה של אשה זו ומשום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא משו"ה פסול משא"כ אי לא התכוון לשם בעל זה רק כתב סתמא ולא התכוון לשם אחר כשר לענין כונת הבעל מהני בסתמא כיון דבאשה מכוין לשם אשה זו א"כ ממילא הבעל עומד לגרש דמי יגרשה אי לאו בעלה משא"כ סתמ' דאשה לא מהני דניהא דבעל עומד לגרש מ"מ אינו מוכח דלאשה זאת דילמ' אחרת משא"כ באיש א"כ כל יחוס של לשמה תלי' באשה וכתב לה לשמה דבדידי' א"צ קרא דביותר לדעת ר"מ דס"ל עידי חתימה כרתי א"כ האי וכתב קאי על החתימה ובענין שליחת ליש

מן הראשונים דהאי וכתב בין לר"א בין לר"מ קאי אבעל דחתימ' דילי' היא כמאה עדים א"כ כיון דבעינן שליחת בכתיבה וודאי שלא לשמו פסול בעידי חתימה לר"מ כיון שחתמו שלא לשמו רק לשם אחר הו"ל כאלו חזרו בשעת חתימה מהשליחת ובוודאי בטל רק אי כתבו סתמא נמי כשר רק בעינן כונת לשמה בהדי' לאשה ולענין חתימת העדים לר"א י"ל דסתמא נמי לשמה קיימא כיון דכבר כתב הגט לשמה א"כ האשה זאת לגירושין קיימא כבר והו"ל סתמא לשמה רק מכמה סוגית הש"ס בגיטין לא משמע הכי וצ"ל כס' התוס' זבחים דף ב' ע"ב שכתבו באשה שזינתה תחת בעלה אף דלגרושין קיימא מ"מ סתמא פסול דאינו עומדת להתגרש בגט זה דילמא באחר משא"כ במגילת סוטה דאין כותב השם לבטלה לפי"ז בעינן גם חתימת העדים בפירוש לשמה לפי דברינו כנ"ל: הל' ד' יתר על כן אמר לסופר ולאיזה שארצה אגרש בו הר"ז ספק גירושין עיי' בכ"מ שכתב דרבינו סובר דמצד ספק אסורה לכהן דקיי"ל בדאוריית' אין ברירה היינו לחומרא דברירה ספק א"כ ספיקא דאוריית' לחומרא לחומרא והנה בוודאי אם ציוה הבעל לכתב גט לסופר לאחת מן נשיו ושכח הסופר לאיזה אשה ציוה הבעל בוודאי יש לכתב על דעת למי שציוה הבעל שיהי' לשמה של זו ולא מיקר' שלא לשמה דהא הו"ל כבר בא חכם דלא תלי' בברירה דהא בשעת כתיבת הסופר הי' ידע הבעל איזה כוונתו לגרש ועיי' תוס' זבחים דף ג' ע"א בשכתב א' גט ע"מ שאם לא יגרש יהי' למי שירצה לגרש דהו"ל סתמא ולא הו"ל שלא לשמה ועיי' בהגהת מרדכי דאלו ציוה הבעל לסופר לכתב גט עד שיסכים הדיין לו דתלי' בברירה ועיי' בב"ש ובחלקת מחוקק סי' קכ"ג סע"ק א' דפירשו דלא אמרינן דכונת מינוי השליחת הי' על זה הגט שהסכים הרב דלא אמרינן ברירה וצ"ע דמאי ברירה שייך בזה די"ל דכונת הבעל הוא דיעשו שלוחים גם על הפסולים רק זה שיסכים הרב זה יתנו א"כ לא תלי' דין זה בברירה רק צ"ל דפי' במרדכי הוא היינו דכונת הסופר בכתיבה הוא על דעת הרב שאם יסכים דהא הבעל נתן רשות להרב לפקפק אף שאם יהי' מצד עיקר הדין כשר מ"מ יש בידו לפסלו א"כ כונת דלשמה בשעת כתיבה תלי' בדעת הרב והו"ל תולה בדעת אחרים וכן מצאתי בס' תורת גיטין שפי' כן רק לפי"ז לא מהני הך תנאי שימנה קודם כתיבה בכל פעם: סוף הל' אם כתבו שלא לשמה אע"פ שהעביר עליו קולמס לשמה אינו גט ועיי' בה"ה שכתב סברה מנפשי' דגם ר"י מודה הכא דכריתות בעינן ודעת רבינו שפסק כרב חסדא דף כ' ע"א דתלי' דין העברת קולמס בפלוגת' דר"י ורבנן בשם הנכתב שלא לשמו דלרבנן לא הו' מן המובחר ואנן קיי"ל כרבנן א"כ ה"ה לענין כתיבת הגט ולא כרב אחא בר יעקב ועיי' בחי' מה שהערנו בחקירה אחת והיא אם כתב עליון הו' כתב ואם כתב גט לשמה והעביר קולמס שלא לשמה אי מהני ליפסול לפי שיטת רבינו חננאל דפסק כתב עליון הי' כתב וגם לפי ס' ה"ה בדעת רבינו דלא מהני להכשיר משום דכריתות בעינן משא"כ ליפסול י"ל דמהני כתב עליון ועיי' בתוס' גיטין דף י"ט ע"א ד"ה דיו שכתב דאפי' מאן דמהני כתב עליון היינו דוקא אי מתקן איזה דבר א"כ י"ל בשלמא בהי' מתחלה שלא לשמה ושוב כתבו לשמה הו"ל מעשה חדש א"כ הו' כתב אף בכתב שלא לשמה אח"כ דג"כ נעשה מעשה חדש ליפסול ולקלקל מ"מ כיון דגוף הכתיבה השנית שלא לשמה לא מיקרא מעשה דהא כבר נכתב בתקפו א"כ שוב לא נתחדש רק מחשבה של שלא לשמה א"כ לא אתי מחשבה ומבטל מעשה הראשון דהו"ל לשמה ומעשה גמור ואלים משא"כ בהי'

כתב מתחילה שלא לשמה ל"ש לומר דלא אתי אח"כ מחשבה וסותר המעשה מתחלה דמאי מעשה הי' מתחילה שלא לגרש בו גם השת' יכול שלא לגרשה, ופשיטא למ"ד דיכול לבטל הגט גופא וטעמא דלא הי' עדיין מעשה כמש"כ תוס' דיש פרק השולח דוקא לגבי דיבור ל"ח כמעשה דלהוי בגדר לא אתי דיבור ומבטל מעשה משא"כ לגבי מחשבה ובוודאי אי כתב מתחלה לשמה ושוב העביר קולמוס סתמ' הו' לשמה דהשתא קיימא לגירושיין רק להיפוך אי ככתב מתחלה שלא לשמה ושוב העביר קולמוס סתמא בוודאי אף בסוטה דמהני סתמא מ"מ האי גיטא הוא בחזקת שלא לשמה לא מהני השתא סתמא ובעינן לשמה בפירושו: ודע אף שאמר בפה מלא כשהעביר קולמוס על גט הנכתב לשמה והעביר קולמוס שלא לשמה אפי' בדיבור לא מהכי דל"ש אתי דיבור ומבטל מעשה דהא הדיבור לענין שלא לשמה א"צ דהא סגי במחשבה לחודא לפוסלו דהא גט הנכתב רק במחשבה שלא לשמה כמי פסול אף שלא הוציא בפיו א"כ לא אלים להאי דיבור לבטל מעשה ולא אלים ממחשבה דל"ש אתי דיבור מבטל מעשה רק היכא דאי אפשר בלי דיבור משא"כ אי העיקר הוא המחשבה ולא בא התוספת הדיבור רק לבטל המעשה ולא לעצם הדבר כגון הכא דשלא לשמה מיקרא במחשבה לבדה, לא אתי דיבור ומבטל דיבור של הכתיבה הראשונה לפי ס' התוס' נמי, ואף ביותר לפי מש"כ במקום אחר דאם הבעל כתב הגט בעצמו אף קודם הנתינה מיקר' מעשה הכתיבה לבדה מעשה וודאי ניחא מה"ט דלא נקט רב חסדא רק גנו שנכתב שלא לשמה והעביר קולמוס לשמה ולא להיפוך כנ"ל ויבואר לקמן בעזה"י: לענין חתימת העדים לר"א דפסולין רק מדרבנן בחתמו שלא לשמה צ"ע אי מחשב כתב עליון לשמה מתקן מילת' דנימא דהו"ל כתב לפי ס' התוס' כיון דמדאוריית' מגורשת ולפי ס' הרשב"א בחידושי דף ג' גיטין דגם לר"א פסול מדאוריית' דהו"ל כמו שאר התורף ניחא: הל' ה' מי שכתב גנו לגרש את אשתו וכו' ולמה לא יגרשה לכתחלה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה עיקר השורש של אותו סוגי' היא גיטין דף ע"ט ב"ש אומר פוטר אדם את אשתו בגט ישן ועיי' בירושלמי שם שתלה פלוגת' דב"ש וב"ה לשיטתו ב"ש ס"ל לא יגרש אדם א"א א"כ מצא בה דבר ערוה א"כ מזוהמת היא עליו ולא יבוא עליה וב"ה ס"ל אפי' הקדיחה תבשילו א"כ איכא חששא דגיטה קודם לבנה והנה רבינו דפסק לקמן בפ"י דלא יגרש אשתו ראשונה בלא ערות דבר והו"ל הכא לחלק דבאשתו ראשונה מותר לגרשה בגט ישן והכה באמת יש לדקדק הא תוס' בדף י"ז כתבו דמי שמגרש בפני עידי מסירה קלא אית לי' א"כ יודעים מתי גירשה הבעל רק י"ל איפכא לב"ש דס"ל לא יגרש א"כ מצא ערות דבר א"כ הו"ל גירושיין זכות א"כ עדין בחתומיו זכ"ל ומגורשת היא מיד בשעת החתימה א"כ אף דלא יתן לה הגט רק אחר הביאה מ"מ יאמרו העולם דתיכף נתגרשה בשעת החתימה א"כ הו"ל גיטה קודם לבנה וגם בלא"ה איתר' חזקת צדקת שלה דהא בלא"ה זינתה דהא בעלה גרשה ולא יתלו דבעל קידשה פעם אחרת באותו ביאה הא אכן קיי"ל כרב דמנגיד אמאן דמקדש בביאה א"כ לדינא לבתר תקנת' דרב א"כ הו"ל לבעל חזקת צדקת שלא קידשה ואכן רואין שעכשיו גירשה א"כ ע"כ היא זינת' בין תחלת גירושיין א"כ שפיר כתב רבינו שלא מחלק בין זווג ראשון לזווג שני דגם בזיווג ראשון יש יותר סברא לתלות דגיטה קודם לבנה משום דחל תיכף הגט בשעת כתיבה, והא וודאי דין ברור באמת כה"ג אי מגרשה בגט פעם אחת שוב אין יכול לגרשה פעם אחרת באותו גט אף

בלי נועם גטה קודם לבנה בלא"ה פסול דהו"ל כמו שטר שנמחל שיעבודו דבטל מתורת לשמה דכבר פעל פעולתו והשתא אי מקנה לו הגט הו"ל כמו שנכתב שלא בצוה הבעל וכ"כ הרשב"א בחי' בפ' המגרש, ועיי' בפירוש המשניות ברמב"ם שם בדף ע"ט דמשמע דמפרש הסוגי' דגט ישן היינו שכבר גירשה ושוב נתיחד עמה ולב"ש ולב"ה לשיטתו בהאי דפונדקי דב"ה חייש לשמא קידשה ומהני גט ישן דלא הי' בטל מתורת לשמה וב"ש בלא"ה ל"ח לקידושין בנתיחד עמה רק מצד חומר' עיי"ש דכן משמע מלשונו הטהור: הל' אמר לסופר כתב גט לפלונית ויהי עמי לכשאכנסנה אגרשנה וכו' אינו גט מפני שלא הית' הית' בת גירושין ממנו כשנכתב גט זה ותמצא שנכתב שלא לשם גירושין וכו' מקור דין זה נובע מים התלמוד יבמות דף כ"ב אמר לבלר כתב גט לארוסתי וכו' ופי' רבינו דטעמא שאשה דעלמא אינו גט משום דהו"ל שלא לשמה הכה מלבד דברי רבינו יש להסביר בלא"ה דלא הוי לשמה כיון דצריך לקדשה ותלי' בדעת האשה אם תרצה לקדשה לו א"כ כיון דתלי' בדעת האשה הו"ל דין ברירה דתלי' בדעת אחרים בשעת כתיבה דהא אם לא תתרצ' לקדש ממילא מעשה הגירושין אינם כלום, ועוד יש להמתיק הדבר דהנה בכתיבת הגט יש ב' מיני שליחת חדא על הכתיבה גופא ושנית על הכונה לשמה שהיא עיקר והנה הענין שליחת של הכתיבה הוא רק מיוחס לבעל ועל הכונה י"ל דהסופר נעשה שליח לשניהם של בעל דבעינן לשמו וגם שליח האשה דהא בעינן לשמה ואם הבעל כתבו נעשה הוא שליח האשה על צד כונה דידה אף שנתגרשה בע"כ בלי רצונה היינו דתורה מסרה זה הכח לבעל לעשות שליח אף בע"כ דילה וכן בקטנה המתקדשת ע"י אביה ומתגרשת ע"י אביה או ע"י עצמה כעשה זה הסופר שלוחם שלוחו של אב ולא דידה דהא קטן ל"ל שליחות, והא תינח אם היא אשתו משא"כ אם עדיין אינו אשתו האיך יכולה למכות שליח על דבר שלב"ל והו"ל כהאי דנזיר דף י"ב א"כ לא מהני מינוי שליחת של בעל לאשה דעלמא, ואף דלענין כתיבת הסופר בעינן שישמע הצווי מפי הבעל מ"מ מדידה אינו צריך האי זכות מסרה תורה לבעל איברא דעת רבינו וכבר הארכנו במקום אחר בדברי רבינו בסוגי' דנשתטית ועיי' לקמן פ"ו ה"ג בהגהת מש"ל מה שכתבתי בדברי רבינו דרבינו חולק על תוס' יבמות דף נ"ב דס"ל דטעמא דפסול באשה דעלמא משום דבעינן שליחת בכתיבה וכל מה דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצי משו' וטעמא דרבינו הוא משום שלא לשמה ודבריו אין להם ביאור דע"כ גם תוס' סברו כס' רבינו דאי אמרת דאם הבעל כתבו הו"ל לשמה אף קודם קידושין א"כ אמאי אינו יכול לצות לסופר והיכא מצינו שיהי' ראוי' בשעת כתיבה לנתינה אע"כ משום דהו"ל שלא לשמה כשכתבו הבעל א"כ לא מצי משו' שליח אף לכתב לאחר קידושין לא מהני מינוי שליחת כיון דבשעת מינוי לא הי' ראוי' לעשות מעשה של הכתיבה ואף להנך שיטת הסוברים דלא בעינן שליחת בכתיבה פסול ולא תלי' כלל בדין זה רק כיון שהוא אין יכול לכתב בעצמו גם לאחר אינו יכול לצות, משא"כ אי הבעל יכול לכתב אמאי אינו יכול לצות והא דכתבו התוס' למ"ד אדם מקנה דשלב"ל מותר לכתב הגט הה"ט דהא כל טעם דהו"ל שלא לשמה משום דאין הגירושין יש להם כח בשעת כתיבה לחול עד שיקדשנה ואי אדם מקנה דשלב"ל יכול לגרשה לכשאקחך תהא מגורשת בזה הגט כנ"ל דלא כהגהת מש"ל שהמציא פלוגת' בין השוים וגם לאחר הנשואין פסולין לכתב באותה ציוה עד שיצוה אותם פעם אחרת ועיי' ברמב"ן בחי

ליבמות: והנה לפי סברתינו ניהא מאי דמק' הש"ס גיטין דף מ' ע"א הכותב שטר ארוסין לשפחתו ר"מ אומר מקודשת וחכמים אומרים אינה מקודשת ומסיק הש"ס דבהא פליגא ר"מ סובר יש בלשון הזה לשון שחרור ופ"י רש"י כיון שכותב הרי את מקודשת הו"ל כאילו אמר שתהי' ראוי' לקידושין היינו משחרור וק' לכאורה כיון דקיי"ל שטר ארוסין בעינן לשמה כמו גט ועיי' בש"ס דיבמות דף נ"ב דאומר לסופר כתוב גנו לאשה דעלמ' אינו גט דאינו יכול לעשות שליח על כתיבת הגט מילת' דלא קאים קמי' עיי"ש שם במרדכי א"כ ה"ה האומר לסופר לכתב שטר ארוסין על לאחר מיתת בעלה דלא קאים קמי' כמי לא מהני כתיבת השטר ופסול לקדש בו א"כ האיך מקודשת כיון דכל כמה דלא אמר הרי מקודשת בהאי לשון שחרור שבו משתחרר אינו מקודשת והוא כתב השטר קודם לכן ופסול כתיבתו דהו"ל כאילו נכתב שלא לשמה עיי"ש שם בתוס' דזאת תלי' בפלוגת' דאדם מקנה דשלב"ל ולמ"ד אדם מקדש לב"ל ה"ה מהני אמירת הבעל לסופר א"כ ר"מ לשיטתו דס"ל אדם מקנה דשלב"ל א"כ שפיר קאמר שהיא מקודשת אבל לחכמים צ"ע אמאי צריך טעמא דאין לשון שחרור בלשון זה אפי' יהי' מ"מ אינו מקודשת דהו"ל כתיבה שלא לשמה וצ"ל דעדיפ' קאמרו אפי' יהי' מ"מ אינו מקודשת דאפי' אם מקדשה אח"כ אינה מקודשת: ולפי מה שכתבנו במקום אחר דיכול לגרש בגט ולקדשה באותו נייר אי שוי' פרוטה מתורת שו' כסף ובאים הגירושין והקידושין כאחד ואף דלגבי עצמו בעל שגירש אשתו וקידשה באותו גט עצמו ל"ש כלל לאמר בשעה אחת באים הגירושין וקידושין דהא ע"כ אתה צריך לדון דמתחלה נתגרשה ושוב חלין הקידושין מ"מ לגבי' דעלמ' יכול בעלה לקדשה לאיש פלוני באותו גט תהי' מקודשת לפלוני ומגורשת ממנו א"כ י"ל בשחרור באמת לאו מתורת שטר קידושין אנו דנין רק מתורת כסף קידשה בשטר זה ושחררה, ויש קצת סמוכין לדברינו מסוף גיטין דקאמר בית הלל אי כתיב דבר ולא כתיב ערוה הו"א דמשום ערוה לא תנשא וק' ליכתב ערוה בבעל שני המגרש אותה תחת נשואי האיש האחרון לכתב ערוה וע"כ מוכח דשויים ערוה תנשא דאל"כ אמאי צריך קרא לא יכול בעלה הראשון לשוב לקחתה בלא"ה אסורה לכ"ע, ולפי הנ"ל ניהא דלא מוכח דהא ע"כ בשעת זנות לא בא זה האיסור דהא אסורה לכ"ע מצד איסור א"א בשעת זנות ואי לא אמרינן כולל דאי אמרינן כולל א"כ מיגו דחל על בעלה חייל אכ"ע חל רק לאחר גירושין א"כ משכחת דלא מצי מקום לחול כגון שבעלה שני תיכף כשגרשה אמר תהי מקודשת לפלוני בעלך הראשון בגט זה מתורת שו' כסף א"כ לא הי' מקום לחול: הל' ז מפני תקנת סופר התירו חכמים לסופר לכתב תופס וכו' ומקום הזמן וכו' כדי שיכתבם לשם האיש המגרש עיי"ש גיטין דף כ"ט ברש"י אפי' שמע שבעל קטט באשתו וכותב לשם זה האיש ואשה אפ"ה פסול וטעמא היא כמבואר לקמן בש"ס דף דבעינן עד שישמעו קולו שישמע הסופר צווי הבעל אף שכתבו לשם זה לא מהני ונראה לפי ס' התוס' עירובין דף י"ג דהא דבעינן שישמעו קולו הוא רק פסול מדרבנן וגרסי' בתוספת' פסול י"ל דע"ז מהני העברת קולמס לכ"ע ולא מהני העברת קולמס רק בנתכון לכתב יהוד' דנעקר בשעת כתיבה לגמרי וכן בגירושין דכריתות בעינן וכן אני נבוך בכתב מתחלה הגט סתמ' אי מהני העברת קולמס לשמה אח"כ: הל' ח' סופר שכתב הגט לשמו ולשמה כהלכת' וחתמו העדים שלא לשמה פסול רק מדרבנן ריש גיטין דף ג' מודה כ"א במזויף בתוכו שהוא פסול ועיי' בתוס' ורש"י

שם דכולהו סוברים שהוא רק פסול ולא בטל ובוודאי הא דליכא רק פסול הוא אם נמסר בעידי מסירה כמו שמבאר רבינו סוף הלכ' משא"כ אי לא נמסר לפי דעת רבינו דס"ל אף עידי מסירה כרתי ועידי חתימה נמי כרתי א"כ בוודאי בעינן עדים חתומים לשמה מדאוריית' ועיי' ברשב"א בחידושיו שם שכ' דלר"א בטל בכל ענין מדאוריית' אף אם מוסרו בפני עידי מסירת וטעמ' וטעמ' כיון דצריכין אנו לעידי חתימה להוכיח שע"כ מסר בפני עדי מסירה א"כ הו"ל כמו תורף הגט ובזה מישב קו' הב"ש סי' קכ"ג סע"ק א' דלא אתי כמאן האי בריית' עד שיאמר לבעל כתוב ולעדים חתמנו דהא לנ"מ בעינן רק החתימה לשמה ולר"א הכתיבה ולדברי הרשב"א ניחא, והכה בוודאי יש טעם ליש מי שאומר שהביא רבינו דיהי' בטל כיון שחתמו עדים שלא לשמה די"ל כיון דפסול מדרבנן א"כ אין להם בוודאי ליטל שכר דהא לא עשאו שליחות הבעל א"כ נטילת שכרם הוא גזילה א"כ נעשים פסולים וה"ל כמו אם נחתם גזלן עליו, ואף אם לא נטלו שכר כיון שהם חתומים וכונתן שיהי' לשם אחר א"כ הו"ל כמו אם המה מעידים שנכתב שלא לשם זה וה"ל מכחישים הסופר ובטל הגט, ולפי"ז אי חתמו סתמא דלא מיחזא הכחשה א"כ נ"ל דגם הגאון מודה דליכא רק פסול, א"כ אם כתב, הבעל בכתב ידו וחתמו עדים שלא לשמה יש לעיין, ולרב יודה דס"ל דשניהם בעינן לשמה הכתיבה וגם החתימ' בוודאי דברי החלקת מחוקק קשים להולמן שכתב דשני סופרים פסולין דוכתב משמע אחד ולא שנים הא לר"א ע"כ שנים וכן מצאתי בס' תורת גיטין שהק' מהך ר"מ דס"ל עידי חתימה כרתי כמו שהקשינו: רק ממה שכתב בעצמו הלכה א' מוכח ראי' לסברתינו דכתב דאם נמצא ע"א לבד פסול הרז"ג בטל וכ' פסול משמע פסול קורבה או גזלן ולא כתיב רבות' בגונא שהתחיל שכתב ע"א לבד חתימתו שלא לשמה אע"כ לפי סברתינו בע"א החתום שלא לשמה ליכא הכחשה לגבי סופר וליכא רק פסול דרבנן גם להאי גאון: הל' י"א הי' לעדים סי' בגט סימן מובהק כגון שאמרו נקב יש בצד אות פלונית, והנה עיי' בגיטין דף כ"ו ע"ב דרב אשי מתרץ כגון דקאמר נקב יש בצד אות פלונית ותוס' כתבו דיש גורסים דקאמרי היינו עדים והיא גרסת רבינו וסברת רבינו תורה היא וכ"ל ברור דטעמא דרבינו אף דבעלמא מהכי בכל אחד הבא לפנינו ונתן סימן בדבר מחזירין לו אבל בגט לא מהני סימן השליח לבד דהא כלל בדינו אין דבר שבערוה פחות משנים א"כ כיון דבשעת מציאת הגט נפל לכו בזה ספק של מי הוא והשתא שבא זה השליח לפנינו ואומר לנו סימן בו שהוא שלו ניהא דהסימן יפעול דאנו יודעין בברור שאינו משקר מ"מ זאת לא מהני בדבר שבערוה שאפי שניהם מודים לא מהני אף דברור לכו שאינו משקר ה"ה החזרת הגט לשליח משו"ה בענין ב' עדים שיעידו סימן בו והו"ל ב' עדים וכן בסוגיא דסימני דף כ"ז בב"מ דמק' הש"ס סימנים דאוריית' לאהדורי גט אשה בסימנים היינו לעדים דלא מהני ע"א להחזרת הגט ול"ד למה שכתב רבינו דשליח הלכה בגט א"צ עדים דהתם תיכף בשעת הבאה אין אנו מסופקים כלל משא"כ הכא דכבר באנו לידי ספק בשעת מציאת הגט לא מהני סימן שליחות דלא עדיף האי סימן לברר הדבר וזאת לא מהני בדבר שבערוה כנ"ל לפי ענ"ד: הל' י"ב שנים ששלחו שני גיטין וכו' ואם נאבד אחד מהם הרי השני בטל עיי' בכ"מ מה שהביא בשם בעל העיטור ועיי' במש"ל והנה לישנא דאם נאבד אחד מהם הרי זה בטל קשה קצת דמאי בטול שייך כאן ועיין בכ"מ שכתב שאם גירש הר"ז ספק מגורשת ולי נראה דיש לתת טעם דבטל לגמרי

והוא לפי ס' המרדכי סוף פרק המגרש בספק בגט הו"ל כמו גירשה בלי עדים ואנן בעינן ב' עדים בשעת קידושין וגירושין א"כ ל ה"ה הכא כיון דבע"כ לא יתברר בשום אופן אי זה הגט של אשה זו הוא א"כ הו"ל ספק לעדים ולא הוי גט כלל ושפיר אתי לישנא דבטל רק כ"ז ניחא אי לא נחתמו עדים אבל לפי שיטת רבינו דס"ל אף אי לא מוסר לה בפני עידי מוסירה רק בעידי חתימה סגי א"כ ה"י שפיר גם ספק מגורשת מספק, ועוד נ"ל כיון דלענין צד ממונו הוא מסופק למי הוא אי של בעלה של זו או לאחר א"כ כיון דמשום ספק ע"כ צריכה היא לחזור חציה מן הנייר לשני א"כ לא נתן לה רק חצי גט א"כ דנין האי פלגא כוודאי ולא נתן לה דמה לי אי צריכה להחזיר משום ספק או מצד וודאי, רק לפי מש"כ לעיל דבאית לי' שותפת בגט מיקר' ונתן א"כ ה"י ספק, ודע דיש לעיין בשני גיטין שנתערבו דקתני שניהם נותנין לזו ושניה' לזו דא"צ דאפשר דאיכא תקכה אחרת, שתעשה אשה אחת שליח קבלה של חברתה א"כ בקבלה אחת שניהם נתגרשו הא מכח גיטה וחברתה מחמת גט שלה מכח קבלתה: הל' י"ג מי שהי' לו שני שמות עיי' במש"ל שהאריך ובב"ש בסדר הגט ובר"ן פ' כל הגט: הל' ט"ז הכל כשרים לכתוב הגט חוץ מחמשה עכו"ם ועבד וחרש ש"ו ישראל שהמיר ה"ה כגוי ובהל' ט"ז ביאר רבינו טעמים עכו"ם פסול משום דעל דעת עצמו הוא כותב וחס"ו לאו בני דיעה נינהו ועבד אינו בתורת גיטין וקידושין והנה שיטת התוס' דעבד כשר משום דל"ש לפסול משום דלאו בני כריתות דוקא מיד דאתי מכח עדות או שליחות משא"כ בכתיבת הגט דלא צריך שליחות ודעת רבינו ע"כ ליפסל בעבד צריך לומר דס"ל דטעמא משום דבעינן שליחות בכתיבה א"כ ק' אמאי לא כתב בקטן משום דלאו בני שלוחים נינהו וכן בעכו"ם הו"ל משום דלאו בכי כריתות נינהו כקו' התוס', והנה רש"י מתרץ בגדול עומד ע"ג ובנכרי אדעת' דנפשי' עביד והנה תוס' הוכיחו דנכרי אדעת' דנפשי' עביד היינו סתמ' אבל לא שלא לשמה דהא ימול ארמאי' ואל ימול כות' א"כ לפ"ז קשה לפי פ"י הרשב"א חולין דף י"ב דפ"י גדול עמע"ג היינו וזה מכיון לשמה א"כ אמאי לא מהני בנכרי בשלמא אי נכרי כותב שלא לשמה א"כ י"ל דאתי מחשבתו ומבטל מחשבה של העע"ג כיון דהוא מחשב מעשה שלו שלא לשמה והתורה ציה דבעינן דבשעת כתיבה יכוין לשמה א"כ לא מהני תו כונתו העומד ע"ג וכוודאי דיש לעיין אי הנכרי עומד לפנינו ואומר בפה מלא הריני כותב לשם פלוני ופלונית ובפרט לפי יש מן הפוסקים שצריך מזדבנן לאמר הסופר שכתב לזה האיש ואשה, אי מהני לפסול במחשבה מה שיש בלבו לבטל הדיבור אם מחשב שלא לשמה אף דדברים שבלב אינן דברים הכא אחשבה רחמנא האי כונה מ"מ אפשר אף דבעלמא בישראל דמציינו בדברי אמוראים דאתי דיבור ומבטל דיבור ה"ה י"ל דמחשבה שאחשבה רחמנא הו"ל כדיבור כיון דכל עצמו של הכתיבה מהכי לענין לשמה ה"ה להיפוך אם מכיון שלא לשמה וכעין ס' זו כתבו תוספ' קידושין דף י"ט והר"י טראני סי' קכ"ז א"כ חשבינן לה המחשבה כדיבור ואתי ומבטלת דיבור, אבל בנכרי אני מסופק אי אתי מחשבה ומבטל דבור, ועוד צ"ע אמאי יפסל בגדול עומד ע"ג בכונת שלא לשמה של הכותב כיון דעל המחשבה לא עשאו שליח רק על מעשה של הכתיבה א"כ אם מחשב הוא שלא לשמה הו"ל כמו אחר המחשב בשלמא אי כעשה זה השליח גם על המחשבה א"כ נתבטל שליחותו אם נתכון שלא לשמה ובטל גיטה, רק זאת תלי' אי האי וכתב קאי על הסופר א"כ ע"כ האי עומד ע"ג הוא שלוחו של סופר

א"כ מהני מחשבה של הכותב לפסול משא"כ אי שליח הבעל הוא א"כ מהכי גדול עומד ע"ג ועיי' לעיל פ"ז הלכ' א' מה שהערנו אמאי לא קאמר הש"ס שהש"ס טעמ' בנכרי דלאו בני שליחות נינהו דטעמא משום דמשכחת דלא צריך שליחות כגון בפועל עיי"ש וטעמא בדברי רבינו ג"כ ניח' משו"ה לא קאמר טעמ' דפסולים נכרים משום לאו בכי שלוחים נינהו, רק עדיין אינו מיושב בעבד אמאי פסול משום אינו בתורת גיטין הא טעמ' ל"ש רק במה דבעינן שליחות משא"כ בעבד דידו כיד בעה"ב רק י"ל על המחשבה כ"ש דיהי' כבעה"ב דעבד קנינו רק עבודת גופו שמעשה ידיו וכל מעשיו משועבדים לבעל היינו להאדון א"כ על גוף הכתיבה שייך דידו כיד בעה"ב ולא נגעו בה מתורת שליח וא"צ להיות בן ברית דמיד' דלאו מדין שליחות א"צ בן ברית כס' התוס' וכמו שכתבנו בשם שעה"מ בהל' שכירת שכתב דגם נכרי יכול להיות שליח בשכרו ישראל רק על המחשבה שאינה נקנת להאדון דל"ש קנין על דבר שאין בו ממש א"כ על כונת לשמה ע"כ אתה צריך לדון עליו מתורת שליח דשלוחי כמותו וע"ז שפיר קאמר דפסול דאינו בתורת גיטין וקדושין ובזה סרה חקירתנו שם בפ"ב הל' א' דאם שכר סופר לכתוב הגט דא"צ דין שליחות דפועל שאני כמבואר ריש ב"מ דף י"ב דידו כיד בעה"ב ועדיף משליח לענין כתיבת הגט לא מהני דכל הסברא דפועל הוא משום שכירות ליומא הו"ל כמו מכירה ליומא א"כ על מעשה ידיו שייך קנין ושיעבד משא"כ בגט דבעינן ג"כ כוונת' לשמה ועל מחשבתי ל"ש חלות הקנין דאין חל על דבר שאין בו ממש א"כ לענין שליחות של הכתיבה לכוונה ע"כ אתה צריך לדון מתורת שליחות ועיקר שליחות היא רק על הכונה, כנ"ל ברור לפענ"ד בעזה"י: איברא עדיין צ"ע ולברר בכור הבחינה למי אשר לו תבונה ואיה מקומה אכי לא ידעתי לא בי הוא והא לפי ס' הנמ"י בפ' יש נוחלן שכתב דאור דבית אף שהוא דבר שאין בי ממש ניקנה הוא ואגב ביתו שהוא דבר יש בו ממש א"כ ה"ה הכא ואגב גופו ניקנה המחשבה רק יש לחלק דמחשבה הנשתנת כל רגע ורגע דבר חדש מתחדש והו"ל דשלב"ל כלל לענין קנין ושיעבוד כנ"ל: הל' י"ט הכותב גט בשבת או ביום הכפורים בשגגה ונתנו לה הרי זו מגורשת וכו' כתבו בזדון וכו' אינה מגורשת שהרי עדים פסולין מן התורה כתבו בי"ט בזדון ונמסר לה בפני עדים כשרים בי"ט ה"ז גט פסול, והנה בכתבו וחתמו שהיא עיקר הגירסא ברבינו כתב רבינו איכו גט כיון שחתמו בזדון והנה עיי' בב"ש סי' קכ"ג סע"ק קח' דטעמא רק משום העדים הו"ל פסולין דהו"ל מומרים משא"כ בסופר דלא מגרע אם הוא מומר או לא ואע"ג דבפעם אחת לא נעשה מומר הא בכתיבה הגט בכל ב' אותיות נעשה עבירה, והנה בוודאי לא משכחת בעדים דליכא רק ב' אותיות, והנה וודאי אי בעינן שליחות בכתיבה ואי יש שליח לדבר עבירה א"כ ע"כ שלוחו כמותו א"כ המצוה לסופר לכתוב הגט בתחלת ב' אותיות נעשה המשלח מומר לדעת רבינו דס"ל בפעם אחת נעשה מומר א"כ כיון דנעשה מומר נתבטלה השליחות של הסופר דהא מומר אין יכול לעשות שליח א"כ מהך ב' אותיות ועד גמירא כיון דאין שליחות לומר א"כ הו"ל מכאן ולהבא כנכתב בלא ציוי הבעל דהא נתבטלה השליחת ובכתיבה בעינן שליחת א"כ אף בסופר בלי עדים נתבטל כתיבת הסופר ועיי' בתוס' ב"מ דף י"ב ע"ב ד"ה כהן דאמר לישראל דאי אין שליח לד"ע כיון דנתבטל השליחת לענין עבירה נתבטל ג"כ לענין גוף הדבר א"כ ק' ממ"נ גם אי אין שליח לדבר עבירה ואף אי יש שליח אי אין שליח מ"מ השליח לכ"ע מומר הוא לדעת

רבינו בפעם אחת נעשה מומר ואי אף אי יש שליח לדבר עבירה מ"מ גם השליח עשה עבירה כמבואר בתוס' רי"ד בקידושין דף מ"ב עיי"ש ד"ה פיקח אמאי חייב והנה זאת ל"ק דהא המשלח כעשה מומר דהא משכחת לה כגון שלא ציוה לו לכתוב בשבת דלא מיקרא דבר עבירה כיון שלא ציוה רק לכתוב כמבואר במש"ל בהלכ': איברא אכתי משכחת דלענין סופר לא ליפסל כגון שהוא לא התכוון לכתוב לשמה רק כתב ואחר העומד ע"ג הוא מכוון לשמה א"כ בכתיבה גופה היא מקלקל רק האחר המכוון לשמה הוא עושה המעשה לשבח א"כ הסופר לא נעשה מומר משא"כ בחתימ' כיון דאפשר לימסור בעידי מסירה דקיי"ל כר"א דעידי מסירה כרתי א"כ הו"ל כתיבה רק מפני תיקון העולם ולא תפסל שלא לשמה רק מדרבנן א"כ הו"ל מתקן דמדאוריית' עכ"פ מגורשת ע"כ נעשה מומרים אף דמטעם דהשליחת נתבטלה דמומר אין כעשה שליח.

והנה מה שהארנו דלענין אי יש שליח לדבר עבירה א"כ נעשה המשלח מומר בכתיבת ב' אותיות חשוב נתבטלה השליחת דאין שליחת למומר הכה הדבר הזאת אינו מוכרח דלענין שבת ל"ש מינוי שליחת דקפיד' דקרא הוא רק על גופו למען ינוח והא נח אף שעשה זה המעשה מ"מ הוא שבת ול"ש לענין שביתת שבת יש שליח לדבר עבירה, אמנם מבואר מדברי המשנה למלך בהל' גניבה פ"ג הל' ז' דגם לענין שבת שייך שליחת ועיי' בשעה"מ שהאריך בדברי רבינו אי שייך בזה האי כללא כל מילת' דאמר רחמנא לא תעבוד אי עביד לא מהני וכתב דעד כאן לא אמרינן לא מהני רק להנצל מאיסור משא"כ אי אף אי לא מהני עביד איסור בוודאי אמרינן מהני, ולפי דברינו כיון דגוף הכתיבה הוא מקלקל רק דמחשבה עבד' מעשה כיון דראוי' לגרש בו א"כ אי אמרת לא מהכי א"כ נשאר המעשה בקלקולו א"כ אנו מצילין אותו מן האיסור רק בחתימ' יש לדון דהא אף אי אמרת לא מהכי מ"מ ליכא רק פסול מדרבנן ומהני עכ"פ לתיקון העולם דאם ימותו עדי מסירה וא"כ כיון דמגורשת מדאוריית' היא א"כ אף דלא מהני מ"מ עבד' איסור' בזה כללא דשעה"מ כנ"ל: והנה בוודאי ל"ד לס' תוס' בתמורה דף ה' דמי שנשבע שלא לגרש אשתו אפי"ה מהני דמקיש גירושין למיתה ובס' התוס' נתקשה בעל נודע ביהוד' שלא מצא סמיכה בגמרא לדברי תוס' ונראה דמבואר ס' תוס' בירושלמי ריש המגרש שכתב מה מיתה מתיר ומחצה כך גירושין מתיר ומחצה: פרק ז': הל' א' השליח שעושה האשה וכו' הוא הנקרא שליח לקבלה וכו' וצריכה לעשות בפני ב' עדים, והנה בדין מינוי שליחת יש להאריך קצת דהנה יש כאן ג' שיטות דעת רבינו כמבואר בה' דשליח הולכה והבאה אינו צריך למנות בפני עדים וכן בשליח קידושין ג"כ רק שליח קבלה וצריכה לעשות בפני עדים משא"כ שליח הולכה כמבואר בדברי רבינו פ"ג מה' אישות ה' והנה סברת רבינו דשליח הולכה א"צ עדים הוא כיון דחזינן גט יוצא מתחת ידו א"כ ע"כ עשאו שליח הבעל אף כשלא עשאו בעדים ואכן בדבר שבערוה בעינן עדים ומה לי שליח קבלה דמחשב לדעת רבינו דבר שבערוה ג"כ שליח להולכה יחשב רק סברת רבינו כיון דע"כ צריך הוא למסור לה הגט השליח הולכה בפני עידי מסירה ואף דלדעת רבינו דס"ל בדיעבד אם מסר הבעל גטגט לאשה בלי עידי מסירה כמי מהכי בעידי חתימ' מ"מ כיון דמודה דצריך עכ"פ לכתחלה א"כ בוודאי מי שציוה ע"י שליח ליתן גט כונתו דיתן לה בפני עידי מסירה א"כ כיון דע"כ הוא שוי שליח וגם דעת השליח להיות שליח א"כ כעשה עתה בשעת מסירה שליח באותו רגע דהו"ל בפני שנים משא"כ

שליח קבלה דל"ל הוכחה דעשאתו היא שליח א"כ אף דג"כ יכול להיות דעתה בשעת מסירת הגט בפני עדים כעשה שליח קבלה לגבה ובאה השליחת והקבלה כאחת מ"מ כיון דלא ידעינן שהוא שלוחה רק מכח הודאת' לאח"כ א"כ לא מהני דהו"ל כמינוי שליחת שלא בפני עדים, ועוד יש סברא לאמר דא"צ דבאמת הש"ס הק' בקידושין פרק האומר בקידושין אם שניהם מודים אמאי לא אמרינן הודאת ב"ד כמאה עדים דמי דהא כל ילפות ילפינן מממון והתם מהכי הודאת ב"ד ות' הש"ס התם חב לאחרינא דאסרה אכ"ע משו"ה לא מהכי הודאת ב"ד, וכן כתב' תוס' ריש גיטין דלענין גירושין לא מהני מצד הודאת ב"ד משום דחב לאחרינא לכהן וק' הא היכא דבידו אף דחב לאחרינא נאמן והא בגירושין יש בידו דבעל לגרשה, רק י"ל דלא מיחשב בידו די"ל דזהיר אפשיטא דספרא משו"ה טוען שגירשה כיון דלא מיירי בגט היוצא מתחת ידה, א"כ התינח התם משא"כ בגט היוצא מתחת ידי השליח ושניהם מודים המשלח והשליח א"כ נאמן מצד הודעת ב"ד דהא בידו לגרשה דהא הכא כבר ככתב הגט משא"כ בשליח קבלה דאין בידה לגרש עצמה וגם לפי מה שכתבתי דהתם ה"ט דלא מיקרא בידו לגרשה ולקדשה שיהי' נאמן אף דחב לאחרינא משום דהשת' דאמר' נתגרש תי וגם בקידושין כיון דשניהם מודים א"כ שוי' נפשי' חתיכה דאיסור לגבי כ"ע א"כ ל"ש בידו לגרשה הא אין אי סור גרושה חל על איסור נדרה מה ששוי' נפש' חתיכה דאיסור' לגבי כ"ע אף דלא הי' מקום לחול השתא האיסור של נדרה מצד שוי' נפשה חתיכה משום דקיימינן דאין אנו מאמינים לה שנתגרשה א"כ עדיין היא אסורה מצד א"א לגבי כהן א"כ אין איסור נדרה חל ואין איסור חע"א א"כ ע"כ אין לו מקים לחול רק כשיגרשה א"כ יבואו בבת אחת איסור שוי' נפשה חתיכה דאיסור' ואיסור גרושה הא ליתא כיון דגם בעלה מודה דגירשה ושניהם מודים א"כ אף לפי שיטת התוס' רי"ד בקידושין דף י"ב דאין אשה נאמנת תחת בעלה לאסור עצמה באיסור שוי' נפשה חתיכה דאיסור' מ"מ כיון שהוא מודה גם הוא אסר עצמו א"כ בוודאי יכול לשוי' נפשה חתיכה דאיסורא א"כ מיגו דחל על בעלה דליכא איסור א"א חל נמי על כהן מצד איסור נדר דהא בכולל קיי"ל דאיסור חע"א א"כ השתא אין בידו לגרשה השתא משא"כ באומר עשיתי זה שליח להולכה שפיר מהני מטעם הואיל ובידו לגרשה אף דחב לאחרינא, ואף דמטעם שוי' נפשה חתיכה דאיסור' אינו אלא שהיא אסורה לכהן אבל הכהן אינו אסור לה דהא הוא איכו אסרה עליו והוא לא נדר הא ליתא דכיון שהיא אסורה עליו א"כ הוא אסור עליה מטעם לפני עור לא תתן מכשול א"כ שוב לא הי' מקום לחול איסור גרושה על איסור לפני עור מצידו ומצידה מטעם שוי' נפשה חתיכה דאיסור' ועוד לפי דעת הרמב"ם הביאו הר"ן נדרים דף ט"ו ע"א דמי שנדר באיסור הנאה שלא יהנה חברו ממנו ושוב נתן לו להנות הנהנה עובר ולפי יש מן הראשונים המהנה עובר א"כ אסור הוא גם עליה א"כ איכו בידו לגרשה השתא וכן בשניהם מודים בקידושין כיון דשניהם מודים א"כ היא שוי' נפשה חתיכה דאיסור' לכ"ע מטעם נדרה א"כ אין בידה שוב לאסור מחמת קידושיה דאין אחע"א וכ"ת דהו"ל איסור חמור דהא השתא תחייב ע"י קידושיה מיתה עיי' בדברי רבינו בפ' המשניות בכריתות בנקודה הפלאה מה שהאיר לנו באיסור בב"ח דלא מיקרא מוסיף מצד הנאה דמתחילה אנו צריכין לדון על גוף האיסור ושוב על המוסיף עיי"ש ובזה א"ש גם הכא: ועוד יש להסביר סברת רבינו דטעמ' כסב' הר"ן בפ' המגרש בסוגי'

דעידי מסירה כרתי דטעמ' דרבינו והרי"ף דאף עידי חתימ' כרתי היינו דאנו אין צריכין רק עדים במסירה ומה לי אם המה חתומים בגט או המה לפנינו א"כ ה"ה לענין דבר שבערוה מהני א"כ הו"ל ג"כ שליח הולכה מינוי שליחתו בפני עדים דממ"נ אי ליכא עדים בגט חתומים צריך ליתנו לה בפני עידי מסירה א"כ נעשה השת' שליח בעל ואי איכא עדים א"כ בשעת נתינה לידו הגט נעשה שליח בפני עדים החתומים בגט, וכן מצאתי ס' זו בס' אבני מילואים, ומהר"י טראני בחי' לקידושין הסביר דמשו"ה בעינן קבלה בפני עדים דמיקרא גמר הדבר דא"צ שוב אח"כ מעשה משא"כ שליח הולכה, ועוד דבשעה ששליח הולכה בא ואומר שליח בעל אני איכו מוציא מאיסור ערוה משא"כ שליח קבלה מיד בשעת קבלה מוציא: ודעת הרא"ש ריש פרק השולח הוכיח מירושלמי דשליח הולכה ג"כ בעינן בפני עדים דאזיל לשיטתו דגם מסירת הגט בעינן דוקא בפני עידי מסירה א"כ ה"ה שליח הולכה ולס"ל כסברתינו דיעשה השתא בשעת מסירה שליח די"ל כיון דלא מוכח דעדים מעידי על מינוי שליחתו רק על גוף הנתינה א"כ הו"ל כמו מינה בלי עדים וכעין ס' זו כתובה בר"ן בהמגרש בענין על שאילת שלום חתמו דכתב דגט בטל לגמרי דהיכא דיש לדידן ספק אי חתמו העדים על גוף הגט או לא א"כ הו"ל כמו גט בלי עדים א"כ ה"ה הכא דכיון דיש לאמר או לנתנה או למינוי שליחת א"כ בטל, וז"ל הרא"ש הביא בשם הירושלמי דשליח צריך להחזיקו בפני שנים וכן צריך ליתן הגט לאשה בפני שנים ואין השליח עולה משם השנים וכתב דטעמ' דאין השליח עולה מהשנים כיון דשליח של אדם כמותו א"כ במקום הבעל קאי ואיך יכול להיות שליח עד בדבר, ואייד' דאיירי בדברי הרא"ש צריך אכי לעכב קצת דע דהרא"ש אפשר ס"ל דבעי מינוי שליחת בפני עדים ועיי' ברשב"א בחי' לריש פרק השולח לפי גירסתו בירושלמי לא מוכח מיד' דבענין מינוי שליחת מיירא הירושלמי: ודע דהסבר' נוטה דעד כאן לא אמרינן דאין שליח עולה מן השנים דוקא דהא בשעה שהוא מוסר לאשה גט כבר הוא שלוחו של בעל וא"כ האיך כעשה הוא השליח עד דהא הבעל שגירש ג"כ בעינן ב' עדים לבד דידי' אבל לענין מינוי השליחת דג"כ בעינן ב' עדים דהשתא בשעת מינוי השליחת עדיין גבר' אחרינא דעלמ' הוא א"כ י"ל דמהני הוא וע"א א"כ לפי"ז לא מינח דבעל העיטור מה שהובא בטור סי' קמ"א דאם השליח כשר דא"צ ב' עדים שהוא מצרף לע"א וכ' הב"י דע"כ פליג אם הרא"ש דהא לפי ס' הרא"ש כיון דהשליח במקום האשה קאי שהוא שליח קבלה א"כ איך יצרף לעד ולפי דברינו כונת בעל העטור הוא לענין מינוי השליחת מצרפין אבל לא לענין נתינת הגט לידו בעיד' מסירה ועיי' בט"ז סי' קמ"א: הטור הק' על דברי הרא"ש דס"ל דאין עולה אפי' לע"א כיון דבמקום האיש קאי הא סוגי' מפורשת מפורשת היא בקידושין דף מ"ג דשליח נעשה עד והביא הרא"ש התם בפסקיו ונ"ל דעד כאן אמרינן ס' הירושלמי דהשליח כיון דבמקום הבעל קאי אין יכול להיות עד דוקא אם מגרשה מיד משא"כ אלו נתן לה הגט והתנה שתגרשה לאחר שעה ולא תיכף בשעת נתינה א"כ כיון דהא דצריכין שלוחו של אדם כמותו בגירושין הוא רק לענין דלא להוי טלי גיטיך מעג"ק א"כ כיון דבשעת נתינה הי' שלוחו של בעל א"כ ה"ל כאילו הגיע מיד הבעל לידה בתורת פקדון עכ"פ ועיי' בר"ן דאפי' אם נתן לידה בתורת פקדון ושוב אמר הרז"ג ג"כ מגורשת ובוודאי כה"ג בעינן עדים רק בשעת חלות הגט דהא בשעת נתינה לא נתן לה בתורת גירושין א"כ כיון דכבר נתן לה הגט קודם שעה

א"כ נסתלקה שליחת' א"כ שוב אינו כבעל א"כ כשהגיע זמן חלות הגט מצטרף היא לעד אחד דהא בשעת נתינה ג"כ הי' שם רק הי' פסול מ"מ מהני אח"כ לצרף לענין ב' עדים דלהוי אין דבר שבערוה פחות מב' ומגורשת אח"כ משהגיע הזמן שהתנה א"כ אתי שפיר דינו דהרא"ש דהך קידושין דיני קאמר דשליח מצרף לעד ומשכחת כה"ג משא"כ ירושלמי מיירי בשליח הבא בח"ל וצריך לאמר בפ"כ ובפנ"ח כמבואר ברשב"א בחי' ריש פרק השולח דמייר' לענין קיום והתם ע"כ צריך לגרשה מיד בשעת נתינה דאל"כ אינו מדייק ואינו נאמן שאמר בפ"כ רק אם בשעת דיבורו מיד מתירה לעלמ' דאז הוא מדייק כמבואר בסוג' דלשמה א"כ אינו מצטרף לע"א כיון דבאותו שעה בשעת מסירה הוא במקום הבעל כנ"ל ויש להסתפק בשליח העושה שליח אי יחשב ג"כ לפי ס' הירושלמי השליח הראשין כבעל דבר דאין לצרף לעד ותלי' אי כולהו מכח בעל קאתי אי לא עיי' בגיטין דף כ"ט, מ"מ בקידושין סובר הרא"ש בקידושין דף מ"ה דשליח הולכה א"צ עדים בשעת מינוי שליחת כדעת רבינו בפ"ג מה' אישות וכן כתב הטור בשם הרא"ש סי' ל"ה בטאה"ע וכ' ה"ה בפ"ג מה' אישות דכן מוכח מירושלמי והדבר צריך לימוד דאמאי עדיף שליח הולכה לדעת הירושלמי בקידושין דלא יצרך להמנות בפני עדים ובשליח הולכה בגט צריך להמנות בפני עידים והנה יש להסביר סברא לחלק דטעמ' דהירושלמי הוא דהא מבואר בפ"ק דקידושין דמי שאמר לאשה הילך פרוטה ותתקדש לפלוני מקודשת אע"ג דלא קיבלה מבעלה כלום רק מאינש דעלמ' ג"כ מקודשת לזה א"כ חזינן דאין הקפיד' בקידושין דבעי' שיתן לה הבעל רק שיגיע הנאות פרוטה לידה א"כ הא דצריכין לרבות שליח של אדם כמותו בקידושין אף דגם אינש בעלמ' נותן מקודשת א"כ ע"כ אין אנו צריכין לרבות שיהי' ידו כיד בעה"ב דהא א"צ שהגיע הפרוטה ממנו כלל אע"כ דהא דמרבין שלוחו כמותו רק אי דעת המקדש דלהוי מתורת שלוחו כמותו דוקא וע"ז גלי לן קרא דשלוחו כמותו דהו"ל כגופו באיכא קפידא דבעל א"כ יש סברא דמהני הודאת ב"ד דבעל וא"צ עדים דהא אם רוצה א"צ להיות כגופו דהא אינש דעלמ' שאמר הילך פרוטה ותהי' מקודשת לפלוני ג"כ מקודשת ואף דבשטר קידושין בעינן שהגיע מידו לידה מ"מ הירושלמי לשיטתו דס"ל דבשטר קידושין בעינן שו' פרוטה א"כ יש בידו לקדשה מתורת שו' כסף מהני משא"כ שליח קבלה אף דג"כ אי אמרה תן מנה לפלוני ואתקדש אני לך מקודשת ולא בעינן ג"כ הגיע לידה מ"מ הדיבור של הרי את מקודשת בעינן שתשמע היא א"כ צריך ע"כ מתורת שליחת בשליח קבלה דאל"כ לא שמעה היא הרי את מקודשת וע"כ צ"ל דשליח הולכה מתורת קפידא הוא דאל"כ אמאי יחשב שליח הולכה מעשה ולא מילי דעושה שליח אחר לשיטת רוב הפוסקים משום דמוסר לו מעשה הקדושין היינו הכסף קידושין הא לענין גוף הנתינה א"צ מינו: שליחת דהא אף אינש דעלמ' ג"כ יכול ליתן לה פרוטה א"כ לא נשאר רק הדיבור אע"כ משום קפיד הוא, ואף דכל הראשונים בקידושין דף ז' פירשו דגם בה"ג דאם אומר הילך מנה והתקדש לפלוני דבעינן אמירה או שלוחו או שיאמר הבעל אח"כ הרי את מקודשת מ"מ תא יש גונא דעסוקים באותו ענין ג"כ מהני דא"צ לאמר כלום א"כ מ"מ אמירת השליח הנ"ל עכ"פ כעסוקים באות' ענין, משא"כ בגירושין דע"כ מצד גוף הנתינה אתה צריך לאמר דנעשה גופו כגופו דהא בעינן נתינה מיד בעל לידה א"כ נעשה מעשה עליהם ע"י מינוי שליחת דידי' א"כ בעינן בפני ב' עדים כן יש להסביר ס'

הירושלמי והרא"ש כמובן: ודעת שלישי' היא היפוך ודעת הרא"ש היא שיטת הראב"ד פ"ג מה' אישות הל' ט"ו שהשיג על רבינו שם שכתב דעד כאן א"צ עדים במינוי שליחת רק שליח הולכה של גט כיון דגיטו בידו גיטו מוכיח דע"כ בא מיד בעל לידו א"כ הו"ל אנן סהדי השתא דעשאו שליח משא"כ בקידושי כסף האיך שייך הוכח' ואנן סהדי א"כ מצד הודאת המשלח לבד לא מהני דהא גם בשניהם מודים בקידושין לא מהני ה"ה בשליחת ורבינו גופא בהלכות מה' אלו דין ל"ב כתב בדליכא עידי חתימ' על גט גם בשליח הולכה בגט אינו נאמן משום דליכא הוכחה מגיטו שבידו דילמ' איהו כתבו והיא קו' הרמ"כ הובא בכ"מ שם ועיי' במש"ל שם שדבריו תמוהים ובאמת מדברי הרמב"ם התם אין רא'י דכונת רבינו הוא רק הכא דוודאי מינוי השליחות א"צ בפני עדים דהא לא הי' אלא התחלת הדבר ולא מיקר' דבר ערוה רק אם בא השליח לפנינו ליתן לה הגט א"כ אם אנו מסופקים אי שוי' שליח או לא בעינן ב' עדים דאינו נאמן לבדו דהא השתא הב"ד זכין על גמר הדבר אי יכול למסור לה הגט או לא א"כ כשעדים חתומים בגט כיון דלא חציף אינש לזיפא א"כ ע"כ הבעל מסר לו ועשאו שליח א"כ מהני אף דידעינן בבירור שלא עשאו בפני עדים דא"צ עדים משא"כ אי נחתמו עדים עליו א"כ אנו מסופקים דלמ' לא שוי' שליח א"כ בעינן ב' עדים לברר הדבר וע"ז בוודאי מהכי לצרף עם ע"א דהא יש להם מיגו דיכולים לומר גירשה כבר וכך עולים דברי רבינו כהוגן: ועיי' בה"ה שם ובב"י סי' קמ"א מה שהבין בדברי רבינו ולפי מה שהסברנו לעיל דסברת רבינו היא משום דהו' עדים החתומים בגט מצד דבר שבערוה לענין מינוי השליחת א"כ יש סברא דאם לא נחתמו עדים דבעינן ב' עדים בשעת מינוי השליחת ועיי' בר"ן ריש פ' האומר בקידושין שכתב דיש סבר' יותר דצריך עדים בשליחת הגט שבא להוציא מתחת בעלה משא"כ בקידושין שבא לאסור והנה כהות עיני מראות היכן מצינו הך דרשא דאין דבר שבערוה פחות משנים לענין להתיר אדרבה הילפות' הוא רק לאסור סוף גיטין כי מצא בה ערות דבר אינו מוציאה ואינו נאסרת על בעלה משום ערוה רק בב' עדים וכן בסוטה דף מצינו ההיקש רק לענין לאסור משא"כ להתיר ועיי' בפ' ריש גיטין בסוגי' דלשמה דיש סברא יותר דבעי עדים, עיי"ש רק הא דצריכין עדים באמת בגירושין היינו כס' רבינו בפ"א דאין לאמר דהיום תהי' בחזקת א"א וימות מי שבא עליה ולמחר תהי' מותרת, א"כ מ"מ אין כ"כ סברא דלענין שליחת דבעינן יותר מינוי שליחות בעדים ע"ש ברא"ש: ולענין אי חצרו של שליח קבלה הוא כידו עיי' בטור אה"ע סי' ק"מ שנסתפק בזה ועי' בט"ז שם ועיי'ועיי' במש"ל בה' זו והננה חצר דאשה מטעם יד איתרבאי א"כ אף לגבי שליח כיון דכגופו דאשה הוא א"כ ג"כ חצירו כידו או דילמ' דרק לגבי אשה איתרבי אבל לא לגבי א"כ מיחשב מילי בשליח קבלה ואין עושה שליח ועיין בר"ן ר"פ הזורק: ודע כיון דהערנו כמה פעמים בפ"ג ובמקומות מפוזרים דשייך בגט עדיו בחתומיו זכ"ל כגון במקום זכות דלא בעינן עדים בשעת מסירה מצד אין דבר שבערוה פחות משנים כיון דתיכף בשעת חתימה נתגרשה א"כ הנך עדים החתומים כיון דהמה חותמי' פעלו הם בשעת חתימ' דלהוי שנים משום דבר שבערוה ולפי דברי הרא"ש ריש פרק השולח דכ' בשם הירושלמי דאין מצטרפין השליח לעד כיון דבמקום בעל קאי א"כ כיון דלפי הנך שיטת הפוסקים וגם לפי דעת רבינו דס"ל דבעינן שליחת בכתיבה וכן בחתימ' לר"מ א"כ ל"ש לאמר דיהיו הם בתורת עדים לענין דבר שבערוה כיון

דבשעת חתימה המה במקום הבעל על החתימה דשלוחו כמותו א"כ אין נעשים עדים ואף דרש"י פ"א בסוגי' דג' גיטין דגם לר"מ מהכי כתב ידו כמאה עדים היינו לענין עידי חתימה אבל מ"מ בעינן עדים משום דבר שבערוה וכן לר"א ל"ש להצרף כתב סופר ועד באותו שעה, רק י"ל כיון דבוודאי לא אמרינן עדין בחתומיו זכ"ל רק בגמר חתימת השני אבל לא בעד הראשון א"כ בחתימת השני כבר גמר הראשון שליחתו א"כ לפי ס' הפ"י בסוגי' דלשמה דגם לר"מ לא בעינן רק ע"א לשמה א"כ לגבי שני א"צ לאמר שהוא שלוחו של בעל א"כ שפיר הו"ל ב' עדים מצד דבר שבערוה וגם אפשר לומר ניהא דאינו חל תיכף בשעת חתימ' מ"מ יכול לחול לאחר רגע חתימתם דכבר פסק שליחותם, ולפי ס' הב"ח הביאו הב"ש דכת לתרץ הרא"ש מקו' הטור מהא דשליח כעשה עד דבשנים שלוחים גם הרא"ש מודה א"כ אתי שפיר גם הכא איברא בטר העיון ל"ד אף לפי ס' הב"ח דהרא"ש מודה דמצטרפים בשנים שלוחים לעדים די"ל דוקא לענין שלוחים על הנתינה וטעמ' דס' הב"ח י"ל היא דבוודאי אי שליח הראשון עושה שליח שני א"כ בוודאי השליח הראשון יכול לצרף אף לפי ס' הרא"ש דהא השת' אינו כבעל א"כ יש להסביר בעשה שנים שלוחים הא לא משכחת בשנים נותנין הגט רק כונתו לאיזה מהם שירצה יתן א"כ כיון דכל אחד מהם שרוצה ליתן יכול ליתן לה א"כ זה הנותן אין אנו דנין בו שהוא כבעל מצד שהוא שלוחו ואין מתיחס מעשה השליחות על הבעל כיון דגם האחר הי' יכול ליתן לה א"כ הו"ל זה הנותן כמו שליח של שני א"כ שניהם כשרים להצטרף, משא"כ בחתימת העדים דבעינן דוקא שנים ל"ש ס' הב"ח ולענין גט שחרור כבר שדינו בי כרבא אי יחשב כדבר ערוה ועיי' ב"מ דף כ' בתוס': והנה הב"ש וט"ז הק' בס' קמ"א דאמאי הביא ב"י לעיל בה' קידושין הך חומר' דחששא לפי יש מן הפוסקים דהמקדש בע"א חוששין לקידושין כרב פפא בקידושין דף ס"ה ע"ב וה"ל להביא גם בגט דאם מגרשה בע"א דחוששין, ונ"ל דהנה צריכין להבין באמת מ"ט דרב פפא הא ילפינן דבר דבר מממון דבעינן דוקא ב' עדים רק ע"כ ס"ל הא דילפינן דבר מממון הוא גזה"כ והיינו אם באו האיש ואשה לפנינו ואומרים שהוא קידשה מ"מ אף דמאמינים לו ולה מ"מ לא מהכי בדבר שבערו' נאמנות דידהו ואף דמהני הודאת ב"ד בכל מילי א"כ כיון שאנו מאמינים לאשה היא רק אסור' לעלמ' אבל מ"מ אין ממתין אותה אם זינתה מצד א"א דהא אין ממתין ע"פ עצמו ע"י הודאתה א"כ גלי לן רחמנא דבעינן שיבואו ב' עדים שהמה ראו הקידושין, ואנן סהדי שקידשה לא מהכי לענין מיתה, וכן אם קידשה בע"א אף שאנו מאמינים להע"א מ"מ אין ממתין ע"ז דגזה"כ הוא ולא מצד חלות הקדושין א"כ י"ל דלענין זה העד שהוא בשעת קידושין והוא ראה המעשה הקידושין לגבי דידי' חלו הקידושין שהוא לעצמו כמאה עדים דמי והוא ראה מעשה הקידושין גופא א"כ מהני הקידושין עכ"פ לענין הע"א שראה הקידושין א"כ ממילא איכא לגבי דידן צד אישות משום זה הע"א א"כ אסורה לכו מצד הדין אף שאין ממתין עליה דלענין זה ב' עדים בעינן להחזיקה א"א מ"מ כיון דלגבי הע"א שראה הקידושין נעשה א"א גמורה ברגע הקידושין א"כ כיון דפסקינן כר"י שיורא בקידושין הו' קידושין א"כ חלו לזה העד וממילא אסור לכו משום צד אישות והיינו סברת רב פפא חוששין לקידושין משא"כ לגבי גירושין כיון דשיוור' בגט לאו כלום הוא ופסקינן כרבנן בחוץ מפלוני, א"כ אף הע"א הרואה המעשה גירושין דהו"ל

כמו ב עדים לגבי עצמו שראה גוף המעשה מ"מ כיון שהיא אסורה מצד א"א א"כ גוף הגירושין המה בפסול ולא מהני כלל גירשה בע"א וגם רב פפא מודה ולא קאמר דינו רק בקדושין משו"ה לא הביא הב"י האי חומר' לענין גירושין דל"ש אפ"ל לפסלה לכהונה כנ"ל: הר' ד' וכן האשה וכו' ואין שליח הולכה והבאה צריך עדים דעת רבינו דאשה עושה שליח הבאה ואע"ג שאינה מתגרשת עד שיגיע הגט לידה דהו"ל כמו תנאי מ"מ מיחשב ידו כידה בשעת קבלתו מן הבעל וכבר הוא ברשות' רק שאינה מגורשת עד שהגיע לידה וה"ל כמו שנתן גט לאשה גופא והתנה שיחול לאחר זמן עיי' בפ' המשניות לרבינו על משנה דהכל כשרין להביא את הגט משם משמע שהוציא דינו ועיי' בר"ן ר"פ התקבל שפ"ל כן דשלוחה כמותו והו"ל כאילו הגיע לידה רק דהו"ל כהתנה רק עדיין יש להסתפק מאימתי חל הגט אם הגיע לידה אי משעה שקיבל השליח למפרע חייל רק בתנאי שיגיע לידה או דילמא דאינו חל רק מכאן ולהבא והנפקות' בזה הוא אי בעינן בשעת מסירה לשליח הגט ב' עדים אי נתגרשה למפרע והו"ל קבלתה רק קיום התנאי א"כ צריך עדים בשעת קבלת השליח ולא הנתינה לה אבל אי מתגרשת רק מכאן ולהבא ולא פעל קבלת השליח רק דלהוי הגיע הגט מידו לידה א"כ אפשר דבעינן שני עדים בשעת מסירה לה א"כ בנקרע הגט בנתיים דאי מעכשיו חל א"כ אפ"ל נקרע מגורשת וכד דייקנן בדברי רבינו יש לדקדק מדכייל בה' ה' שליח הולכה והבאה בחדא שאינה מתגרשת רק משהגיע גט לידה משמע דאינה מגורשת רק מכאן ולהבא, והנה לולי דמסתפינא איכא ליישב מה שהק' הראשונים על הערוך הביאו התוס' גיטין ע"ח ע"ב ד"ה ואת לא תעביד דגם בחצר בעינן דלימטי גיטה לידה, וכל כמה שלא הגיע לידה אינה מגורשת ומקשים עליו מהאי ר"פ הזורק תיזל ותיחד ותפתח אלמ' דלא בעינן הגיע לידה, ד"ל דס"ל דנעשה חצר רק שליח הבאה ותורה ריבה אך דחצירה כידה רק דלא להוי כטלי גיטיך מעג"ק ולהוי הגיע מידו לידה אבל מ"מ בעינן הגיע לידה רק שמגורשת למפרע א"כ התם באמת החזיקה למוצאי שבת בגט ואף שמת הבעל בשבת מ"מ יכולה היא לקיים תנאה לאחר מיתה ותה' גט למפרע משעת שמוכח בחצירו דלמפרע מגורשת והו"ל כמו מעכשיו ולאחר ל' יום דאם מת בתוך כ' יום דלא מיקרא גט לאחר מיתה, מ"מ הדבר צ"ע אמאי א"צ שליח הבאה בפני עדים מינוי שליחותו כיון דג"כ נתפעל מעשה חדש ונגמר הדבר, ודע דלפי ס' המרדכי סוף פרק האומר דשליח קבלה יכול לעשות שליח ולא מיחשב מילי משום דהו' גמר הדבר ומיקרי מעשה לפי"ז שליח הבאה אין יכול לשוי' שליח דהא עדיין צריך אחריו מעשה מסיר' לידה ועדיין ליכא רק מילי, ומ"מ בחצירה שזרק לה שהוא מכבר שלה כיון דיש לבעל פירות בגו' א"כ הא מוכח עדיין ברשותו מ"מ ידה ג"כ הוא א"כ הו"ל הגיע מידו לידה רק שאין קנין שייך בו א"כ לפי דברינו מאי מקשה הש"ס ריש הזורק חצירה מה שקנתה אשה קכה בעלה הא משכחת שפיר כיון דאח"כ צריך הוא באמת שיגיע לידה הגט א"כ הו"ל רק הזורק לחצר לרשותה אבל לא מתגרשה עדיין א"כ א"צ לס' גיטה וחצירה באים כאחד, רק הא לית' כיון דעכ"פ גם רשותו דבעל הוא א"כ לא מיקר' נתינה מידו לידה דבעינן שיתהפך מידו לרשותה והכא עדיין זרקו לרשותו ועיי' בקידושין דף ח': הל' ז' הכל כשרין להביא את הגט חוץ וכו' ועבד, דעת רבינו לפסול עבד להולכה ולקבלה כשיטת רוב הראשונים ושיטת הר"י מגא"ש הביאו הר"ן שם סוף פ"ב דגיטין דהא דפסול ר' יוחנן עבד רק

לקבלה אבל לא להולכה והסביר הרמב"ן דס' היא דהא פסולו הוא רק משום דלא שייך בתורת גיטין וקידושין א"כ דוקא בשליח קבלה שנתרבה מטעם יד א"כ בעינן שייך באותו מילת' משא"כ בשליח הולכה דהו"ל כמו שאר שליחת ולא מטעם יד רק התורה גלי לן ששליח יש בידו לעשות הפעולה מה שמצוהו המשלח משא"כ שלוחה דאשה מטעם יד דהא בידה כתיב והנה לפי מה שבארנו במקום אחר דגם בגט דבעינן ונתן בידה רק כשמגרשה בע"כ משא"כ אי מגרשה מדעת' דבתורת קנין נגעו בה א"כ א"צ השליח לרבות מטעם יד רק מטעם שליחות ועיי' בפ"י דף כ' ע"ב בחי' לגיטין א"כ לפי"ז בכה"ג לפי ס' הרמב"ן יכול להיות אפי' שליח קבלה והכה יש קצת להסביר ס' הש"ס דבעינן דהשליח שיהי' שייך במילת' דהנה עיי' בשיטה מקובצת ב"מ דף י"א ד"ה כהן דאמר לישראל צא וקדש לי אשה גרושה שהק' אמאי לא קאמר כהן דאמר לכהן ות' דכהן הו"ל בר חיוב' כיון דשלוחו כמותו ושייך הכהן באיסור זה א"כ הו"ל גם הכהן עובר בזה הלאו עיי"ש שמדבריו מוכח דדבר שליחת דמטעם יד נגעו בה אמרינן להיפוך ג"כ כמו דשלוחו כמותו כמו"כ אמרינן דהמשלח הוא כשליח כמו התם לענין עבירה דלא יקח רק בישראל ל"ש לאמר דיתחדש ע"י שליחות איסור חדש א"כ כיון דגם הכא מטעם יד איתרבאי בעינן שיהי' השליח כאשה והא הכא העבד אינו בתורת גיטין והאיך יחשב הוא כמותה, והנה בשליחת הולכה בקידושין בוודאי יש יותר סברא לומר דבעינן גופו כגופו יותר משליח הולכה דגנו דהא בגט ליכא רק מעשה קוף בעלמא מסירת הגט אבל לפי רוב הפוסקים וגם לדעת רבינו א"צ לומר כלל הרי את מגורשת רק הכתיבה בגט היא אמירה א"כ כל המעשה כגמר ע"י הבעל דהא לא צריכין השליחת רק כמו לממון דלהוי כמו אם הבעל שלח ע"י שליח לתת לה הגט בפקדון דג"כ מהכי דלא להוי טלי גיטיך מעג"ק משא"כ בקידושין דבעינן אמירה א"כ ע"כ צ"ל דהוי שלוחו כמותו ממש ובזה מיושב קו' הב"ש שהק' בסי' ל"ה בה' קידושין דאמאי לא הביא הב"י שיטת הר"י מגא"ש שם בה' קידושין כמו שהביא בה גירושין די"ל דהתם בקידושין גם הר"י מגא"ש מודה דליכא חילוק בין הולכה וקבלה ועיי' בשעה"מ פ"ו מה' גירושין מה שתירץ, אבל רבינו פוסל עבד גם להולכה אזיל לשיטתו דס"ל פ"ג מה' אלו דעבד פסול אפי' לכתובת הגט משום דבעינן שליחת בכתיבה א"כ חזינן אף דביודאי לא הי' רק מתורת שליחות ואפ"ה פסול משום דליכא בתורת גירושין א"כ לא גרע שליח הולכה מזה השליח לכתובה רק לפי סברתינו לחלק בין קידושין לגירושין י"ל דגם שליחת דכתיבה עדיף טפי משום דג"כ בעינן כמו בשליח הילכה בקידושין אמירה בעינן הכא מחשבה מלבד מעשה הכתיבה דהא בעינן כונה לשמה משא"כ בנתינה דא"צ לכלום רק קצת גילוי שבעל שלחו לגרשה: והנה הרא"ש הביא שיטת הראשונים דמי שפסול להלכת הגט דפסול להוליך גט לשליח שמנה הבעל לתת לאישה דבעינן שיגיע הגט מיד הבעל ליד שלוחו והרא"ש חולק כיון דליכא רק מעשה קוף בעלמא אמאי יפסל ועיי' שם במרדכי שהביא רא'.

לשיטת הרא"ש מהאי דערובין, והנה באמת השיטות הפוסלים מרפסין איגרא דמהיכא תית' בעינן שיגיע הגט מיד הבעל לשליח כיון שמינה השליח א"כ הוא כמותו א"כ כיון שנטל הגט המונח אפי' ע"ג קרקע כשר דאטו אם הבעל הניח הגט בקרקע דיפסל ובהדי' תכן האומר כל השומע קולי יכתב גט לאשתי כותבין ונותנין אף שלא נתן הבעל כלל

להשליח מידו לידו רק כיון שמינה אותו שליח א"כ נעשה כגופו ויכול ליטל הוא ואף דהתם אף סלא הקנה הסופר כלל הגט לבעל מ"מ כתב הטור בשם הרמ"ה כיון דבמקום הבעל קאי א"כ הו"ל כמו אם הקנה לו הגט ג"כ אף אם דבלא כתב השליח הגט רק אחר כתבו בעינן שיגיע לידו דבעל קודם שיגיע לשליח הולכה היינו דלהוי שלו אבל מ"מ אינו פסול משום דלא הגיע מידו ליד שליח וגם הסופר המוסר לשליח הולכה לא עשאו הבעל שליח ליתן לזה השליח הולכה אע"כ הדעת נוטה כס' הרא"ש: הל' ז' הכל כשרין להביא את הגט אפי' נשים אבל הפסולין בעבירה מדברי תורה הרי המה פסולין בד"א כשנתקיים הגט בחותמיו אבל אם לא נתקיים הגט הרי זה אינו גט והטור הוסיף אינו גט כלל, והשיג הראב"ד וכן הרשב"א בחי' ריש גיטין אמאי פסול בנתקיים בחותמיו וכן הק' הרא"ש וכ"ל דס' רבינו הוא דבאמת מדאוריית' א"צ קיום כלל דהא לא חציף אינש לזיפוא רק מדרבנן בעי קיום ואנן קיי"ל עדים הבאים להעיד ונמצא אחד מהם קרוב או פסיל עדותן בטלה א"כ אף שנתקיים כיון גם השליח המביאו הוא אומר שהוא כשר ואינו מזויף והוא פסול בעבירה מד"ת א"כ גם הקיום של האינך לא הו' כלום ופסול מדרבנן כמו אלו לא נתקיים ואכתי יש לדקדק א"כ בסוף הלכ' אמאי כתב שהוא אינו גט כיון שאינו צריך קיום רק מדרבנן, רק י"ל דהנה לכאורה סברתנו אינו דנימא דהו"ל עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה דהא לפי ס' הרא"ש שהבאנו לעיל בה' א' ריש פרק השלח דשליח הולכה במקום הבעל קאי ואין מצטרפין אפי' לענין ב' עדים לענין אין דבר שבערוה פחות משנים א"כ הא הש"ס בסנהדרין דף ט' הקשה דהרוג יציל ות' הש"ס במקיימ' הדבר הכתב מדבר דאל"כ הו"ל כל עדות אחד מהם קרוב היינו ההרוג, לפי"ז הבעל דבר אינו מצטרפין לעדות שיתבטל ע"י א"כ כיון דאכן קיימן בסברת הרא"ש דהו"ל במקום הבעל א"כ אינו כפסול הקיום של שאר עדים רק מ"מ יש לפסול מדרבנן כמבואר לקמן, אבל מ"מ אתי שפיר בזה סוף דברי רבינו שכ' אם לא נתקיים אינו גט והק' הראב"ד אמאי אינו גט הא הו"ל עכ"פ ספק דילמא באמת יביא עדים ויקיימנו וכתב הב"ש דרבינו לשיטתו אזיל דס"ל דכל שטר מדאוריית' אינו כלום דמפיהם ולא מפי כתבםכתבם רק בגט הקילו א"כ כיון דאיכא שלא כדין הו"ל פסול מדאוריית' דהדרא לקמיית' מ"מ עדיין ק' אי אתי עדים וקיימו א"כ הו"ל להכשיר ולפי דברינו ניחא דכבר הערנו לעיל דאם סילק הגט מידו ונסתלק משליחתו שוב יכולין לצרפו לעד שוב ליכא במקום בעל א"כ בסוף ה' רבינו דמייר' בשעת נתינה לה ליכא עידי קיום ושוב כשיבואו עדים אח"כ שוב ליכא הוא שלוחו דבעל א"כ אזדה לה ס' הרא"ש ושוב נצרף אותו לקיום א"כ הו"ל עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ולא מהני קיום ושפיר כתב רבינו דגט בטל דל"ל תקנתא, ובנתקיים תיכף בשעת נתינה אף דבאותו שעה אין מצרפין ול"ש עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה מ"מ פסול מדרבנן אטו לאחר נתינה, וגם נ"ל דהכא גם קודם הנתינה מצטרפין אותו לקיומו דגנו אפי' לס' הרא"ש דעד כאן כ' הרא"ש רק בשליח הנותן גט לאשה דבאותו רגע שנותן ע"כ הוא שליח הבעל ובאותו שעה בעינן עידי מסירה א"כ האיך יצורף לעידי מסירה משא"כ קודם הנתינה לענין קיום אין אנו צריכין לדון אותו כשליח די"ל השתא פסק' השליחת וחוזר מן השליחת כיון דשליח הולכה א"צ למימנות בעידי א"כ יכול לחזור קודם הנתינה ורק בשעת נתינה הוא שלוחו ומהני מינוי ראשונה כיון דכונת הבעל שיהי שלוחו א"כ

שפיר יצרף ובוודאי שליח קבלה החוזר בעלמ' משליחתו כיון דבעי עדים במינוי לא מהני ריצוי דידה א"כ בעדים א"כ דצריך גם בתחילת בבא שייך עדות שבטלה מקצתה רק דילמ' לא חזר ודעתו גם באות' שעה להיות כגופו רק הכא ל"ש זאת דאטו אם מינה בעל אחד שליח לקדש לו אשה שוב אין מצטרפין אותו לעד לגירושין של זה המשלח כיון דבמקום הבעל הוא רק לאותו דבר אין מצטרפין אותו לעד לגירושין: ועוד יש ליתן טעם לדברי רבינו דמה"ט הגט בטול אף שבאו אח"כ עדים וקיימו הגט דהא באמת הא דאינו נאמן השליח הפסול בעבירה כשהביא גט לפנינו היינו לענין היתר לעלמא אבל לענין גוף הגט שהוא של בעל הוא נאמן מ"מ בשעת נתינה לענין גוף הנייר להקנות לה הוא נאמן וקנתה היא הנייר באותו שעה דהא כיון שב"ד מאמינים לו אף דליתן לה הגט בלי חלות הגירושין לא הי' דעת הבעל לשלח לו לתת לה מ"מ הפקר ב"ד הפקר וקנתה גוף הנייר א"כ אף שוב שבאו עדים אח"כ וקיימו א"כ מאמינים לשליח שבעל עשאו שליח להוליך לה מ"מ אף שהיא תחזור לו הגט לתת לה הו"ל שטר שנמחל שיעבודו דנתבטל מתורת לשמה, כנ"ל בדעת רבינו: ועוד י"ל דקודם שבאו העדים לקיימו אינה מגורשת וודאי כיון דיש ספק לעדים בשעת נתינה אי גט כשר או לא א"כ הו"ל כמו גירשה בלי עדים וכמו שכתב המרדכי סוף המגרש ויש לחלק ויש בזה סברות עמוקות אשר אין פה מקומו להציגם, והכה בזכרי מדין זה אמרתי לדבר קצת בדברי המרדכי פ' המביא בתרא שכתב יש מן הראשונים סוברים דהיכא דזכות הוא לאשה כעשה שליח לקבלה בלי מינוי שליחת מאשה דניחא לה והק' ממשנה הניחו זקן או חילה נותן לה בחזקת שהוא קיים והא במקום יבם הו"ל זכות א"כ בלא"ה תיכף מגורשת וק' הא האי דינא הוא בעיא דלא איפשט' ביבמות רק י"ל דקו' המרדכי כיון דעכ"פ ספק הוא א"כ נפטר מיבם מצד ספק א"כ פעל עכ"פ רק לפי הכלל דבעינן שליח קבלה בשעת מינוי ב' עדים א"כ אף דזכין לאדם שלא בפניו ונעשה הוא שלוחה הא זכי' מטעם שליחת הוא א"כ בעינן השתא ב' עדים בשעת קבלתו א"כ כיון דיש ספק לעדים דהא הוא בעי' דלא איפשט' אי מיקר' זכות לגבה או לא א"כ הו"ל הנך עדים כמאן דליתנהו א"כ הו"ל מינוי שליחת שלא בפני עדים א"כ לא מהני כלום א"כ מאי מק' המרדכי והנך שיטות מיירי במילתא דאיכא זכות ברור משא"כ בזכות ספק הו"ל כמו מינוי שלא בעדים וצ"ל דס"ל למרדכי דזכי' לאו מטעם שליחת ואפשר דא"צ עדים והדבר צ"ע ועיי' במש"ל מה שמיישב דעת רבינו ועיי' בשעה"מ ובספר גנו פשוט בסי' קכ"ג סעי' ק': הל' ח' הי' השליח קטן כשנתן לו הגט ונתגדל כשהביאו וכו' ה"ז בטל עיי' במשנה גיטין דף כ"ג דקתני רק פסול והנה לא ראיתי לא' מן מפרשי הש"ס מן הראשונים או מאחרונים שיורה לי דרך מאיזה טעם בקטן והגדיל שיהי' השליחת בטל ואמאי לא נימא דמהני מינוי שליחות אלאחר שגדול דהא ל"ד להאי דנזיר דף י"ב דמי שעושה שליח על דבר שלב"ל לא מהני מינוי שליחות א"כ יש סברא כמו דלא מהני דבר שלב"ל בהדבר שנשלח לו ה"ה השליח לא יהי' דבר שלב"ל הא קטן דאינו מחוסר אלא זמן גדלות והוא ממילא קאתי ולא מיקר' מחוסר וכמו שכתב המש"ל בפ' זה ה' ואף לפי מה שכ' המש"ל דכיון דמחוסר שערות א"כ הו"ל כמו מחוסר מעשה הא כבר שדא לן כרגא בעל נודע ביהוד' מהדור תנינא דלא מיקר' מחוסר כיון דאם הגיע לרוב שנותיו בוודאי יהי' גדול אף שלא הביא שערות, רק אי נשו' שיט' גמרא דידן לס' הירושלמי דס"ל דבעינן גם בשליח

הולכה עדים בשעת מנוי שליחת וכמו שפסק הרא"ש שהבאתי לעיל ה' א' א"כ שפיר קתני מתניתן שהוא פסול מטעם כיון דבשעת מינוי השליחת היה קטן השליח א"כ אין מעידין על הקטן אף דהמשלח הי' גדול מ"מ לגבי השליח הוא מינוי שלא בעדים ולא מהני כלום אף שיגדיל וכמו שכ' רבינו בה' ט' לענין קטנה שאינה עושה שליח לקבלה, רק לפי דעת רבינו דס"ל דשליח הולכה א"צ עדים ק' להבין ס' המשנה: והנה לפי דברינו יש לדקדק במשנה דשם דף כ"ג בסיפ' דנקט אבל פיקח ונתחדש וחזר וכו' ולא נקט גונא דתחילתו וסופו בכשרות בגונא דקטן כמו שהתחיל ברישא קטן והגדיל הו"ל ג"כ הכא להתחיל גדול ונתקטן וחזר והגדיל וכ"ת האיך משכחת גדול והקטין הא משכחת כפי שהובא בה"ה פ"ג מה' אישות בשם הירושלמי דאם הי' בן י"ב שנים וי"א ושוב עיברו ב"ד החודש נשתנה הטבע ונעשה קטן, ומסמיך אקרא לאל גומר עלי א"כ בשעת מינוי שליחת הי' גדול והוי עדות העדים עדות מעלי' ואף שאח"כ שכשעיברו ב"ד החודש איגלי מילת' למפרע שהוא קטן מ"מ העדות היא עדות גמורה א"כ כיון דהשתא בשעת נתינה הוא גדול א"כ ליהני עכ"פ מנוי קמיית' מכאן ולהבא: ובמקום אחר הערתי לענין קידושין כה"ג מאי דינו אם קידשה כשהי' בן י"ג שנים ויום אחד ושוב עיברו ב"ד החודש א"כ נעשה למפרע קטן בשעת קידושין אם אח"כ כשהגדיל אי מהני קנינו הראשון דלהוי קידושי דאורייתא, והנה בוודאי י"ל דכל קידושי של בן י"ג ויום אחד אפי' אם לא עיברו ב"ד החודש דנימא ג"כ אינן קידושין משום דהו"ל תולה בדעת אחרים בב"ד דילמא יעברו ויהי' קטן למפרע א"כ אמרינן אין ברירה והו"ל כמו ע"מ שירצה אבא דתלי' בברירה רק י"ל לפי הכלל המסור לנו בדיני ברירה מרבינו הרמב"ן דכל דבר שקיומו של מעשה תליא בשב ווא"ת כגון ע"מ שלא ימחה ל"ש אין ברירה דהו"ל כמו כבר בא חכם ול"ש דין ברירה רק אם קיום המעשה תלי' בקום ועשה כגון ע"מ שירצה אב' שיאמר רוצה אניאני דבעינן שיתחדש מעשה אמרינן אין ברירה א"כ הכא קיומו של מעשה הוא בשב ווא"ת שלא יעברו הב"ד החודש אמרינן י"ב והי"ל קידושיו קידושין גמורין וכבר דברנו בזה הענין בסוגי' דמופלא סמוך לאיש דאוריית' ואין כאן מקומו וגם א"ל, דמ"מ כיון דיש ספק עכ"פ בשעת מעשה הקידושין דילמא יעברו ניהא דבחשש ברירה לא תלי' מ"מ ספק לעדים מיקר' נ"ל דלא מיקר' ספק לעדים רק אם העדים מסופקים בשעת מעשה משא"כ אם העדים אינם מסופקים כלל אף דמעשה הקידושין וגירושין מצד עצמם הוא ספק מ"מ כיון שהם העידו על בירור הדבר ושוב נתברר דמעשה עלים הי' לא מיקר' ספק לעדים, אף דלגבי דידן ספק הוא ול"ש לאמר אוקמ' אחזקה מ"מ לעדים לא הי' ספק רק יש לעיין אי יש כאן סמיכת דעת דאשה כה"ג שהיא לא סמכה דעתה בשעת קידושין רק אי אמרינן כדברינו הנ"ל דאם הגדיל חלין הקידושין הראשונים משום קנינו הראשון ניהא רק מ"מ נ"ל אף דחלין מ"מ בשעת קטנות יכול לחזור מקידושין קודם שהגדיל רק י"ל כיון דחזרה היא מטעם אתי דיבור ומבטל דיבור י"ל דדיבור הראשון בשעת גדלות הי' ושוב לא אתי דיבור הקטן ומבטל דיבור גדול, ולא אמרינן ואתי דיבור ומבטל דיבור אלא בשוין כנ"ל נכון וברור: הל' ט' וקטנה אין עושה שליח לקבלה אף שחצירה קינה לה כגדולה, כיון דשליח קבלה צריך עדים דאין מעידין על הקטן דאיני בן דעה גמורה, והשיג הראב"ד דל"ל לרבינו טעמא משום אין מעידין על הקטן הא בכל שליחת דעלמא ג"כ אין הקטן נעשה שליח ולא

עושה שליח וכ הראב"ד טעמ' דממעטינן מאתם גם אתם אף דהמשלח בעינן כמו השליח בן דעת ועיי' בה"ה, והנה הפכי יהישוע על מתניתן גיטין דף ס"ה קטנה שעשאה שליח אינו מגורשת עד שיגיע הגט לידה כ' דטעמא דרבינו הוא כמו שכ' תוס' דף ס"ד ע"ב ד"ה קטנה דהא דאין הקטן נעשה שליח לאחרים דוקא במילת' דל"ש בה כגון בתרומה משא"כ במיד' דזכי לנפשי' גם לחברי' יכול להיות שליח ה"ה להיפוך נמי הא דאין קטן עושה שליח ג"כ רק מידי דלא מצי איהו למיעבד אבל מיד' דאיהו חזי שליח כמי משו' וקטנה מקבלת את גיטה לאחר מיתת אביה בעצמה יכולה לעשות שליח משו"ה הצריך רבינו לטעמא משום דאין מעידין על הקטן, והנה מקור הדבר נצמח דאין קטן עושה שליח פ' רש"י בקידושין דף מ"ב דהא כל שליחת ילפינן רק מושלח ושלחה והתם קאי הקרא על איש דהא כתיב כי יקח איש אשה דוקא איש עושה שליח אבל לא קטן והנה בוודאי ס' הפ"י קשה להבין אמאי איצטריך קרא לפי סברתו דלא ממעטינן רק מידי דלא מצי איהו עביד בעצמו אין יכול לעשות שליח אבל מידי דחזי איהו בגו' יכול לעשות שליח הא בגדול כמי דיני' הכי וזאת ידעינן מסבר' חיצונה וא"צ קרא, ועד כאן לא כתבו תוס' סברה דידהו רק לענין שיהי' קנון שליח במיד' דשייך בו משא"כ משלח קטן וודאי ממעטינן אפי' במיד' דשייך בו והנה עיי"ש בפ"י שהק' לדעת רבינו דטעמ' משום דאין מעידין על הקטן א"כ קטנה האיך נתגרשה בקבלת עצמה הא בעינן עידי מסירה ואין מעידין על הקטנה, ולי כראה דל"ש אין מעידין על הקטן כמו שביאר רבינו משום דאין בו דעת היינו במיד' דעביד איהו מעשה חדש ע"י מעשה שלו או ע"י צווי שלו כגון הכא מנוי שליחת דשליח קבלה דצריך דעת משא"כ קבלת גט דא"צ דעת כלל דהא אפי' בע"כ איכ' והאי קנין הוא אפי' בע"כ דגזה"כ הוא דבה"ג נתגרשה א"כ מהני עדותן ובאמת רציתי לאמר לפי מה שבארתי במקום אחר דקטן ל"ל הקנאה היינו להכניס לרשות לוקח משא"כ מוציא מרשות יכול והא דבגט אין קטן יכול לגרש אפי' בקידשה ע"י אביו לדעת הר"י ברזילא הובא במהרי"ק שורש פ"ט אף דבגט א"צ קנין של אשה ה"ט באמת מטעם רבינו כיון דעכ"פ בקטן צריך דעת ומעשה אלים לתת לה הגט והוא המקנה א"כ ה"ט משום אין מעידין על הקטן כס' רבינו לפי"ז בקידושין עדיין י"ל כס' הרבינו דלאו משום דאין יכולה להקנות עצמה הקטנה אינה מקבלת בעצמה הקידושין רק כיון דהכא בעינן מעשה אלים הקנאה א"כ בענין זאת אין מעידין על הקטנה, כקידשה בלי עדים כס' רבינו והנה בוודאי א"צ דס' רבינו הוא כמו אין מקבלין עדות שלא בפני ב"ד וה"ה בפני קטן דהו"ל כשלא בפניו עיין בטור ח"מ ס' כ"ח א"כ ה"ה בדבר ערוה בקידושין וגירושין בעינן ג"כ עדים בפניו בשעת מינוי שליחת דהא אם לא ראו העדים את האשה או היא לא ראה אותם הו"ל קידושין בלי עדים, א"כ בקבלת גיטה דקטנה ניהא דהוי שלא בפניה הא העדים א"צ רק שיראו הבעל שהוא המגרש דבעינן רק שהוא יזמינים והא אף דדנין אותה רק נמי שליח קבלה נמי מהני: ואשר לי כראה לישב דעת רבינו כיון דלפי פ' רש"י דלא ס"ל כס' הראב"ד דממעט משליחת קטן משום גם אתם רק מושלחה דמייר' קרא באיש דהא כי יקח איש כתיב עיי"ש ברש"י בקידושין לפי"ז י"ל ניהא דקרא ע"כ מיירי באיש שהמקדש הוא גדול מ"מ המתקדשת היינו האשה איירי ע"כ בקטנה ג"כ ואף דכתב בקרא ויצאה והיתה לאיש אחר ואי בקטנה מיירי א"כ ל"ש והיתה לאיש אחר דבעינן בשעת גירושין ראוי' להוי' הא כבר מבואר בש"ס ר"פ המגרש כיון דאתי לכלל

הוי' מיקר' בר הוי', והיא הוכחת רבינו דע"כ קרא דכי יקח בקטנה מיירי דהנה הירושלמי הק' בסוף גיטין לב"ש דס"ל לא יגרש אא"כ מצא בה ערות דבר א"כ ל"ל קרא לא יוכל בעלה הראשון לשוב לקחתה תיפוק ל"י דבלא"ה אסיר להחזיר סוטת' ות' לעבור בב' לאוין וק' הא אין איסור חל על איסור סוטה דקדים, רק י"ל לפי דעת רבינו דס"ל בפ"ג מה' איסורי ביאה דקטנה שזינתה ברצון תחת בעלה אסורה לבעלה באיסור לאו עיי"ש בראב"ד שהק' הא פיתוי קטנה אונס הוא, ואונס בישראל מישר' שרי וי"ל דוקא פיתה משא"כ אם תבעה היא לו בזה ס"ל לרבינו דלא מיקר' אונס, א"כ משכחת קרא כגון שהי' קטנה ע"י קידושי אביה בשעה שזינתה תחתיו א"כ היא לא היתה בת עונשין ולא חל עלה איסור סוטה והשתא כשגרשה שני הא גדולה היא א"כ מיגו דחל עלה איסור מחזיר גרושה דלגבה לא קדמ' איסור סוטה דהשתא נתגדלה א"כ חל נמי עליו ע"י כולל א"כ עובר בשני לאוין א"כ ע"כ איירי בקטנה ורבינו משמע דס"ל כב"ש א"כ ליכא מיעוט דקטנה אינה עושה שליח וע"ז כתב רבינו דמשום דאין מעידין על הקטן וקרא דכתיב ושלחה שהיא עושה שליח היינו שליח הובאה שאין צריך עדים במינוי, רק צ"ע אי בקטנה מייר' הא' תקבלה קידושין מבעל שני ואפשר לשיטת רש"י דאביה יכול לקבל גיטה בנשואה ה"ה קידושיה: הל' ז' הבעל ששלח גט וכו' ואמרה יהי פקדון אצלך או תהי' מקבל וכו' הרי זה ספק מגורשת עד שיגיע הגט לידה היא מגורשת בוודאי מקור הדין נובע מש"ס גיטין דף ס"ג ע"ב עיי"ש וטעמ' דפסול משום דלא חזרה שליחת אצל הבעל והנה יש לדקדק בדברי רבינו דכתב דאם אמרה להוי פקדון בידך הז"ס מגורשת, והנה והנה יש ב' מיני שליחת לקבלה א' דאומרת לו שתיכף מתגרשת בקבלתו וא' דאינו רק שליח דידה לקבלו בתורת פקדון לענין מאי דאי אתי אח"כ לידה דלא להוי טלי גיטיך מעג"ק דהנה הר"ן בפ' הזורק כתב דאם הגיע מידו דבעל לידה מתחלה אפי' בתורת פקדון ושוב מגרשה בו לא מיקר טלי גיטיך מעג"ק א"כ כיון דנעשה שלוחה לקבלת הפקדון מיד בעלה א"כ כעשה לענין זה כגופה וזאת השליחת אינו מטעם יד וא"צ אפי' בפני עדים המינוי ול"ד לשליח הבאה דמתחלת קבלתו נעשה לקבלה בתורת גירושין משא"כ זה שנעשה שליח רק לקבל בתורת פקדון, והנה טעמ' דחזרה שליחת דפסול בגט הסביר הריטב"א בחי' משום דהו"ל טלי גיטיך מעג"ק וע"כ כונתו היא דהא מצינו דאם הקנה לה חצירו המוכח בו הגט לא מיקר' טלי גיטיך מעג"ק פי' בתוספ' ר"פ הזורק כיון שנשתנה רשותו לרשותה הו"ל נתינה מידו לידה ומ"ט הכי פסול וצ"ל דכיון דשליח קבלה צריך עדים א"כ ע"כ צריכה להמנות בפני עדים א"כ כיון דצריך לומר הרי את מגורשת מדאוריית' לפי שיטת רוב הראשונים א"כ ע"כ בשעת מינוי אי אפשר לאמר דבאותו רגע תהי' מגורשת דהא מחוסר אמירה ולא אתי הגירושין רק לאחר אמירה א"כ כבר בשעת מינוי פסק שליחתו ולא הי' שליח הולכה בשעת אמירה רק שליח קבלה ואף דמ"מ הדבר קשה להבין שיהי' זאת טלי גיטיך כיון דמ"מ בשעת אמירה עכ"פ נעשה ידו כידה א"כ הו"ל בא תיכף מידו לידה רק מטעם אחר הוא פסול דבשעת אמירה הרי את מגורשת הוא כבר שלוחה ולא שליח בעל א"כ אטו אם שלוחה אומר הרי את מגורשת דמהני והא בעינן ששליח הולכה יאמר שהוא במקום הבעל, ואין לאמר ניהא דבשעת מינוי נעקרה השליחת הולכה של בעל ונעשה שליח קבלה ותיכף הו"ל כאילו הגיע לידה ונימא דכיון דאפי הנך שיטות הסוברים דצריך לומר מדאוריית' הז"ג מהכי

אפי' לאחר נתינה א"כ נימא כיהא דלענין מעשה של שליח הולכה לענין נתינה נעקרה לקבלה מכל מקום לענין הדיבור שהיו ענין בפני עצמו ששליח בפני עצמו לענין זאת קיים והו"ל שלוחו של בעל לענין אמירה ואטו נימא דשנים אין יכולין לעשות שליח אחד לשני דברים א"כ היא עשאה שליח לענין קבלה היינו מעשה קבלתו והוא לענין אמירה, הא לית' לפי ס' הר"י טראני סי' קכ"ו בחלק א' דכתב דמילי לא מימסרן אפי' לשליח ראשון היינו צריך השליח למסרו לאחר היינו כמו לאשה לא מימסרן עיי' בחי' בסוגי' דאומר אמרו וכ"ל הא דמהני שליחת בנתינת הגט על אמירה הרי את מגורשת משום דנלוה אצלו מעשה הנתינה ולא מיקרא מילי ואי אמרת דנעקרה שליחת הולכה בשעת מינוי' באותו רגע ונעשה שליח קבלה א"כ מעשה הנתינה כגמר ונשאר רק שליח אמירה לבד א"כ הו"ל מילי, א"כ לפי דברינו איך כתב רבינו דאם הגיע לידה מגורשת בוודאי כגון דע"כ צ"ל שחזר מן שליחת הולכה בשעת המינו' א"כ מאי מהכי הגעת לידה דהא בשעה שהגיע לידה לא בא משליח הבעל, והכה בוודאי אין האשה יכולה לשוי' הבעל גופא שליח קבלה דידה שתהי' מגורשת בלי הגעת גיטה לידה מטעם כיון דבעינן שיצא הגט מרשות הבעל לרשות אחר א"כ ניהא דנעשה שלוחה מ"מ הא אף רשותו הוא א"כ מוכח ברשות הבעל לא מהני מינוי שליחת רק דלהוי כאילו קבלה היא מ"מ אינו יוצא מרשותו וכמו שאין המוכר יכול לזכות בממכרו לאחר שבביל הלוקח דבעינן הגיע לידו בדבר שצריך משיכה ואינו קונה הלוקח עד שיגיע לידו, ה"ה הכא ועיי' במהר"י טראני סי' דמי שעשה שליח למכור איזה חמץ שאין השליח יכול לקנות לעצמו אותו החפץ וצריך הוא לשוי' שליח כיון שהוא במקום המוכר קאי, א"כ לא מהני עד שיגיע לרשות אחר, ואף שיכול לחזור משליחתו, א"כ לא הו' כהגיע מיד המוכר ליד הלוקח, ועיי' ס"פ המביא בתרא גמרא ד"ה דאמר לה הוי שליח להולכה עד דמטית התם וכי מטית התם הוי שליח לקבלה וקבלי את גיטיך דמק' הש"ס והא לא חזרה שליחת אצל הבעל ג"כ כונת הש"ס דבעינן שיגיע מרשות בעל לרשותה וק' כיון דעכ"פ הגיע מרשות הבעל לרשותה והא אפי' לפקדון מהני א"כ אמאי גרע האי שליח להולכה ממי שנתן לה בתורת פקדון, תי' הש"ס דאמר לה מכי מטית התם שוי' שליח לקבלה ובמקום אחר כתבתי שאין להק' אמאי לא נימא כל מידי דאיהו לא מצי עביד שליח לא מצי משו' והכא איהי לא מצי לקבל דבעינן חזרה שליחת אצל הבעל האיך יכולה שוי' שליח: ועיי' בסוג' דאומר אמרו דהערנו דאי אמרינן בעינן שליחות בכתיבת הגט לא שייכה עדין בחתומיו זכ"ל מטעם חזרה שליחת אצל הבעל דהאיך יעשו שלוחים לאשה ולבעל בפעם אחת, רק לפי שהסברתי טעמא הוא משום לא חזרה שליחת הו"ל בלי אמירה הרי את מגורשת א"כ ל"ש זאת לענין כתיבה, רק עדין צ"ע לענין כונת לשמה ועיי' בתוס' רי"ד קידושין דף וי"ו ועיי' במקנה בקידושין דף כ"ד: הל' י"ד שליח שהביא גט צריך ליתנו לה בפני שנים ואותן השנים צריכין לקרותו לא קראו וזרקתו לים הרי זו ספק מגורשת והשיג הראב"ד על דברי רבינו כיון שאמר בפני נכתב א"כ נאמן השליח כבי תרי שהוא גט א"כ אמאי צריך למקרי והנה עיי' בש"ס גיטין דף י"ט ע"ב בתוס' ס"ל דאפי' לא קרא כלל בבעל שנתן גט ליכא רק חששא דרבנן ועיי' בב"ש סי' קל"ה סיק"א דמשמע דס"ל לפי הנך שיטות דבעינן עידי מסירה דפסול מדאוריית' דכיון דלא ידעו בשעת נתינה אי גט הוא או לא אבל אם קראו לאחר נתינה כשר אף דבשעת נתינה הי ספק לעידי מסירה,

והכה דברי רבינו נכונים דהכה לא מצינו דהאמינו חכמים לשליח על גוף הדבר שגט בידו וחיישינן דילמא שטר אחר הוא ולא האמינו חכמים כבי' תרי רק אי ראינו גט בידו וע"כ כיון דלא חציף אינש לזיופא ע"כ בעל נתן לו הגט ושוי' שליח וסתם ספרי דדייני מיגמר גמיר' א"כ הוא רק חששא דרבנן דילמ' זייפו או דילמ' נכתב שלא לשמה וע"י האמינו לומר בפני נ' לשמה ובפנ"ח שאינו מזויף משא"כ אי עדיין לא ידעינן כלל אי גט בידו מהיכ' תיתי נאמין לע"א בדבר שבערוה להתיר א"א הא אין ע"א נאמן אפי עומד להתברר דדילמ' יקראו ויראו אם הוא גט או לא והא אפי' הבעל גופא אם נתן לה אינו נאמן רק יש להמליץ בעד הראב"ד דס"ל כמו דרשא דספרי הובא בפ"י דף ג' שכתב לא יקום ע"א באיש לכל עון באיש הוא דאינו קם אבל קם היא לעדות אשה ופי' הפני יהושיע היינו אם מתחלת עדותו לא בא להתיר א"א רק מסיח לפי תומו לאמר מת בעלה של זה שוב מתירין ע"פ עדותו אם בא האשה להנשא וכעין זה כתב רבינו פי"ו מה' סנהדרין שאם ע"א אמר חלב הוא זה ושוב אכל אחד והתרו בו בשני עדים לוקה אף דלא איתחזק עיקר הדבר רק בע"א א"כ י"ל אם בא השליח ואומר גט זה הוא בוודאי נאמן כיון דבשעת אמירתו עדיין אינו מתיר א"כ א"צ עדות נאמנות השליח כבי' תרי רק בשעת נתינה דבאותו רגע הוא אומר בפ"נ ובפנ"ח ובא להתיר וע"ז צריך לומר לומר שהאמינו אותו כבי' תרי ועיין בר"ן דאפי' אין יכולין העדים לקרות מאחר רק הם בעצמם יקראו הר' ט"ו עבר השליח ונתן לה בינו לבינה יחזור ויטלנו וכו' עיי' בה"ה שכתב דחשש רבינו הכא לשיטת הגאונים דפסלו כשנתן בלא עידי מסירה ולא ביאר טעמו מ"ט חשש הכא דוקא ונ"ל כיון דרבינו מודה דבעינן עכ"פ שיתן לה בפני שנים כמבואר בהדי' בפ"א א"כ בשלמא אם הבעל נותנו בעצמו א"כ כשר משא"כ אם שליח נתן אמרינן בדעתו דבעל וכונתו שיתן בכל ענין היותר טוב א"כ אין לו לשנות משליחתו דבעל משו"ה עכ"פ צריך ליתנו לה בפני שנים מ"מ אם מת השליח בוודאי כול' האי לא הקפיד הבעל כיון דדעתו לגרשה, ועוד נ"ל להסביר טעמו דרבינו היא דבאמת השליח שהביא וצ"ל בפי נכתב לשמה מק' הש"ס האיך נאמן הא אין דבר שבערוה פחות מב' ות' הש"ס סתם ספרי דדייני' מיגמר גמיר' א"כ סמכינן אשליח כיון דליכא רק חששא מ"מ מה שיכולין לתקן בלי נאמנות השליח תקנו א"כ בוודאי יותר טוב כיון דלדעת רבינו אם לר"א אף עידי מסירה, אבל עידי חתימה נמי כרתי כמבואר בפ"א א"כ בוודאי בעינן ג"כ חתימת העדים לשמה מדאוריית' כמבואר ברשב"א וכדמשמע נמי מלשון רבינו בפ"ג שכת' מזויף מתוכו בחתימ' העדים הוא רק פסול דרבנן כיון דנמסר בפני עדים משמע אבל בלי עדים הוא בטל מדאוריית' א"כ אי לא ימסור השליח בפני עידי מסירה א"כ בעינן נאמנותו לענין לשמה גם על החתימה נאמנות על פסול דאוריית' דהא כיון דשייך לגט וליכא עידי מסירה, א"כ בעינן לשמה מה"ת א"כ שפיר אמרינן דוודאי צריך לתת בפני עדי מסיר' א"כ פסול לשמה לענין חתי' הוא רק מדרבנן כשיטת רבינו בפ"ג א"כ אין אנו מאמיני' לשליח רק על פסול דרבנן ומה שיש לנו למעט לסמוך על עדות השליח ממעטינן משא"כ אי מת השליח כיון דאי אפשר בענין אחר א"כ הו"ל כאמונתו לענין לשמה על החתימ' כמו על הכתיבה כנ"ל נכון בדעת רבינו וסברה נכונה היא לפענ"ד, ובזה יובן נמי ריש גיטין מימר' דש"ס כיון דאמר מר בפני כמה נתנו לה בפני שנים וג"כ לא אתי לארועי' נפש' דאם נותן לה שלא בפני עדים ל"ש מידק דייק דאם

יכחישו אותו יאמר שלא הוא נתן לאשה הגט מכחישה משא"כ אם נתנו בפני עדים מידק דייק: ט"ז שליח שנטל הגט וכו' או ששלח אחריו שליח לבטלו, והנה דעת רבינו דמבטל שלא בפני שליח בעינן בפני ב' כמבואר בסוף ה' וטעמ' דביטל בפני ב' בעי או מטעם שאין דבר שבערו' פחות מב' כמבואר בתוס' ריש השולח ואף דלדעת רבינו דסובר דלא כירושלמי דמינוי שליחת של השליח הולכה גופא א"צ בפני ב' דלא מיקרי דבר שבערוה דהי' רק התחלת הדבר מ"מ צריך לבטל שליחת של השליח בפני ב' דהשת' עדיף כיון דהשת' שלוחו הוא וידו כיד בעה"ב לגרש והוא רוצה זאת לעקור בעינן בפני ב' ועדיף השתא הביטול מהמינוי והנה בוודאי אף לדעת הירושלמי דשליח הולכה אין צריך בפני עדים מ"מ השליח הנשלח לבטלו צריך למכות בפני ב' דאל"כ ק' הא בשלח שליח לבטל השליח, א"כ בזאת המינוי גופ' היינו ביטל למה לי אם הגיע השליח לשליח הראשון או לא רק אי לא בעינן מינוי של שליח שני בפני ב' ניחא דבעינן ביטלו של שליח ראשון בפני שנים א"כ לא מהני מה שביטל בפני זה רק עדיין יש לעיין דהנה בוודאי אף אי בעינן מינוי של שליחת שני ג"כ בפני ב' מ"מ אין השליח מן השכים ולגבי זה השליח ראשון שאנו דנין לענין ביטל שלא בפניו יצורף כמי זה השליח שני, והנה בירושלמי מבואר ריש פרק השולח דבעינן ביטל בפני ב' גם קודם התקנה מצד הדין לר"ל דס"ל בקידושין דף י"ט דלא אתי דיבור ומבטל דיבור והכא הא מהני ביטל שלא בפני השליח ות' דבפני ב"ד שאני דאליה לבטל דיבור אף לר"ל, והנה המש"ל מסתפק אי שליח ראשון שוי' שליח שני אי יכול לבטול ג"כ והנה דעת נוטה כיון דשו' שליח נסתלק כבר משליחותו ושוב הוא כאינש דעלמ' ול"ש גבי דידי' אתי דיבור ומבטל דיבור שחוזר ממינו' שלו כיון דבשעת דיבור שני הוא אינש דעלמא דבשעה דיבור הראשון קאי במקום בעל והשת' הוא בא רק מצדו ופשיטא דלא אתי דיבור של זה ומבטל דיבור של זה היכא דליכא זכות בהאי דבר רק באשה שחזרה בתוך ל' יום פי' רש"י בגיטין ריש השולח מרצונה שהסכימה מתחלה לקדשה וממילא גם דיבור נתבטל מה שאמר לה הרי את מקודשת אע"ג דהכא ג"כ יכול הוא לחזור משליחתו משא"כ אי במינוי שליח שני כבר נסתלק כוחו, ועיי' בפ"י מה' אשות ה' כ"ג המקדש על תנאי וחזר וביטל התנאי אפי' בינו לבניה ס"ל לרבינו דמהני והראב"ד השיג עליו וכו' הר"י טראני בסי' על הר"ן בקידושין דרבינו והראב"ד אזלו לשיטתייהו דרבינו סובר דשליח הולכה א"צ להמנות בעדים דלא מיקר' דבר ערוה ה"ה ביטל התנאי והראב"ד ס"ל דמינוי שליח ג"כ צריך בעדים בקידושין וכשיטת ירושלמי בגט א"כ ה"ה בטל התנאי לקיום המעשה, והנה אע"פ דמי שמגרש אשה ע"ת דע"מ שתתני לי מאתים זוז דא"צ לקיים תנאה בפני עדים כיון שנתן לה הגט מתחלה בפני עדים סגי אפ"ה אם מחל לה התנאי לקיום המעשה הצריך הראב"ד שיהי' בפני ב' כיון דהשת' מוחל לה התנאי דאפי' לא תיתני לי מאתים זוז ג"כ תהי' מגורשת א"כ הו"ל השת' כמו נתינה חדשה וקידושין אחרים מ"מ נ"ל בגט בוודאי א"צ דהא גם בגט מהני ביטל התנאי רק מתחלת לא מהני משום לצעורי קמכוין, היינו דלדעת רבינו דס"ל דגוף המסירת הגט א"צ בפני עידי מסירה דעדי חתימה נמי כרתי א"כ בוודאי א"צ לעידים בביטול התנאי והכא גם הראב"ד מודה מדלא השיג על דברי רבינו בפ"א: והנה לדעת הראב"ד דבעי לענין ביטל לקיום המעשה בפני עדים וגם לענין ביטל התנאי לביטל המעשה תלי' אי התנה בתנאי דע"מ או מעכשיו או לא דבתנאי דמעכשיו א"כ

הוא בא לעקור הגירושין מהשתא בוודאי בעינן בפני ב' ופשיטא דלר"ל דס"ל דלא אתי דיבור ומבטל דיבור א"כ הא דמהני חזרתו צ"ל בוודאי כס' הירושלמי הנ"ל דבעינן ביטל בפני ב"ד דאלים רק הדבר צ"ע באמת בס' הירושלמי כיון שהוא סובר דבעינן מינוי השליחת של שליח הלכה ג"כ בפני עדים א"כ מאי מהכי ביטול בפני ב' דאתי דיבור של ב"ד ומבטל דיבור הא דבור של ראשון היה ג"כ בפני ב"ד, רק צ"ל דסובר הירושלמי כיון דמינוי ראשונה בפני עדים הו' מטעם דבר דבר מממון א"כ צריכים הנך ב' משום עדים ואין עד כעשה דיין משא"כ בביטל לס"ל כס' הנ"ל דביטל יהי' דבר שבערוה דלבעי בפני ב' עדים א"כ אתי הנך ב' בתראי שמבטל בפני מצד בית דין ומבטל דיבור ראשון, משא"כ לדעת רבינו דבמסירת הגט א"צ עידי מסירה כלל רק בעדי חתימה סגי א"כ ל"ש לומר דלא אתי הביטל של התנאי לבטל הגטי לעקור מילת' דמתעבד' בפני ב"ד דהא ליכא עידי מסירה רק עידי חתימ' והנה לולי דמסתפינא אמינא דטעמ' דלר"ל דבעי עידי מסירה הוא מטעם הדין אפי' בלי ערות דבר היינו בגט דהא כל הגט מבטל הדיבור של הקידושין אף דאינו עוקר למפרע דהא עכ"פ מקודשת הית' עד השתא רק השתא נפסק כח הדיבור ול"ד לכל דיבור המבטל דיבור דר"ל דהתם עוקר לגמרי מ"מ"מ עקירה מכאן ולהב' הו' נמי עקירה, וא"ל דהו' נתינת הגט הי' מעשה הא מעיקר' נתינת כדף קידושין נמי הי' מעשה ולא אישתייר רק הדיבור של הרי את מגורשת ואפי' לפי דעת רבינו דס"ל דלא צריך מדאוריית' כלל לאמר הרז"ג דהכתיבה בגט היא במקום אמירה, רק אי מגרשה בפני ב' א"כ הו"ל ב"ד ואתי דיבור ומבטל דיבור לפ"ז א"צ להיקשא דדבר דבר לענין גירושין רק לענין קידושין ונ"ל דבכה"ג דלא אתי דיבור האחרון רק לארוי' מקצת הדיבור אדרבה גם ר' יוחנן מודה דלא אתי דיבור ומבטל דיבור כיון דהאי מקצת הנשאר לא אמר לה מתחלה דהא מתחלה כולה דיבור אמר והשתא דעוקר מקצתה א"כ ע"כ יעקור כולו דלא פלגינן דיבור' ולכול' אין כונתו לבטל א"כ בעינן לעקור ע"י ב"ד, רק השתא דגלי לן קרא דיכול לגרשה א"כ י"ל דמתחלה כוכת האשה הוא רק עד אותו זמן תהי' מקודשת שהוא ירצה לגרשה כיון דבלא"ה בידו לגרשה א"כ הי' מעיקר' הדיבור רק עד אותו זמן רק הא דבעינן גט מטעם דקדושת הגוף לא פקע' בכדי כמבואר בנדרים דף כ"ט דאי אמר היום את אשתי ולמחר אי את אשתי דלא נפק' בלא גט א"כ אף דכונת המקדש והמתקדשת רק עד אותו זמן ואף דל"ש בכה"ג ברירה לומר דמ"מ מקודשת לגמרי דאין ברירה בדבר שבידו ל"ש ברירה כמבואר ברש"י ר"פ כל הגט בסוגי' דברירה רק ה"ט דבעי גט אף דהשת' דגלי לן קרא דמצי מגרשה ואף דכונת שניהם רק עד אותו זמן מ"מ מקודשת היא לעולם דקדושת הגוף לא פקעה כבדי מ"מ לא שייך דבעינן בפני ב"ד משום דלא אתי דיבור דהשתא דבשעת קידושין אין כונת הדיבור רק עד אותו זמן ובזה יש להסביר הנך יש מפרשים מובאים בשיטה מקובצת בכתובת דף ג' דהא דאמרינן אפקעינהו רבנן לקידושין היינו מכאן ולהבא עיי"ש וא"ל דניהא דכונת שניהם הי' עד שעת שירצה הבעל לגרשה מ"מ הא לא אחרו בפירוש דאפי' אמרו הא בעינן ת"כ וכל דיני תנאים ליש מן הראשונים גם בתנאי דמעכשיו י"ל הכא ל"ש ת"כ כיון דגילוי' מילת' כל דהו מהני דהא כל הסבר' הא דלא אתי דיבור ומבטל מעשה של הקידושין עד דאיכא תנאי גמור דומי' דתנאי ב"ג וב"ר והכא הא המעשה עכ"פ קיים אפי' אם יתנה שתהי' מקודשת עד אותו זמן מ"מ לא פקעה

בכדי ומקודשת אפי' לאחר זמן ולא אתי פלג' מילת' הגילוי מילת' רק לענין הדיבור דלא הי' כונת הדיבור רק עד אותו זמן רק המעשה ממילא מתפשט גם לאחר כך א"כ לענין הדיבור מהכי גילוי מילת' ממילא בוודאי ל"ש לאמר דלא אתי דיבור ומבטל כיון דאין כונת הדיבור הי' רק עד אותו זמן: הל' ט"ז שליח שנטל הגט וכו' או ששלח אחריו שליח וכו' עיי' בב"י סי' קמ"א שהביא בשם ירושלמי דגם אם מבטל בפני שליח צריך לבטלו בפני ב' ורבינו סובר דא"צ לבטל בפני ב' רק שלא בפניו ועיי' בב"ש סי' קמ"א סי"ק צ"ב שהק' על הירושלמי דסותר דברי עצמו דהכא ס"ל דאם מינוי שליח לבטל שליח ראשון עולה השליח מן השנים ולענין אם נתן השליח הגט סובר הירושלמי לפי ס' הרא"ש בריש השולח דאין מצטרפין אפי' לענין ב' עידי מסירה משום דבמקום בעל קאי ועיי' בב"ש מה שתירץ ולי נראה דכונת הירושלמי שהוא ג"כ סו' כפ' הב"ש דכונתו דשליח עולה מן השכים היינו שליח הראשון ולא השליח השני ולא מטעמי דב"ש רק הסבר' פשוטה דהא כל הסבר' הוא משום דהשליח במקום הבעל קאי וי"ל דשליח הולכה לא קאי במקום הבעל רק בשעת נתינה לידה דאשה אבל קודם לכן א"צ לדון עליו שהוא כמותו רק כאינש דעלמ' רק בשעת נתינה נעשה שלוחו א"כ אם שוי' שליח לבטלו היינו שלא יהי' שלוחו בשעת נתינה א"כ בשעת ביטול שפיר מצטרפין השליח ראשון לשנים דהא השת' בשעת ביטול הוא כאינש דעלמ' ולא השליח שני דקאי במקום בעל משא"כ לעיל מיירי הירושלמי דאין מצטרפין השליח לענין ב' עדים במסירה באותו שעה קאי במקום בעל אין מצטרפין, והכה בגוף הדין דצריך לבטלו בפני ב' אפי' ביטול בפני שליח י"ל דהירושלמי אזיל לשיטתו דס"ל דמינוי שליח הולכה צריך עדים א"כ אלים דיבור של מינוי ואף ר' יוחנן דס"ל דאתי דיבור ומבטל דיבור ובפניו כ"ע מודה דאתי דיבור ומבטל דיבור כמבואר בש"ס קידושין נ"ט בתוס' מ"מ אם הי' הדיבור הראשון בפני ב' צריך ב' למישלפ' וכעין ס' זו מצינו בריש השולח עיי"ש משא"כ רבינו דס"ל דא"צ שליח הולכה להמנות בפני ב' א"צ ג"כ לבטלו בפני ב' בפניו ושלא בפניו טעמ' משום חשש ממזרות וכמו שכתב הירושלמי להיפך לר"ל אף דלא אתי דיבור ומבטל דיבור מ"מ בפני ב' ד מהכי ה"ה אפכא: הל' י"ז אמר לעשרה כתבו גט וכו' שלא בפני זה וכו' שלח הגט בשנים יכול לבטל זה שלא בפני זה ואפי' הי' עשרה משביטלו בפני א' מהם בטל הגט עיי"ש ובהשגות הראב"ד, והכה גוף הדין נצמח מסוגי' הש"ס השולח בפלוגתא רבי ורשב"ג אי עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה אי לא וקיי"ל דלא בטלה כולו והיינו טעמ' דפלוגתייהו במינוי שליחות של סופר באמר לעשרה כיון דבדיבור אחד ציוה לכולם א"כ כיון דנתבטל מקצת מציווי שלו נתבטל כולה דלא פלגינן דבורי' הראשון ורבי סובר כיון דלכל אחד בפני עצמו, יתיחס הדיבור א"כ פלגינן שפיר וקיי"ל כרבי מ"מ י"ל דבסופר אחד הנעשה שליח הבעל נכתב מקצת הגט ושוב ביטלו מלהיות שליח למקצת האחרון קודם שכתבו א"כ כיון דנתבטל הסופר משליחתו לענין זאת הכתיבה של מקצת האחרון של הגט ממילא אף המקצת שכתב כבר נתבטל כיון דבדיבור אחד נימנה שליח ודיבור שנתבטל מקצת נתבטל כולו ויותר יש לאמר אפי' להנך החולקים על רבינו וסוברים דאין הבעל יכול לבטל הגט גופא דהו' מעשה ולא אתי דיבור ומבטל מעשה מ"מ כה"ג נתבטל ממילא כיון דלהאי מקצת שעדיין לא נכתב נתבטל דהא הוה רק דבור ממילא נתבטל כולה ובהאי גם רבי מודה: ובזה לא נפלאת היא ולא רחוקה ס'

הרמב"ן הביאו הר"ן בפרק המגרש דף פ"ח ע"א ד"ה אימליכי אימלך שפי' הרמב"ן שחזר באמצע הכתיבה מן השליחת ושוב כשגומר הו"ל רק שליח על מקצת הגט ועיי' שם בר"ן שהק' על הרמב"ן קו' אשר אין להרמב"ן ניהא בזה, ולי נראה דיש מקום לס' הרמב"ן כנ"ל, ועיי"ש בתוס' שכתבו דגט שלא כגמר עדיין כולו לכ"ע יכול לבטל גט גופא דלא מיקר' עדיין מעשה: ובעיקר קו' מה שהקש' הראב"ד על רבינו לא זכיתי להבין מה היא הקו' הא מבואר בדברי רבינו דסובר דשליחת שבטלה מקצתה לא בטלה כולה דהא כתב דיכול לבטל זה שלא בפני זה רק מסיפ' דדברי רבינו אזלה קושיתו דכתב אפי' הוא עשרה כיון שביטלו בפני א' בטל הגט הא מייר' שביטל הגט גופי' ולא מייר' רבינו מביטל השליחת רק מגופו של גט ואשמועינן אף דביטל הגט גופא בוודאי ג"כ בעינן בפני ב' כמו ביטל השליחת של שליח מ"מ הכא מהכי אפי' בפני א' כיון שמבטל הגט לפני השליח גופא של הכתיבה דהא ביטל הגט גופא הסביר הריטב"א הוא דמבטל ציוה ראשון שציוה לסופר א"כ הכא מהני אפי' שלא בעדים בעדים וכמו שסובר רבינו בביטול השליח הולכה בפניו א"צ עדים ואף דהכא עדיין ישנו שליחת של אחרים לגבייהו שלא בפניו מ"מ קודם הכתיבה מהני אף דלא אמרינן שליחת שבטלה מקצתה ה"ט משום דלא אתי חצי דיבור ומבטל כולו דיבור משא"כ הכא כיון שביטל היינו מינוי שליחת של הסופר א"כ כולם בכלל הביטל רק דהו"ל שלא בפניהם לזה מהני בפני זה האחד דא"צ עדים בביטלו כנ"ל בדעת רבינו בעה"י: הר' כ"א השולח גט ביד השליח וכו' הר"ז חוזר ומגרש בו וכו' לפיכך אם הי' הגט ביד הבעל ובטלו וכו' אינו מגרש בו לעולם וכו' והכה בדין ה' זו רבו הדעות והעיקר הוא בריש השולח דפליגא ר"כ ורב ששת אי חוזר ומגרש בו או אינו חוזר ומגרש בו וס"ל לרש"י שם דגט גופ' אינו יכול לבטל עיי"ש אבל הכא גיטא גופא מי קבטל עיי"ש היטב ותוס' פליגא דיכול לבטל גט גופ' ולא מיקרי מעשה כ"ז שלא אתי לידה דאשה ורבינו ג"כ ס"ל כשיטת התוס' דיכול גט גיפ' לבטל והכה הריטב"א בקידושין דף נ"ט הסביר ס השיטה הסוברים דיכול לבטל גט גופ' ה"ט דהיא מבטל למפרע הדיבור של מינוי השליחות לסופר ואתי דיבור ומבטל דיבור והנה לפי"ז יתל' פלוגת' דר"כ ור"ש בפלוגת' דר' יוחנן ור"ל והנה לפי"ז אין מקום להסביר בכותב בעצמו הגט האריך שייך ביטל בגט גופא וא"ל ג"כ דמבטל למפרע מחשבתו וכונתו שהיה לשמה זה אי אפשר דהך כונה לשמה ג"כ מיקרי מעשה, כיון שהיא עיקר הדבר וכה"ג כתבו תוס' בקידושין דף כ"ט דמחשבה דתרומו' מיקר' מעשה, והנה הר"י טראנ"י בחי לקידושין דף כ"ט כתב דר"ל דפליגי על ר' יוחנן דלא אתי דיבור ומבטל דיבור רק דיבור של מינוי שליחת על דבר שאין צריך אחריו מעשה שהוא גמר הדבר אבל דיבור שבלאו אותו דבר צריך אחריו מעשה לא מיקר' דיבור של מעשה ואתי דיבור ומבטל דיבור, לפי"ז במינוי שליחת הסופר הוא על שני דברים לכתיבת הגט ולכונת לשמה דג"כ בעינן שליחת הבעל דהא בדיבור אחד כתיב וכתב לה ואי האי וכתב קאי אבעל ה"ה קפיד' דלשמה נמי אבעל וצריך שליחת א"כ בכתיבת הגט גופ' צריך אחריו מעשה כונת לשמה משא"כ מינוי שליחת של המחשבה א"צ אחריו מעשה ואף דצריך ליתן הגט ליד אשה שהוא באמת ס' התוס' דלא מיקר' משו"ה מעשה כס' הר"י טראנ"י מ"מ הוא דבר בפני בעצמו, והכה באמר לעשרה כתבו גט לאשתי דאחד כותב ושנים חותמין לר"מ דס"ל עידי חתימ' כרתי א"כ לא בעינן כשמה כלל א"כ לא יחשב

הכתיבה מעשה כיון דמצד הדין א"צ כונת לשמה וג"כ שליחת בכתיבה רק הוא עשאו שליח ועיי' תוס' ס"פ האומר דהיכא דעשאו שליח בעינן דין שליחת גם לר"מ בכתיבה א"כ יכול השתא לבטל השליחות של הכתיבה דלא מקרא מעשה וממילא נתבטלה כולו גט שליחת של החתימה דשליחת שנתבטלה מקצתה נתבטלה כולה דאין דיבור של מינוי השליחת נתחלק לחצאין וכן מי שאמר כתבו ותנו גט לאשתי א"כ כל השליחת של הכתיבה ונתינה אחת היא דמשעת כתיבה עד שעת נתינה הוא עומד במקום הבעל וכס' הרמ"ה הביאו הטור דבכה"ג א"צ אפי' להקנות לבעל הגט, א"כ בודאי יכול לבטל השליחת של הנתינה וממילא נתבטל למפרע גם השליחת של הכתיבה אף דלמקצת דבר נעשה המעשה כענין הכתיבה מ"מ אין נגמר חיובו של השליחות ובכה"ג כ"ע מודה דיכול לבטל הגט גופ' ולא פליג' רק אי כתב אחר או הוא עצמו ובטל רק השליחת, ועוד אחת יש לעיין בזה והוא די"ל אפי' לשיטת רבינו דסובר דיכול לבטל הגט גופ' דסובר כס' התוס' דכל זמן שלא הגיע ליד האשה ל"ח רק דיבור, נ"ל בשטר שחרור דעבד דאינו יכול לבטל דעד כאן כתבו לא תוס' כיון דמחוסר נתינה לא מיקרי הכתיבה מעשה רק היכא דאי אפשר בענין אחר בלי מסירה משא"כ בשטר שחרור דעבד כיון דאם רוצה הבעל משוחרר תיכף בשעת חתימה דהא עדיו בחתומיו זכ"ל ועיי' ברא"ש ב"מ דף כ' דדבר שאינו זוכה מחדש רק סילק שיעבוד בעלמ' א"צ אפי' להגיע לבסוף בידו ושחרור כמי אי עדיו בחתומיו זכ"ל א"כ אין צריך למסירה א"כ לא מיקרי הכתיבה מחוסר א"כ מיחשב שפיר מעשה ולא אתי דיבור ומבטל מעשה ובזה אתי שפיר לקמן בה' כ"ז הקשה רבינו דבכל גט והבא ממדינת הים ניחש דילמ' ביטל הגט ות' דמוקמינן הגט אחזקת כשרות שהיה לו מתחלה בשעת כתיבה וק' עדיין בשטר שחרור דנימא דבטלו דאית לן חזקה המתנגדת חזקת כשרות של האדון דהא המשחרר עבדו עובר בעשה ולפי הנ"ל בלא"ה בשחרור איכו יכול לבטל רק לרבא דלס"ל עדיו בחז"ל א"כ צריך מסירה א"כ יכול לבטל וק' הא בריש מכילתן קתני אחד גיטי נשים ושחרורי עבדים ובלא"ה ק' דילמ' ביטל השליחת וצריך לאמר כיון דבאמת לרשב"ג ליכא למיחש דהא כיון דאפקעינהו רבנן לקידושין א"כ בוודאי לא ביטל כי היכא דלא נשו' בעילתו בעילת זכות משא"כ בשחרור, והכה בוודאי בגט שחרור שייך תקנת' דרבן גמליאל שלא לבטל דג"כ איכא חשש ממזרות דישא בת חורין רק אי שייך פלוגת' דרבי ורשב"ג אי ביטלו איכו מבוטל ק' האיך נתיר העבד בבית חורין ואי מטעם הפקר ב"ד הפקר הא לא הו' עדיף מהפקירו האדון בעצמו דג"כ צריך גט שחרור רק שמואל סובר דהמפקיר עבדו א"צ גט שחרור: הל' כ"ז שליח שהביא גט ונתנו לאשה אין אומרים שמא ביטלו הבעל אלא נותנין אותו לה בחזקת שהוא כשר ותנשא בי, והנה ס' הרבינו הוא דמוקמינן הגט אחזקת כשרות שהי' לו מתחלה בשעת כתיבה הי' ראוי' לגרש בו מוקמינן אחזקה קמיית' שלא ביטלו משמע דקו' רבינו הוא על ביטל הגט גופי' דסובר דיכול לבטל הגט גופו וק' עדיין אמאי לא הקש' ג"כ על ביטל השליחת של שליח גופ' וצ"ל דאית לן חזקת כשרות של המשלח כיון דחכמים תקנו שלא לבטל שלא בפניו וגם רב מנגיד אמאן שביטל גט שלא בפני שליח וכמו שהביא רבינו בה' הקודם א"כ מהיכא תית' ניחש שעבר על איסור דרבנן משו"ה הקשה רק מביטול הגט גופ' דסובר רבינו דזאת לא הי' בגדר התקנה, אי כמי באמת כונת רבינו גם על ביטל השליחת, והא דכתב בחזקת שהוא כשר ה"ט באמת

משום חזקת הבעל כנ"ל, וכן מוכח מלשון רבינו מסוף ה' שכתב דל"ח שמוסר מודע' והתם ל"ש חזקת כשרות של גט דהא ע"ז גופ' אנו דנין אי כשר הי' מתחלה או לא רק ע"כ ס' רבינו הוא משום חזקת כשרות של בעל מ"מ קו' שהקשנו בשטר שחרור נישואין: הל' כ"ט ואם נודע שמת הבעל קודם שהגיע גט לידה אינו מגורשת ראיתי בתשובת בית אפרים שהביא בתשובתו סי' ל' בשם הגאון מהו' מרדכי בנעט זצ"ל שהק' מדברי רבינו על הט"ז בה' אבילות סי' שצ"ט שהאריך שם להוכיח דאם מצינו מת לא אוקמינן אותו בחזקת חי על השת' דנימא השת' הוא דמת כיון שעומד לכך עיי"ש דאמאי הוצרך רבינו לאמר דנודע שמת קודם הא אפי' לא נודע רק השת' לאחר נתינה מצינו שמת כמי אינו מגורשת בוודאי מת כבר עיי"ש ועי' בחי' מה שהערכנו על המשנה הניחו זקן או חולה, ותרצותיורצתי כיון דבשעת נתינה לידה אנו אומרים דלא מת דהא שמא מת ל"ח א"כ הי' לה בשעת נתינת הגט לידה חזקת כשרות לעלמ' א"כ אף דמצינו אח"כ שמת אוקמינן אחזקת חי עד השתא משום חזקת היתר דידה עיי"ש: פרק ח הל' א' המגרש על תנאי אם נתקיים התנאי הר"ז מגורשת וכו' להוסיף ולהתנות תנאי אחר כ"ז שלא נתקיים אעפ"י שהגיע גט לידה והנה בכאן יש לדקדק בדברי רבינו האיך יכול להתנות תנאי אחר אם הגיע גט כבר לידה הא כגד תנאי זה הו"ל מעשה קודם לתנאי, ודוחק לחלק דכונת רבינו דבאמת יחזור ויטלנו ממנה אע"כ מוכח, כסברתינו בחי' לסוגי' דת"כ אע"ג דבתחלת התנאי במעשה בעינן תנאי קודם למעשה משום דלא אתי דיבור ומבטל מעשה אבל אם התנה מתחלה תנאי כדיני ככל משפטי תנאים ושוב לדעת הרמב"ם שיכול להתנות תנאי אחר א"כ תנאי שני מהכי אף דקדמו מעשה לפניו דלא מיקר' מעשה כ"כ אלים כיון דהשת' עכ"פ תלי' בספק אם יתקיים התנאי או לא וכבר איתר' כח המעשה ומהני שוב תנאי זה אף דלא התכה כדינו אתי דיבור ומבטל מעשה גרוע כזה מכבר כנ"ל, איברא סוף דברי רבינו שכ' וז"ל ולכתחלה לא תנשא עד שיתקיים התנאי ואם נשאת לא תצא ונתקשו בזה קיואי אמאי לא תצא הא בתנאי דאם אינה מגורשת רק משעת קיום התנאי וכמו שכ' רבינו עצמו א"כ הא אם נישאת קודם קיום התנאי הו"ל א"א, ונ"ל ועיי' בחי' לסוגי' זו שישבנו דברי רבינו ואפשר לומר כיון דסוטה שזינתה תחת בעלה ליש מן הראשונים מצוה לגרשה כיון שאסורה לו ועיי' בתוס' זבחים ג' דסברי דא"צ לגרשה מ"מ י"ל דדעת רבינו דמצוה לגרשה וחיוב' לגרשה והו"ל מצות עשה ושלחה, וכדמשמע מדברי רבינו שמנאה בכלל מצות עשה א"כ נ"ל דהו"ל מתנה עמש"ב כיון שהתנה אם תיזנה תחתיו ג"כ אינה מגורשת עד שעת קיום התנאי א"כ הו"ל מתנה על מש"ב, שמחויב לגרשה, א"כ אנו דנין אם תאמר דבשעת נישואין לא גירשה א"כ אינה מגורשת רק לאחר נישואין רגע דהא הו"ל נישואין זנות ואסורה לבעלה א"כ ע"כ חל הגט מיד לאחר נישואין אף בלי קיום התנאי משום דהתנאי בטל דהו"ל מתנה עמש"ב א"כ לא פלגינן דיבור' של התנאי ומתבטל אם נישאת אף קודם נישואין ובאים הנישואין וגירושין כאחד ולא מהני התנאי רק לענין אם מת הבעל אי הי' אלמנה או גרושה קודם קיום התנאי, רק כ"ז דוחק דא"כ מאי מסיים רבינו אא"כ לא נשאר בידה לקיים התנאי: רק י"ל דטעמ' דרבינו דאזל לשיטתו דסובר לקמן ה' כ"ב דאם לא קבע זמן לקיום התנאי ומת הוא דמ"מ הו"ל ספק מגורשת דליכא ביטול התנאי בפועל עיי"ש בה"ה דסובר רבינו דבעינן ביטול התנאי בפועל שתעשה איזה מעשה, וכונת רבינו הוא

דס"ל כיון דג"כ ביטל התנאי הוא לבטל המעשה א"כ סברא יש דדיבורו של הבעל בתנאי לא יבטל המעשה ובעינן ג"כ ביטל המעשה מצידה א"כ י"ל אף דדינו דרבינו הוא בתנאי דע"מ שהוא כמעכשיו ויש לאמר דתנאי דאם לא כאמר דינו דרבינו מ"מ לפי דברינו זה יש להסביר ג"כ בתנאי דאם לא קבע זמן לקיום התנאי דאם נישאת קידם קיום התנאי מ"מ לא הי' ביטל התנאי בפועל אף דעל אותו רגע ליכא השלמה דהא בתנאי דאם לא חל רק בשעת נתינה א"כ שייך על כל רגע לענין חלת אותו זמן ביטל בפועל דהו"ל קביעת זמן על כל רגע ורגע אותו רגע בעצמו משא"כ בתנאי דע"מ דיש השלמה גם לאח"ז א"כ שפיר לא יחשב ביטל התנאי בפועל בעברת הזמן מ"מ לפי סברתינו דטעמ' דביטול התנאי בפועל היא בקבעי זמן והוא תובע והיא אמרה לא בעינא לקיים התנאי א"כ הו' ביטל מעשה מצדה א"כ אתי דיבור ומבטל מעשה כמו האי א"כ אף בתנאי דאם כמ"כ א"כ א"ש דברי רבינו דאף דאינה מגורשת בתנאי דאם עד שיתקיים התנאי עד שעת קיום לא הוה ביטל בפועל א"כ לא מפקיעין אותה אבל אם לא כשאר בידה לקיים א"כ הי"ל כמו ביטול התנאי בפועל, משא"כ דתנאי דע"מ אף שלא כשאר בידה לקיים כה"ג שכ' רבינו דאם מת הבעל דקיי"ל לי ולא ליורשי מ"מ לא מיקרא ביטל בפועל היינו בתנאי דע"מ כיון דקיימה הי' קיום התנאי בפועל למפרע משא"כ בתנאי דאם לא הוה קיום התנאי בפועל אל מפרע רק ביטל התנאי ג"כ לא הי' בפועל א"כ טפי עדיף בתנאי דאם אלמפרע ביטול התנאי בלא נשאר בידה לקיים מתנאי דע"מ כנ"ל: